

Ήπειρος, πατρίδα των ευεργετών!

Δελτίο Τύπου της ΠΣΕ: «Τα ξενιτεμένα παιδιά της Ηπείρου, οι Εθνικοί Ευεργέτες, στάθηκαν πάντοτε αρωγοί στο έθνος τους και παντού σ' όλο τον κόσμο, όπου κι αν ήταν, "είχαν κλείσει μέσα στην ψυχή τους την πατρίδα". Στους δύσκολους καιρούς βοήθησαν το Έθνος να σταθεί στα πόδια του. Πολλά έργα ευεργετών δεσπόζουν στον Ελληνικό χώρο δείχνοντας τον ψυχικό πλούτο και τα ευγενή αισθήματα καθώς και την αμέριστη αγάπη των ηπειρωτών – ευεργετών».

σελ. 3

Ο Δήμαρχος Ζηρού Νικόλαος Καλαντζής απαντά στις ερωτήσεις της Κατερίνας Σχισμένου και του Χρήστου Τούμπουρου

«Δεν θα επιτρέψουμε ποτέ να καταστραφεί κάτι θετικό στον τόπο μας και ιδιαίτερα το περιβάλλον, για να γίνει κάτι άλλο στο όνομα της οποιαδήποτε «πράσινης» ή μη ανάπτυξης»

σελ. 12-13

40 σχολικές μονάδες στην Ήπειρο αναστέλλουν τη λειτουργία τους

σελ. 14

200 χρόνια από την Επανάσταση του '21

Η επιστροφή των Σουλιωτών στο Σούλι και η μάχη της Μπογόρτσας-Βογόρτσας. Σύλλογος Αποδήμων Ασιαστών «ΜΑΡΚΟΣ – ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ»

σελ. 4-5

Μεγάλη γιορτή Πολυφωνικού τραγουδιού

σελ. 16

ΠΕΡΔΙΚΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Ένα σύγχρονο χωριό με παραδοσιακές πινελιές, με πανοραμική θέα στο Ιόνιο και τα νησιά των Παξών και της Κέρκυρας. Παρουσιάζει ο Νίκος Πάμπολλας

σελ. 11

«Ηπειρώτες Εικαστικοί και Λογοτέχνες»

«Κι ακούστε! Πρέπει κι ο άνθρωπος, κάθε φορά που θέλει να ξαναβρεί τα νιάτα του, να ρχεται στο ποτάμι της Ομορφιάς να λούζεται»

Κωστής Παλαμάς, «Η φλογέρα του βασιλιά»

Το μεγάλο πολυαφιέρωμα της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας παρουσιάζεται στις 18 Οκτωβρίου 2021, ημέρα Δευτέρα 13.00΄΄

Ο χαιρετισμός του Προέδρου της ΠΣΕ Χρυσόστομου-(Μάκη) Κιάμου-Χήτου

ρώτες καλλιτέχνες οι οποίοι συνέθεσαν έργα σπουδαία που η ακτινοβολία τους δεν αντανakλά μόνο τα στενά γεωγραφικά όρια της χώρας μας, αλλά και παγκόσμια.

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, ως εκ του σκοπού λειτουργίας της, θεωρεί και έχει υποχρέωση να παρουσιάσει στο ευρύτερο κοινό, σ' αυτή τη φάση, τους Ηπειρώτες δημιουργούς-Εικαστικούς και Λογοτέχνες. Είναι μια συνέχεια εκθέσεων που διοργανώθηκαν στο παρελθόν, παρουσίασης ανά δεκαετία ηπειρωτών δημιουργών.

Η αντικειμενική πραγματικότητα, όπως την επέβαλε η πανδημία, μας ανάγκασε να σχεδιάσουμε το πολυαφιέρωμα σε δύο φάσεις: η μία διαδικτυακά και η άλλη με τη φυσική παρουσία σε χώρο όπου θα πραγματοποιηθεί η έκθεση-παρουσίαση των έργων των Ηπειρωτών/σών καλλιτεχνών.

Ξεκινάμε, λοιπόν, το πολυαφιέρωμα στο

οποίο συμμετέχουν 132 Ηπειρώτες/σες εικαστικοί δημιουργοί και 100 λογοτέχνες. Φυσικό είναι, στη συλλογή και ταξινόμηση του υλικού να παρατηρηθούν ελλείψεις και κενά. Η επιτροπή εργάστηκε κάτω από δύσκολες και πρωτοφανείς -λόγω κορωνοϊού- συνθήκες. Θα συνεχίσει τις εργασίες της προκειμένου να διορθώσει τυχόν σφάλματα, να συμπληρώσει ελλείψεις, ώστε το έργο «Ηπειρώτες Εικαστικοί και Λογοτέχνες» να γίνει, όσο το δυνατόν, άρτιο και αντάξιο της ηπειρωτικής εικαστικής και λογοτεχνικής δημιουργίας.

Η Ήπειρος «κρατάει στον κόρφο της» μια απίστευτη παράδοση που την πλουτίζουν συνεχώς οι πανάξιοι Ηπειρώτες και Ηπειρώτισσες δημιουργοί. Χρέος μας είναι να πορευόμαστε μαζί τους, να είμαστε κοντά τους, συμπαραστάτες και αρωγοί στο έργο τους.

Συνέχεια στη σελ. 3

Αποχαιρετισμός στον Οικουμενικό Μίκη

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας και η Ήπειρος, μαζί με την Ελλάδα και την Οικουμένη, αποχαιρετούν το συμπαντικό Μίκη, που έφυγε απ' τη ζωή στις 2 Σεπτέμβρη 2021, σε ηλικία 96 χρονών. Ό,τι έφτιαξε –και ταξίδεψε στα πέρατα της γής– το πήρε απ' το λαό και το επέστρεψε στο λαό, όπως έλεγε ο ίδιος. Τα χνάρια των καλλιτεχνικών και πολιτικών βημάτων του, μένουν έντονα αποτυπωμένα και στην Ήπειρο. Περπάτησε σε κακοτράχαλα βουνά εγκαινιάζοντας με τον πατέρα του τη διάνοιξη δρόμων στο Ζαγόρι το 1932. Βάδισε, ως πρόεδρος των

Λαμπράκηδων και βουλευτής της ΕΔΑ, τους δρόμους της διωγμένης Αριστεράς μετά τον εμφύλιο στην Άρτα και στην Ηγουμένισσα. Συ-

νεπήρε και απογείωσε τους νέους σε μεγάλες συναυλίες στην Άρτα, στην Πρέβεζα και στα Γιάννενα μετά τη Μεταπολίτευση. Ανακηρύχτηκε επίτιμος δημότης των δήμων Πρέβεζας και Πέτα. Λίγο πριν περάσει στην αιωνιότητα άφησε ως τελευταία παρακαταθήκη την πολιτική διαθήκη του: «Θέλω να αφήσω αυτόν τον κόσμο ως κομμουνιστής». Το ΚΚΕ, στο οποίο ανέθεσε τη σπουδαία ευθύνη, έφερε με σεβασμό σε πέρας αυτή την αποστολή, εκ μέρους όλων μας.

Σελίδες 7-10

Η ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

Τα Σωματεία μας με μεράκι και ενθουσιασμό προγραμματίζουν την επανέναρχη της λειτουργίας των χορευτικών τμημάτων. Ευχή όλων είναι να λειτουργήσουν ομαλά και ο κορωνοϊός να αποτελεί μια παρελθούσα -οδυνηρή βέβαια- εμπειρία. Σε όλες τις ανακοινώσεις διακρίνεται η αποφασιστικότητα αλλά και το συναισθηματικό μέρος. Επιτέλους, θα συναντηθούμε και θα πορευτούμε στη μοναδική λεωφόρο της Ηπειρώτικης παράδοσης.

ΕΝΩΣΗ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΙΛΙΟΥ

Ήρθε ο καιρός να... ΣΜΙΞΟΥΜΕ !!!

Αγαπητά μας μέλη, φίλες και φίλοι της Ένωσή μας, επιτέλους έφτασε η μέρα που θα ανταμώσουμε και πάλι!!!

Η ζωή μας μπορεί να δυσκόλεψε τον τελευταίο καιρό, όμως η παράδοση του τόπου μας είναι το δέντρο της δικής μας ρίζας!!! Θέλουμε μέσα από την παράδοσή αυτό το δέντρο να το κρατήσουμε ζωντανό.

Αποφασίσαμε, λοιπόν, να ξαναβρεθούμε, να επικοινωνήσουμε, και όλοι μαζί να ξεκινήσουμε και πάλι το όμορφο ταξίδι στην Ήπειρο της καρδιάς μας.

Αγαπημένα μας μέλη, σίγουρα οι συνθήκες που αρχίζουμε τη νέα μας χορευτική χρονιά θα είναι διαφορετικές και πολύ ιδιαίτερες. Η ατομική ευθύνη είναι υποχρέωση του καθενός μας ως προς το

κοινωνικό σύνολο, αλλά και ως προς τον εαυτό μας.

Τα μέτρα που οφείλουμε να πάρουμε για την προστασία μας κατά του κορωνοϊού θα παρθούν στο ακέραιο, σύμφωνα με τις οδηγίες που έχουν εκδοθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, οι οποίες αφορούν όλες τις δομές καλλιτεχνικής εκπαίδευσης της χώρας μας.

Για λεπτομέρειες και πληροφορίες σας περιμένουμε στο πρώτο μας ραντεβού, με τη μορφή ενημερωτικής συνάντησης και εγγραφών (...)

Είστε όλοι καλοδεχούμενοι, νέοι φίλοι η παλιοί, είτε γνωρίζετε είτε θέλετε να ξεκινήσετε τώρα το μουσικό - χορευτικό ταξίδι στους δρόμους της Ηπειρώτικης παράδοσης!

ΕΝΩΣΗ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ «Το Κούγκι»

Καλώς να ανταμωθούμε!

Έφτασε η στιγμή να ανταμώσουμε και πάλι...

Ο Χορός θα μας ενώσει!

Ο Χορός στην κυριολεξία δημιουργεί δεσμούς. Μας συνδέει με την ψυχή μας, με τις ρίζες μας και τελικά μας ενώνει.

Η Ένωση Ηπειρωτών Αγίου Δημητρίου Αττικής «ΤΟ ΚΟΥΓΚΙ», ύστερα από την αναστολή λειτουργίας των δραστηριοτήτων της (όπως όλοι οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι σε όλη την Επικράτεια), εξ αιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού, επαναλειτουργεί και πάλι και ξεκινάει για 40 συνεχή χρόνια το πολιτιστικό της έργο.

40 Χρόνια συνεχούς λειτουργίας και προσφοράς στον λαϊκό πολιτισμό!

40 Χρόνια σεβασμός στην παράδοση!

Ξεκινάμε λοιπόν τη ΔΕΥΤΕΡΑ 4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021 (με τις Χορευτικές ομάδες των Ενηλίκων) με την εκμάθηση Ελληνικών παραδοσιακών χορών για όλες τις ηλικίες, σύμφωνα με την ΚΥΑ Αριθμ. Δ1α/ΓΠ. οικ. 55732/13.09.2021 ΦΕΚ 4214, επιτρέπονται οι δραστηριότητες των πολιτιστικών συλλόγων για άτομα όλων των ηλικιών.

Οι ώρες λειτουργίας των Χορευτικών ομάδων θα ανακοινωθούν τις επόμενες μέρες, αφού πρώτα επικοινωνήσουμε με τα μέλη μας, προκειμένου να δημιουργηθούν ολιγομελή τμήματα.

Η λειτουργία των τμημάτων θα γίνει λαμβάνοντας όλα τα απαραίτητα μέτρα που επιβάλλουν τα Υγειονομικά πρωτόκολλα του ΕΟΔΥ, του ΥΠΠΟΑ και της Πολιτικής προστασίας για την πρόληψη και προστασία από τον κορωνοϊό.

Ο Σύλλογός μας ήδη έχει λάβει ήδη όλα τα προστατευτικά μέτρα (...)

Θα πρέπει να τηρήσουμε απαρέγκλιτα και αυστηρά με

Το ιδιόκτητο κτήριο της Ένωσης Ηπειρωτών Αγίου Δημητρίου Αττικής «Το Κούγκι»

αίσθημα ευθύνης όλα τα μέτρα προστασίας από τον κορωνοϊό, για να συνεχίσουμε να χορεύουμε και να συμμετέχουμε στις δράσεις του Συλλόγου μας.

Στηρίζουμε την επαναλειτουργία όλων των πολιτιστικών Συλλόγων, καθώς η μη δραστηριοποίηση αυτών θα οδηγήσει στην αναστολή και στο κλείσιμό τους.

Ελάτε να γίνουμε όλοι μια παρέα, να εκφραστούμε και να δημιουργήσουμε με καλή και χαρούμενη διάθεση. Ο Χορός είναι για όλους. Δεν υπάρχουν σύνορα στο χορό. Ο Χορός είναι έκφραση συναισθημάτων ψυχής και σώματος, είναι ΧΑΡΑ, είναι ΕΥΤΥΧΙΑ!

Ο Χορός είναι σαν τη ζωή... .. Αν κάνεις ένα λάθος βήμα, απλά συνεχίζεις!!!

Καλή Χορευτική χρονιά να έχουμε με ασφάλεια και Υγεία!

Την αγάπη μας!

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ «Απειρωτών»

Ανταμώνουμε πάλι στα χορευτικά μας μετά την 18μηνη παύση λόγω covid-19 με αυστηρότητα τήρηση των προβλεπόμενων μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Σας περιμένουμε όλους- μέλη και φίλους- στα γραφεία μας (ηρώων ΒΙΟΧΡΩΜ) την 1/10/21 18:30-20:30 μ.μ. για εγγραφές και πρώτη συνάντηση.

ανακοινώνει την έναρξη των δραστηριοτήτων του συλλόγου. Σας περιμένουμε, λοιπόν, παλιούς και νέους φίλους στο εβδομαδιαίο αντάμωμα για χορό και τραγούδι στην έδρα της

ΕΝΩΣΗ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ «Ο Πύρρος»

Ένωσης.

Τα νέα δεδομένα όμως διαμορφώνουν ιδιαίτερες συνθήκες όσον αφορά τον τρόπο λειτουργίας των συλλόγων. Κατά την διάρκεια των μαθημάτων θα τηρηθούν όλα τα υγειονομικά πρωτόκολλα, τα μέτρα πρόληψης και προστασίας για την ασφάλεια όλων Σύμφωνα λοιπόν με τα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας στις δραστηριότητες της Ένωσης μπο-

ρούν να συμμετέχουν- Εμβολιασμένοι (πιστοποιητικό εμβολιασμού)- νοσήσαντες (έως και 6 μήνες από την διάγνωση με πιστοποιητικό)- ανεμβολίαστοι που έχουν πραγματοποιήσει rapid test έως 48 ώρες πριν. Με την ελπίδα και την αισιοδοξία ότι όλα θα πάνε καλά, η έναρξη μαθημάτων θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή 3 Οκτωβρίου. Καλώς να ανταμωθούμε λοιπόν...

ΟΙ ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΣΤΟ ΛΑΣΙΘΙ....

Στη δεκαετία του '60 και με την ανερχόμενη τουριστική ανάπτυξη της Κρήτης, πολλοί Ηπειρώτες εγκαταστάθηκαν στο Λασιθί. Κάπως έτσι, έχοντας ανάγκη να θυμούνται τις γενετείρές τους με τη ήθη κι έθιμα που μεγάλωσαν, να διδάσκουν και να διαδίδουν την ανεκτίμητη ηπειρώτικη κουλτούρα, το 1989 ίδρυσαν τον «Σύλλογο Ηπειρωτών Λασιθίου». Πρώτος Πρόεδρος υπήρξε ο αείμνηστος Κώστας Λιόντος και με τη υπόλοιπη ιδρυτική μέλη Σταυρούλα Μπλέτσα, Πέτρο Χαρίτο, Κωνσταντίνου Στεφανόπουλο και Παρασκευή Διαμάντη-Απαλάκη, συσπειρώσαν τους εξ Ηπείρου κατοίκους του Νομού Λασιθίου.

Τα μέλη του ΔΣ του Συλλόγου

Μέσα στα χρόνια, με τη νοσταλγία για τη γενέθλια γη, η ηπειρώτικη κοινότητα Λασιθίου πραγματοποίησε συνεστιάσεις, χοροεσπερίδες και ποικίλες εκδηλώσεις. Πρόκειται για έναν ενεργό και εξελισσόμενο σύλλογο, που τα μέλη του δηλώνουν την παρουσία τους σε κάθε έκφανση κι επίπεδο ζωής της τοπικής κοινωνίας. Είναι παρέες φίλων που έχουν σκοπό να μεταλαμπαδεύσουν και να διαιωνίσουν τους θησαυρούς που τους κληροδότησε η πατρογονική γη, στον τόπο που πλέον διαβιών.

Μέλη του τωρινού διοικητικού συμβουλίου είναι οι: Γεώργιος Στάμος από τα Λεπιανά Άρτας, Ευτυχία Παλούκα από Παγώνι και Ζαγόρι Ιωαννίνων, Ευθύμης Κουτρούμπας από την Κοπάνη Ιωαννίνων, Κρυσταλλία Γκόγκα από τον Ωρωπό Πρεβέζης και Κατερίνα Απαλάκη από τον Παραπάτομο Θεσπρωτίας.

Στοιχεία επικοινωνίας με το σύλλογό μας:

Διαδικτυακή ομάδα (Facebook): Epirotes Lassithiou ή Σύλλογος Ηπειρωτών Λασιθίου

Ιστολόγιο: <https://ipirateslas.blogspot.com>

Ηλεκτρονική διεύθυνση: epirateslasithiou@gmail.com

Διεύθυνση αλληλογραφίας: Ρούσσου Καπετανάκη 20 - Τ.Κ. 72100 - Άγιος Νικόλαος

Τηλέφωνα: 2841023500, 6944602042, 6932962444

Πανηπειρωτική

Όργανο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

Κλεισθένους 15 105 52, Αθήνα
Τηλ.: 210 3241137-3243822 • Fax: 210 3243822e-mail: info@panepirotiki.com
Facebook: Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας
site: <https://www.youtube.com/channel/UCfzj52bQNIscsS0uZxSLeA>

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:

Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χίτος,

Πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

από Συντακτική Επιτροπή:

Χρήστος Τούμπουρος • Μαρίνα Τζάκου

Κώστας Παπαπάνος • Κατερίνα Σχισμένου • Γιώργος Μουσγάς

Επιτροπή Ύλης:

Χρήστος Τούμπουρος • Μαρίκα Γκόννη

Μαργαρίτα Μαραζοπούλου • Ελένη Κοντούλη

Αλέξανδρος Τσέκας

Ένα μεγάλο έργο που προετοιμάστηκε έναν ολόκληρο χρόνο παρουσιάζεται οριστικά στις 18 Οκτωβρίου 2021. Η ΠΣΕ ενημέρωσε τα μέλη της.

«Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας προκειμένου να καταστήσει όλους τους Ηπειρώτες/σες κοινωνούς του σπουδαίου πνευματικού έργου που παρουσιάζουν σύγχρονοι αλλά και παλαιότεροι δημιουργοί του τόπου μας, προετοίμασε το πολυαφιέρωμα με τον τίτλο: «Ηπειρώτες Εικαστικοί και Λογοτέχνες».

Η υλοποίηση του σχεδιασμού, όπως ενημερώσαμε και με προηγούμενα Δελτία Τύπου, συμπεριλαμβάνει δύο φάσεις: τη διαδικτυακή ανάπτυξη του και τη διαζώσης πραγματοποίηση.

ΠΟΛΥΑΦΙΕΡΩΜΑ στους Ηπειρώτες εικαστικούς και λογοτέχνες

Βρισκόμαστε ήδη στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσουμε ότι η έναρξη λειτουργίας της ψηφιακής πλατφόρμας θα πραγματοποιηθεί την Δευτέρα 18/10/2021, και ώρα 13.00'. Θα αναρτηθεί στη διαδικτυακή πλατφόρμα (site) με ηλεκτρονική διεύθυνση <https://draseis.panepirotiki.gr> και θα είναι προσβάσιμο

σε όλους τους πολίτες.

Στο διαδικτυακό σκέλος του Πολυαφιέρωματος συμμετέχουν ήδη 132 Ηπειρώτες εικαστικοί δημιουργοί και 100 Ηπειρώτες λογοτέχνες.

Παίρνουν μέρος επίσης έξι Μουσεία και Πινακοθήκες της Ηπείρου με αντικείμενο τις εικαστικές

τέχνες και τρία σπουδαία Ηπειρωτικά πνευματικά ιδρύματα, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, η Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών ΕΗΜ και η Ιστορική Λαογραφική Εταιρεία Τζουμέρκων ΙΛΕΤ. Το εύρος και η ποιότητα των συμμετοχών αποτελεί παρακαταθήκη ευρύτερης αξίας και προοπτικής, φιλοδοξώντας να αναδείξει τον πλούτο και την ποικιλία του καλλιτεχνικού δυναμικού και να τονώσει τη σχέση του με την αποδημία.

Η ΠΣΕ με όλα τα δυνατά μέσα θα ενημερώσει τους πατριώτες και θα παρουσιάσει την σπουδαιότητα του έργου αυτού. Παρακαλεί όλα τα Σωματεία-Αδελφότητες να ενημερώσουν τα μέλη τους.

Με την ελπίδα της ουσιαστικής ανταπόκρισης των αδελφοτήτων προχωράμε με δύναμη και αισιοδοξία».

Ήπειρος, πατρίδα των ευεργετών!

Η λέξη «ευεργέτης» ταυτίζεται με την Ήπειρο, γιατί οι Ηπειρώτες είναι οι μεγαλύτεροι ευεργέτες του έθνους. Με τις δωρεές τους συνέβαλαν τα μέγιστα στην μόρφωση, τον πολιτισμό, τη διαπαιδαγώγηση και, γενικότερα, την αναγέννηση και την απελευθέρωση της Ελλάδας. Ιδιαίτερα κατά την εποχή της Τουρκοκρατίας, οι προσφορές και τα έργα τους είχαν ξεχωριστή και αποφασιστική σημασία.

Με αφορμή την «Ημέρα Εθνικής Μνήμης των Εθνικών Ευεργετών» η ΠΣΕ εξέδωσε το παρακάτω Δελτίο Τύπου.

Δύο εμβληματικές δωρεές. Αριστερά το Ζάππειο Μέγαρο, δωρεά του Ευαγγελί Ζάππα. Δεξιά, η Ακαδημία Αθηνών, δώρο του Μεγάλου Βορειοηπειρώτη από τη Μοσχόπολη της Β.Η., Σίμωνος Σίνα (Φωτ.:Σπύρος Μπενέκος)

«Καθιερώθηκε η 30ή Σεπτεμβρίου κάθε έτους ως ημέρα Εθνικής Μνήμης των Εθνικών Ευεργετών. Η ημέρα αυτή είναι ιδιαίτερη για όλη την Ήπειρο, αφού η έννοια της εθνικής ευεργεσίας κυριολεκτείται από τα δείγματα μεγαλοψυχίας, γενναιοδωρίας, αλtruισμού, αυτοθυσίας και εθνικής συνεισφοράς που επέδειξαν οι Ηπειρώτες – Εθνικοί Ευεργέτες. Με την παρουσία μεγάλων ανδρών-Ηπειρωτών έγιναν πλείστα κοινωφελή ιδρύματα στην Αθήνα τα οποία υπηρετούν εθνικούς και πολιτιστικούς σκοπούς.

Τα ξενιτεμένα παιδιά της Ηπείρου, οι Εθνικοί Ευεργέτες, στάθηκαν πάντοτε αρωγοί στο έθνος τους και παντού σ' όλο τον κόσμο, όπου κι αν ήταν, «είχαν κλείσει μέσα στην ψυχή τους την πατρίδα». Στους δύσκολους καιρούς βοήθησαν το Έθνος να σταθεί στα πόδια του. Πολλά έργα ευεργετών δεσπόζουν στον Ελληνικό χώρο δείχνοντας τον ψυχικό πλούτο και τα ευγενή αισθήματα καθώς και την αμέριστη αγάπη των ηπειρωτών – ευεργετών.

Τρανή απόδειξη πως η ελληνική-ηπειρωτική ψυχή, και για πολλούς άλλους λόγους, μεγαλούργησε ανά τους αιώνες επιδεικνύοντας δείγματα μεγαλοψυχίας και εθνικής ευποποίας. Αρετές που εν τοις πράγμασι οι εθνικοί ευεργέτες καθιέρωσαν και κληροδότησαν στις επόμενες γενιές.

Η Ήπειρος στην ουσία είναι η πατρίδα των ευεργετών. Το άγονο και κακοτράχαλο ηπειρωτικό έδαφος πότισε πάντοτε το «ίαμα» της ευεργεσίας. Και έτσι φύτρωσε, βλάστησε και καρποφόρησε το δέντρο της προσφοράς και της συνδρομής στην πατρίδα. Ευεργέτες και δάσκαλοι, έκτισαν, δίδαξαν και φώτισαν λαμπρά μυαλά, γεμάτα αγώνα και προκοπή. Γι' αυτό δημιουργήθηκε η μεγάλη πνευμα-

τική και ανανεωτική κίνηση που στην ουσία λειτούργησε ως προάγγελος της νεοελληνικής αναγέννησης και προετοίμασε τον αγώνα για την απελευθέρωση.

Τα κληροδοτήματα των Ηπειρωτών, τα εθνικά αυτά ευεργετήματα έχουν πάρει πανελλήνιο χαρακτήρα διδάσκουν αξίες και ιδανικά. Είναι στοιχεία της εθνικής μας κληρονομιάς και γι' αυτό ανήκουν σ' όλους τους Έλληνες, δεν εντάσσονται, «στα υπό εκμετάλλευση» και, φυσικά, δεν είναι δυνατόν να τα διαχειριστούν ιδιωτικά συμφέροντα.

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, η κορυφαία οργάνωση των απόδημων Ηπειρωτών που αριθμεί στις τάξεις της τετρακόσια εβδομήντα έξι (476) Σωματεία Ηπειρωτών, είναι ο μέγας θεματοφύλακας της Ηπειρωτικής παράδοσης και του Ηπειρωτικού πολιτισμού. Αυτόν τον πολιτισμό στον οποίο συμπεριλαμβάνονται και τα εθνικά ευεργετήματα υπηρετεί και προασπίζει και θα αγωνιστεί, όπως έκανε και παλιότερα, για την αποτροπή τυχόν μετατροπής τους σε «εμπορικά προϊόντα» και ως εκ τούτου της διαχείρισής τους από ιδιωτικά συμφέροντα. Η προσπάθεια αυτή είναι συνέχεια του μεγάλου αγώνα που διεξάγει η ΠΣΕ, αφού οι Ηπειρώτες ως κληρονόμοι του μέγιστου αγαθού που κληρονόμησαν, της εθνικής και τοπικής ευεργεσίας, το οποίο είναι και υλικό αγαθό και ηθικοπολιτισμικό, θα πρέπει να προστατεύουν τα Ηπειρωτικά Κληροδοτήματα».

ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΕΥΕΡΓΕΤΕΣ

Ο Γεώργιος Σταύρου, από τα Γιάννενα, μέλος της Επιτροπής της Διοίκησης της Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας, στην κυβέρνηση Καποδίστρια,

Ο Μάνθος και Γεώργιος Ριζάρης από το Μονοδέντρι Ζαγορίου. Ριζάρειος Σχολή, ένα από τα σπουδαιότερα πνευματικά ιδρύματα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους.

Ο Γεώργιος Σουγδουρής και ο Ιωάννης Δομπόλης, που διετέλεσε Υπουργός των Οικονομικών επί κυβέρνησης Καποδίστρια και μετέφερε όλη την περιουσία του εις την Ελλάδα από τη Ρωσία. Το όνομά του είναι συνδεδεμένο με το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ο Απόστολος Αρσάκης από την Χοταχάβα Πρεμετής με το Αρσάκειο Σχολείο στη Χοταχάβα Πρεμετής, το Αρσάκειο Σχολείο στο Ψυχικό, τα Αρσάκεια Σχολεία στους Λογγάδες Ιωαννίνων, την Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία.

Ο Ευαγγελής Ζάππας από το Λάμποβο της Βορείου Ηπείρου με πολλές ευεργεσίες στη Ρουμανία, με την περίφημη Ακαδημία και όπου αφιέρωσαν ολόκληρο τόμο στο όνομά του, ενώ έγινε Ξακουστός με το Ζάππειο Μέγαρο στην Αθήνα.

Ο Κωνσταντίνος Ζάππας από το Λάμποβο Β. Ηπείρου. Ζάππειο Παρθεναγωγείο, η Αγία Τριάδα στην Κωνσταντινούπολη, το Ζάππειο Παρθεναγωγείο στην Αδριανούπολη, Ζάππειος Φοιτητική εστία στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, πολλά σχολεία σε πολλά χωριά της Βορείου Ηπείρου.

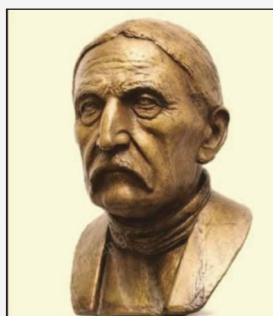
Ο Χρηστάκης Ζωγράφος από το Κεστοράτι Αργυροκάστρου, Β. Ηπείρου. Θεολογική Σχολή της Χάλκης.

Ο Γεώργιος Σίνας από τη Μοσχόπολη της Β. Ηπείρου. Αστεροσκοπείο Αθηνών.

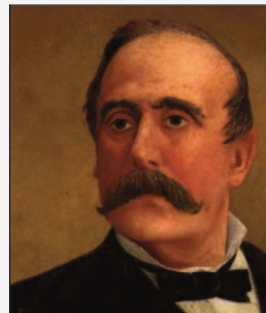
Ο Σίμων Σίνας. Σιναία Ακαδημία Αθηνών.

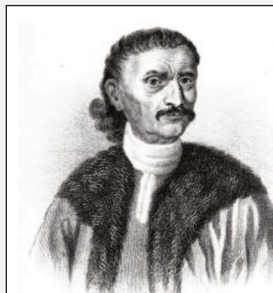
Γεώργιος Σταύρου, ο ιδρυτής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας το 1841, του Ορφανοτροφείου και φημισμένες Τεχνικές Σχολές

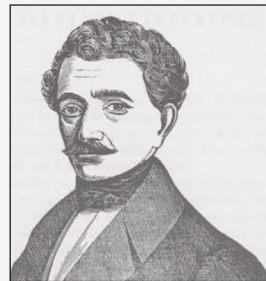
Ζώης Καπλάνης από το χωριό Γραμμένο των Ιωαννίνων. Καπλάνεια Σχολή στα Ιωάννινα με διδασκαλο το γνωστό λόγιο και μεγάλο πατριώτη Αθανάσιο Ψαλίδα

Ο Γεώργιος Αβέρωφ «Θωρηκτό Αβέρωφ», αναμαρμάρωση του Παναθηναϊκού Σταδίου (Καλλιμάρμαρο), Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Γεώργιος Χατζηκώστας Το νοσοκομείο Χατζηκώστα στα Ιωάννινα και στο Μεσολόγγι, ο Ναός του Αγίου Νικολάου στα Ιωάννινα, το Ορφανοτροφείο Χατζηκώστα στην Αθήνα

Νικόλαος Στουρνάρης από το Μέτσοβο.

Η λειτουργία των σωματείων μας ΑΝΑΓΚΑΙΑ Η ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΤΗΣ ΘΗΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

Σύμφωνα με τα άρθρα 89 και 90 του Ν 4790/2021 παρατάθηκε η θητεία μεταξύ άλλων και των πολιτιστικών σωματείων όπως τα σωματεία των απόδημων Ηπειρωτών μέχρι 30-6-2021.

Συνέχεια του σχετικού νόμου εκδόθηκε ο Ν.4807 (ΦΕΚ 96/Α'/11-06-2021) όπου στο άρθρο 41 αυτού αναφέρεται ότι: «Στο άρθρο 90 του ν. 4790/2021 (Α' 48) παρατείνεται η θητεία των αναφερόμενων οργάνων διοίκησης μέχρι και την 31η.10.2021».

Η προθεσμία αυτή (μέχρι 31.10.2021) δεν επαρκεί για την τακτοποίηση των εκκρεμοτήτων, σύγκληση Γενικών Συνελεύσεων και διενέργεια εκλογών.

Η ΠΣΕ με υπομνήματα και παραστάσεις προσπαθεί να πετύχει την παράταση της καταληκτικής προθεσμίας-θητείας των πολιτιστικών συλλόγων.

Το αίτημα είναι αληθές και καθοριστικό για τη λειτουργία των σωματείων.

Με προηγούμενο υπόμνημα προς τον αρμόδιο υπουργό τόνιζε:

«Τα περιοριστικά μέτρα δεν επιτρέπουν συναθροίσεις πολλών ατόμων, και όταν ο αριθμός το επιτρέπει οι διατιθέμενες αίθουσες των συλλόγων μας δεν επαρκούν για την τήρηση των αποστάσεων κλπ. Επίσης ο υφιστάμενος (δικαιολογημένα) ακόμη φόβος των μετακινήσεων και των επαφών λειτουργεί αποτρεπτικά για συλλογικές διαδικασίες. Εξ άλλου, ακόμη και αν πιέζοντας εξαιρετικά καταστάσεις και συνέλαβαν οι διοικήσεις των σωματείων και προκηρύξουν εκλογές,

οι τυπικές διαδικασίες που επιβάλλονται από τον νόμο και τα καταστατικά των συλλόγων για την προκήρυξη των γενικών συνελεύσεων και την έγκαιρη ενημέρωση των μελών ώστε να έχουν πραγματικό περιεχόμενο οι συνελεύσεις και οι εκλογές των οργάνων».

Ήδη στις 27.9.2021 αντιπροσωπεία της ΠΣΕ πραγματοποίησε παράσταση στον αρμόδιο Υπουργό.

Για το λόγο αυτό εξέδωσε το ακόλουθο Δελτίο Τύπου: Στις 27.9.2021 αντιπροσωπεία της ΠΣΕ αποτελούμενη από τον πρόεδρο Μάκη Κιάμο και την Έφορο Δημοσίων Σχέσεων Μαρίκα Γκόνη έγιναν δεκτοί από τον Αναπληρωτή Υπουργό Εσωτερικών Στέλιο Πέτσα.

Τέθηκε το θέμα της νέας παράτασης της θητείας των οργάνων των σωματείων, μέχρι τέλους τουλάχιστον του έτους, καθώς οι τυπικές διαδικασίες που επιβάλλονται από τον νόμο και τα καταστατικά των συλλόγων για την προκήρυξη των γενικών συνελεύσεων και την έγκαιρη ενημέρωση των μελών, ώστε να έχουν πραγματικό περιεχόμενο οι συνελεύσεις και οι εκλογές των οργάνων, είναι αδύνατον να πραγματοποιηθούν μέχρι τέλος Οκτωβρίου που ορίστηκε με απόφαση ως καταλυτική ημερομηνία.

Ο κ. υπουργός συμφώνησε στο δίκαιο του αιτήματος και υποσχέθηκε πως θα εξετάσει το θέμα και θα δώσει την αρμόζουσα λύση, ώστε να δυναθούν τα σωματεία να οργανωθούν και να λειτουργήσουν απρόσκοπτα. οργανωθούν και να λειτουργήσουν απρόσκοπτα».

Η επιστροφή των Σουλιωτών στο Σούλι και η μάχη της Μπογόρτσας-Βογόριτσας ή μάχη της Νάσ(ι)αρης (Ασσος)

Το κείμενο παρέδωσε προς δημοσίευση ο Σύλλογος Αποδήμων Ασσιωτών «Ο ΜΑΡΚΟΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ»

Οι Σουλιώτες επιστρέφουν στο Σούλι

Οι Σουλιώτες επέστρεψαν στο Σούλι στις 12 Δεκεμβρίου του 1820, ύστερα από (17) χρόνια υποχρεωτικής προσφυγιάς.

Η απελευθέρωση του Σουλίου αποτελεί σπουδαίο γεγονός και μπορεί να θεωρηθεί ως το προοίμιο της Ελληνικής Επανάστασης. Το Σούλι υπήρξε η πρώτη ελληνική περιοχή που ελευθερώθηκε με την επιστροφή των Σουλιωτών στην πατρίδα τους στις 12 Δεκεμβρίου του 1820. Η ημερομηνία αυτή αποτελεί ορόσημο του απελευθερωτικού αγώνα. Η συμβολή των Σουλιωτών στη συνέχεια υπήρξε σπουδαία για την ευόδωση του απελευθερωτικού αγώνα.

Η ευκαιρία για την επάνοδο στην πατρική δόθηκε στους Σουλιώτες με την αποστασία του Αλή Πασά έναντι της υψηλής πύλης τον Μάιο του 1820 και με τον πόλεμο που εξαπέλυσε εναντίον του ο σουλτάνος τον Σεπτέμβριο του ιδίου έτους.

Από το 1803 ο Αλή Πασάς είχε επιτύχει να διώξει τους Σουλιώτες από την πατρίδα τους. Οι περισσότεροι κατέφυγαν στα Επτάνησα και ιδιαίτερα στην Κέρκυρα, όπου ως εξόριστοι υπηρέτησαν σε στρατιωτικά σώματα, κάτω από τις διαταγές διαδοχικά των Ρώσων, Γάλλων και τελευταία των Άγγλων. Η εμπειρία τους αυτή στάθηκε αποφασιστική για τη μετέπειτα δράση τους στον αγώνα, γιατί κοντά στη γενναιοδωρία τους απέκτησαν και αξιολογες στρατιωτικές γνώσεις.

Έτσι στις παραμονές της επανάστασης του Ελληνικού Έθνους, οι Σουλιώτες αποτελούσαν μια ετοιμοπόλεμη δύναμη, καθώς και έναν καλό σύμμαχο για πολεμικούς αγώνες. Από την πρώτη στιγμή που επέστρεψαν οι Σουλιώτες στο Σούλι, επιδόθηκαν σε συνεχή αγώνα, για να κρατήσουν ελεύθερη την ιδιαίτερη πατρίδα τους, αλλά και να ελευθερώσουν και άλλες περιοχές.

Αυτή την εμπειροπόλεμη και ισχυρή δύναμη θέλησε ο σουλτάνος Μαχμούτ να στρέψει, μαζί με τα στρατεύματά του, εναντίον του αποστάτη Αλή Πασά.

Τον Αύγουστο του 1820 ο Πασόμπεης καλεί τους Σουλιώτες να επιστρέψουν από την εξορία και να λάβουν μέρος σε πόλεμο εναντίον του άσπονδου εχθρού τους Αλή Πασά και ως αντάλλαγμα για τη βοήθειά τους θα τους επέτρεπε να ζήσουν ελεύθεροι στην ιδιαίτερα πατρίδα τους το ηρωικό Σούλι.

Οι Σουλιώτες ανταποκρίνονται αμέσως στην πρόσκληση του Πασόμπεη και εγκαταλείπουν την Κέρκυρα. Ήταν μεγάλη η λαχτάρα τους να επιστρέψουν στο αγαπημένο τους Σούλι, σύμφωνα με την υπόσχεση που τους είχε δοθεί από τον Τούρκο Πασά. Διαπιστώνουν όμως γρήγορα ότι ο Πασόμπεης δεν τηρεί την υπόσχεσή του. Η μη τήρηση της υπόσχεσης του Πασόμπεη και η εκτίμηση των πολέμαρχων του Σουλίου, καθώς είναι και μυημένοι στη Φιλική Εταιρεία, ότι η

Ο λόφος της Μπογόρτσας σηματορρός της ελληνικής ελευθερίας

ανταρσία του Αλή είναι συμφέρουσα για την πατρίδα, έρχονται σε επικοινωνία και πετυχαίνουν τελικά συμφωνία με τον αδυσώπητο πολέμιό τους Αλή Πασά, ο οποίος δέχεται τους όρους των Σουλιωτών για επιστροφή στην αγαπημένη τους πατρίδα.

Η συνεργασία των Σουλιωτών με τον Αλή Πασά εγείρει την ανησυχία του Σουλτάνου

Η συνθήκη συνεργασίας μεταξύ Αλβανών αγάδων και Σουλιωτών καπεταναίων υπογράφηκε στις 15 Ιανουαρίου του 1821 και διατηρήθηκε όλο το πρώτο έτος της ελληνικής επανάστασης.

Γυρίζουν έτσι οι Σουλιώτες στα ιερά βράχια, πολεμούν και γράφουν σελίδες ένδοξης ιστορίας. Βοηθώντας τον Αλή Πασά, συνετέλεσαν σημαντικά στην επιτυχία της Ελληνικής Επανάστασης, γιατί καθήλωσαν μεγάλο αριθμό τουρκικών στρατευμάτων στην Ήπειρο και υποχρέωσαν τον ικανότατο Χουρσίτ Πασά να μείνει για μεγάλο χρονικό διάστημα μακριά από την Πελοπόννησο, δίνοντας στους Έλληνες τη δυνατότητα ν' αρχίσουν μ' επιτυχία την Επανάσταση.

Η προσχώρηση των Σουλιωτών στο πλευρό του Αλή Πασά ανησυχεί ιδιαίτερα τον σουλτάνο και έτσι οι Τούρκοι ανέλαβαν ανελέητο αγώνα εναντίον των Σουλιωτών.

Στον Ισμαήλ Πασά, που θεωρήθηκε υπεύθυνος από τον σουλτάνο για τις επαναστατικές ενέργειες και τις επιτυχίες των Σουλιωτών, δόθηκε βραχύτατη προθεσμία, υπό την απειλή αυστηρότατων κυρώσεων, για να τους συντρίψει.

Τούρκοι και Αλβανοί οργανώνονται εναντίον του Σουλίου

Ο Ισμαήλ Πασάς, για ν' ανταποκριθεί στη σουλτανική εντολή, έστειλε αμέσως επτά χιλιάδες (7.000) στρατό εναντίον των Σουλιωτών, ο οποίος κατέλαβε επίκαιρες θέσεις στα Δεμβίζιανα, Λέοβα και ενισχύθηκαν οι φρουρές Άρτας και Πρέβεζας. Με εντολή του επίσης τοπο-

θετήθηκαν φρουρές και στον Πύργο της Μπογόριτσας-Βογόριτσας. Ο Αλή Πασάς το 1799-1800, προκειμένου να εξασφαλίσει σιγουριά και ηρεμία και να προστατέψει τον στρατό του από τις νυχτομαχίες των Σουλιωτών, χτίζει γύρω από το Σούλι δεκάδες πύργους, ώστε να στρατοπεδεύσουν οι άνδρες του με ασφάλεια και να μην αιφνιδιάζονται από τους Σουλιώτες. Με τους πύργους θα πολιορκούσε τους Σουλιώτες, θα έκλεινε τους δρόμους ανεφοδιασμού, ώστε ν' αναγκαστούν σε παράδοση. Έκτισε τους πύργους σε στρατηγικά σημεία, για να πολιορκήσει ασφυκτικά τους Σουλιώτες.

Το οχυρό της Μπογόρτσας

Ένα τέτοιο πύργο έχτισε ο Αλή Πασάς στο ύψωμα της Μπογόρτσας-Βογόριτσας, θέση λαμπρή ανάμεσα στο Σούλι και στα Γιάννενα, που βρίσκεται βορειοανατολικά των Θεσπρωτικών ορέων στην περιοχή του χωριού Νάσ(ι)αρη. Ο πύργος ήταν τρίτοικος και κυκλωειδής στην κατασκευή του και ήταν ο πλησιέστερος στο Σούλι, απόσταση λιγότερη από πέντε ώρες. Το κάστρο αυτό της Μπογόρτσας είχε χαλάσει με τον καιρό. Είχε χρόνια να χρησιμοποιηθεί από στρατιώτες, από τότε που οι Σουλιώτες είχαν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν το Σούλι. Οι πολεμίστρες ήταν σχεδόν γκρεμισμένες. Όταν επέστρεψαν οι Σουλιώτες και ξανάρχισε ο πόλεμος, οι Τούρκοι λόγω της μεγάλης στρατιωτικής σημασίας, το έφτιαξαν, γιατί γνώριζαν την υπεροχή που τους έδινε στις μάχες εναντίον των Σουλιωτών. Έφτιαξαν πολεμίστρες, έβαλαν μέσα κανόνια και ό,τι άλλο χρειαζόνταν και όπως προαναφέραμε με εντολή του Ισμαήλ πασά τοποθετήθηκαν στον ανακαινισμένο Πύργο τουρκική φρουρά.

Η στρατηγική των Σουλιωτών

Η αδυναμία όμως του Ισμαήλ Πασά να υποτάξει τους επαναστάτες εξόργισε τον σουλτάνο και έτσι αποφάσισε να αντικαταστήσει τον Ισμαήλ Πασά με τον ικα-

νότατο Χουρσίτ που έφτασε στα Γιάννενα στις 15 Μαρτίου και ανέλαβε τις επιχειρήσεις εναντίον του Αλή Πασά και των Σουλιωτών.

Προσέφερε αμνηστία και γεναίες αμοιβές στους Σουλιώτες, αν επέστρεφαν στην υπηρεσία του σουλτάνου, αλλά οι Σουλιώτες αρνήθηκαν, αφού ο σκοπός τους ήταν να διατηρηθεί η εμπολέμη κατάσταση μεταξύ των δυνάμεων του σουλτάνου και του Αλή Πασά, ώστε μεγάλες και εμπειροπόλεμες τουρκικές στρατιές να παραμένουν στην Ήπειρο προς όφελος της Ελληνικής Επανάστασης, η οποία είχε πλέον φουντώσει στην περιοχή του Μοριά.

Η επέκταση της ζώνης επιρροής των Σουλιωτών στον ευρύτερο Ηπειρωτικό χώρο, οι αντιπερασπιστικές κινήσεις στα σουλτανικά στρατεύματα και ξεσηκωμός όλων των κατοίκων, ήταν ο βασικός στόχος των αρχηγών του Σουλίου.

Με βάση αυτήν την στρατηγική προεπλάθησαν με κάθε τρόπο να διώξουν τις φρουρές των Τούρκων από την περιοχή της Λάκκας. Ύστερα από συμβούλιο αποφάσισαν πρώτα να κτυπήσουν τον οχυρωμένο Πύργο της Μπογόρτσας, που ήταν το πλησιέστερο οχυρό προς τα Σούλι, περίπου πέντε ώρες μακριά. Δεν ήθελαν οι Σουλιώτες να έχουν κοντά τους οχυρωμένο τουρκικό κάστρο. Τον Πύργο το φρουρούσαν, με επικεφαλής τον

Χασάν Πασά, τριακόσιοι άνδρες, σύμφωνα με τον Ιωάννη Φιλήμονα και πεντακόσιοι κατά τον Χριστόφορο Περραιβό.

Η πολεμική επιχείρηση των Σουλιωτών εναντίον των οχυρωμένων Τούρκων στον Πύργο της Μπογόρτσας

Ήταν 18 Απριλίου του 1821 απόλαμpra (μετά τη Λαμπρή), όταν αποφάσισαν να επιτεθούν και να διώξουν τους Τούρκους από τον Πύργο της Μπογόρτσας. Αφού γιόρτασαν τρεις ημέρες το Πάσχα, την τέταρτη ημέρα ξεκίνησαν όσοι μπορούσαν από το Σούλι και βοηθούμενοι από τους κατοίκους των γύρω περιοχών του Παρασουλίου, για τη σπουδαία αυτή πολεμική επιχείρηση με αρχηγούς τους Νότη Μπότσαρη, Μάρκο Μπότσαρη και Γιώργο Δράκο. Έφτασαν μετά το μεσημέρι στις όχθες του ποταμού Αχέροντα, ένα μίλι μακριά από τα κάστρο κα κάθισαν να ξεκουραστούν. Αφού έφαγαν ό,τι είχαν στα σακούλια τους (ψωμί, κρέας, τυρί, αυγά κόκκινα), έκαναν το σταυρό τους ψάλλοντας όλοι μαζί το «Χριστός Ανέστη».

Στη συνέχεια ο αρειμάνιος πολέμαρχος Μάρκος Μπότσαρης τους μίρρασε τα φυσέκια, λέγοντας ότι δεν πρέπει κανείς να πάρει περισσότερα, για να μη λείψουν και δεν έχουν σε δύ-

Ο λόφος της Μπογόρτσας όπου διεξήχθη η μάχη

σκολες στιγμές.

Όταν νύκτωσε, αποφάσισαν να επιτεθούν. Τα νυκτερινά χτυπήματα, οι νυκτομαχίες, είναι το ισχυρότερο και ακατανίκητο όπλο των Σουλιωτών, που κάνει εφιαλτική τη ζωή των εχθρών τους. Ο φόβος της νυκτομαχίας τρομάζει και προκαλεί σύγχυση στις δυνάμεις του εχθρού.

Αποφάσισαν λοιπόν και τώρα χτύπημα του εχθρού τη νύχτα. Στα νυκτερινά χτυπήματα η άριστη γνώση του χώρου ήταν απαραίτητη. Σ’ αυτό βοήθησαν οι κάτοικοι της Νάσσ(ι)αρης, οι οποίοι γνώριζαν σπιθαμή προς σπιθαμή την περιοχή του υψώματος της Μπογόρτσας, καθώς και όλα τα περάσματα και τα μονοπάτια.

Το κάστρο έπρεπε να το χτυπήσουν από δυο μεριές. Ο Μάρκο Μπότσαρης με του Λακκιώτες από τη μια μεριά και ο Γιώργο Δράκος από την άλλη με τους Σουλιώτες.

Ο Νότης Μπότσαρης, γέροντας πλέον, κάθισε σε ασφαλή θέση, χωρίς να συμμετάσχει στην επιχείρηση αυτή.

Πολιόρκησαν πρώτα οι Σουλιώτες ένα μικρό εκκλησάκι στους πρόποδες του λόφου, πρόκειται για το εκκλησάκι του Αγίου Μηνά (ερειπωμένο σήμερα), που το φρουρούσαν ενενήντα Γκέκηδες και ΄φρόπισαν, τους άφησαν ελεύθερους. Όταν οι Σουλιώτες ήταν στις όχθες του ποταμού Αχέροντα, οι Τούρκοι τους νόμισαν για περαστικούς διαβάτες, γι’ αυτό και κάθονταν αμέριμνοι τρώγοντας και πυροβολώντας μακριά σύμφωνα με τη συνήθειά τους. Όταν είδαν ότι κατευθύνονταν εναντίον τους, άρχισαν να τους πυροβολούν, για να μη πλησιάσουν τον πύργο. Οι Σουλιώτες, χωρίς να πυροβολήσουν, αραίωσαν αμέσως για περισσότερη ασφάλεια και όρμησαν κατά του εχθρού, ανεβαίνοντας τον ανήφορο, χωρίς να μπορούν να προστατέψουν τους εαυτού τους, γιατί στην περιοχή μέχρι τον πύργο δεν υπήρχε τίποτε που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως προκάλυμμα.

Οι Σουλιώτες είχαν αποφασίσει με αιφνιδιασμό (γιουρούσι) να πάρουν το κάστρο με οποιαδήποτε τίμημα. Άρχισαν ν’ ανεβαίνουν προς τον πύργο, ενώ βάλλονταν συνεχώς από τους Τούρκους. Οι Τούρκοι φοβήθηκαν από την ορμή των Σουλιωτών και έτρεχαν να εισέλθουν στο οχύρωμά τους.

Πριν όμως εισέλθουν και καταλάβουν τις θέσεις, οι Σουλιώτες πλησίασαν και έγινε μάχη τρομακτική και μανιώδης, οι πυροβολισμοί αδιάκοποι, άλλοι προσπαθούσαν να γκρεμίσουν τον τοίχο και άλλοι εμάχοντο με τα ξίφη και τα μαχαίρια, ένας αγχέμαχος αγώνας με πολλές απώλειες και από τις δυο μεριές.

Ο Γεώργιος Δράκος καλεί τους Τούρκους να παραδώσουν τα όπλα, αλλά αυτοί απάντησαν καλύτερα να πεθάνουμε παρά να προσκυνήσουμε. Οι Τούρκοι έπαιζαν ελεύθερα, ήταν πολλοί, δυνατοί, ήταν σε πλεονεκτική θέση, είχαν όλα τα μέσα στη διάθεσή τους, με τις πέτρες από τη μια μεριά και τα βόλια από την άλλη έκαναν μεγάλη ζημιά. Οι Σουλιώτες δεν υποχωρούν, τους απέκλεισαν τις πολέμιστρες και τότε οι Τούρκοι άρχισαν να ρίχνουν σωρηδόν πέτρες με τα χέρια τους στα κεφάλια των Σουλιωτών. Οι πέτρες έπεφταν σαν χαλάζι, τα τουφέκια άρχισα πλέον, δεν προλάβαιναν να γεμίσουν, μια δυνατή καταρρακτώδης βροχή συνοδευόμενη από κεραυνούς, αστραπές και δυ-

νατό αέρα ακρήστεψε τα πυροβόλα και ανάγκασε τους Σουλιώτες να οπισθοχωρήσουν, προκειμένου να βρουν κάποιο μέρος να προφυλαχθούν από τις άσχημες καιρικές συνθήκες.

Η κατάληξη της μάχης

Στη μάχη αυτή πήραν μέρος διακόσιοι πενήντα Σουλιώτες και Λακκιώτες και διήρκησε δυόμισι ώρες, από τις δέκα το βράδυ μέχρι μισή ώρα μετά τα μεσάνυχτα. Οι Σουλιώτες έχασαν είκοσι άνδρες, Έντεκα σκοτώθηκαν από τα πυροβόλα του εχθρού και είκοσι επτά πληγώθηκαν και από τους πληγωμένους πέθαναν πέντε. Από τις πέτρες πληγώθηκαν εκατόν τριάντα δύο, από τους οποίους τέσσερις πέθαναν. Ο πετροπόλεμος έκανε μεγάλη ζημιά. Είναι γεγονός ότι οι Σουλιώτες δεν περίμεναν τόσο μεγάλη αντίσταση και οι απώλειες ήταν πολύ μεγάλες. Ιδιαίτερα διακρίθηκε στη μάχη αυτή για τον ηρωισμό του ο Γιώργος Δράκος.

Πρώτος προσπάθησε να γκρεμίσει έναν από τους τοίχους του πύργου και μολοντί πληγώθηκε από τις πέτρες του εχθρού στο μηρό και στο χέρι, δεν άφησε τους συντρόφους του να τον απομακρύνουν, αλλά τους έδινε θάρρος να συνεχίσουν λέγοντάς τους: «Μέσα, μέσα. Ζωντανούς, ζωντανούς».

Στη μάχη αυτή η ομάδα του Μάρκου Μπότσαρη έχασε αρκετούς, γιατί αποτελούνταν από Λακκασουλιώτες, οι οποίοι πολέμησαν με ενθουσιασμό, αλλά δεν ήταν τόσο εμπειροπόλεμοι. Μεταξύ των νεκρών ήταν και ένα από τα πρωτοπαλίκαρα του Μάρκου Μπότσαρη ο Γιάννης Μακρυγιάννης, ο οποίος έδειξε ξεχωριστή ανδρεία. Με αναμμένες λαμπάδες και κεριά οι Σουλιώτες βρήκαν και πήραν τους νεκρούς και τους τραυματίες, δεν ήθελαν ν’ αφήσουν κανέναν στα χέρια του εχθρού. Αφού απομακρύνθηκαν αρκετά από το σημείο της μάχης σε ασφαλές μέρος κοντά στον ποταμό Αχέροντα, κάθισαν να ξεκουραστούν, άναψαν μεγάλες φωτιές για να ζεσταθούν και να στεγνώσουν τα ρούχα τους. Όλη τη νύχτα δεν κοιμήθηκαν φοβούμενοι μήπως οι Τούρκοι τους αιφνιδιάσουν και αναγκαστούν να φύγουν αφήνοντας τους νεκρούς και τους τραυματίες στα χέρια του εχθρού.

Η απόφαση να πολεμήσουν ξανά την επόμενη μέρα

Αν και είχαν μεγάλες απώλειες, απόφαση ήταν να συνεχίσουν τον αγώνα και την επόμενη ημέρα. Όταν ξημέρωσε, η πρώτη μέριμνά τους ήταν ο ενταφιασμός των νεκρών. Η ταφή των υπέρ πατρίδος πεσόντων έγινε στην εκκλησία τα Λίπας σε τέτοια θέση, ώστε να βλέπουν τη μάχη της επόμενης ημέρας στη Μπογόρτσα και ν’ αναπαυθούν οι ψυχές τους για την εκδίκηση που θα πάρουν οι Σουλιώτες για το ελληνικό αίμα που χύθηκε την προηγούμενη ημέρα. Οι τραυματίες μεταφέρθηκαν στο Σούλι και ο υπόλοιποι κοιμήθηκαν για να ξεκουραστούν και να είναι έτοιμοι να κινηθούν για μία φορά ακόμα για την κατάληψη του οχυρωμένου πύργου. Κατά τη διάρκεια της νύχτας οι σκοποί των Σουλιωτών δεν παρατήρησαν καμία κίνηση των Τούρκων στρατιωτών στον Πύργο και όταν ξύπνησαν οι συμπολεμιστές τους, τους το έκαναν γνωστό. Αμέσως

πήραν τα όπλα, πέρασαν απέναντι από το ποτάμι, μακριά από τη βολή πυροβόλου όπλου, προετοιμαζόμενοι για τη μάχη, γιατί θεώρησαν ατό τέχνασμα των Τούρκων για να τους ξεγελάσουν, ότι τάχα εγκατέλειψαν το οχυρό και έφυγαν και όταν ξέγνοιαστοι πλησιάσουν τον Πύργο ξαφνικά να τους χτυπήσουν, ίσως και με υπέρτερες δυνάμεις που θα είχαν έρθει τη νύχτα από Τόσκεισι (Αχλαδέα) ή Λέλοβα (Θεσπρωτικό), όπου υπήρχαν ισχυρές Τουρκικές δυνάμεις.

Προκειμένου να εξακριβώσουν την αλήθεια, έστειλαν τρεις στρατιώτες να πλησιάσουν τον οχυρωμένο Πύργο με μεγάλη προσοχή, ώστε να μη γίνουν αντιληπτοί και να παρατηρήσουν αν μέσα υπάρχουν Τουρκικές δυνάμεις. Ακολούθησαν τις οδηγίες που τους δόθηκαν και όταν πλησίασαν, διαπίστωσαν ότι ο εχθρός είχε εγκαταλείψει τον Πύργο της Μπογόρτσας. Ειδοποιήθηκαν οι Σουλιώτες για την εγκατάλειψη του οχυρού και όλοι μαζί εισήλθαν στον Πύργο, βρήκαν τριάντα δύο νεκρούς και δύο θανάσιμα τραυματισμένους.

Η τουρκική οπισθοχώρηση και η επίθεση των Σουλιωτών

Οι τραυματίες είπαν ότι μια ώρα μετά την υποχώρηση των Σουλιωτών και αφού είχε σταματήσει πλέον η ραγδαία βροχή, έφυγαν όλοι οι Τούρκοι κατατρομαγμένοι ευχαριστώντας τον Θεό τους ότι έσωσε τη ζωή τους η ραγδαία βροχή, διαφορετικά θα είχαν όλοι τους σκοτωθεί.

Οι Τούρκοι οπισθοχώρησαν σταμάτησαν να ξεκουραστούν στο ύψωμα (Τζούμα), εκεί που σήμερα είναι το παρεκκλήσι του Αγίου Κοσμά, κοντά στο αρχοντικό του Τούρκου Μπέη (Κούλια Τούρκια) της Νάσσ(ι)ρης, εκεί που βρίσκεται σήμερα το σπίτι του συγχωριανού μας Δημητρίου Μπουζούκη (Μήτσο Μπουζούκη).

Κούλες ονομάζονταν τα μεγάλα διώροφα σπίτια. Οι Σουλιώτες αντιλήφθηκαν που είναι οι Τούρκοι και αποφάσισαν να τους χτυπήσουν, προκειμένου να τους εκδιώξουν εντελώς από την περιοχή. Πλησίασαν τον εχθρό και παρατάχθηκαν απέναντί του στο ύψος που βρισκόταν ο ιερός Ναός του Αγίου Νικολάου, πίσω από το νεκροταφείο του χωριού σήμερα. Είχαν τον αέρα του νικητή και βρίσκονταν σε πλεονεκτική θέση, γιατί, στην περιοχή υπήρχαν μεγάλες πέτρες που τους χρησιμοποίησαν ως προκάλυμμα.

Στη μάχη αυτή οι Σουλιώτες παραπλάνησαν τον εχθρό με το αγαπημένο τους τέχνασμα, κάποια στιγμή σήκωσαν τα φέσια τους ψηλά και οι Τούρκοι πιστεύοντας ότι είναι τα κεφάλια των Σουλιωτών άρχισαν να πυροβολούν χωρίς διακοπή.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να τελειώσουν τα τουφέκια τους και τότε στην επίθεση των Σουλιωτών μην μπορώντας πλέον να αμυνθούν, οπισθοχώρησαν με προορισμό τα Λέλοβα. Στη μάχη αυτή οι Τούρκοι είχαν πολλές απώλειες. Οι φονευθέντες Τούρκοι ενταφιάστηκαν στο ύψωμα αυτό και από τότε το μέρος

αυτό λέγεται Τζούμα Βάρη (ύψωμα με μνήματα) και Βάρη χαρούμη (μνήμα του Χαρούμη).

Τα σημάδια του σήμερα και το χρέος μας στους προγόνους

Οι Σουλιώτες μετά την οπισθοχώρηση των Τούρκων έθαιψαν τους νεκρούς τους, υπάρχουν σχηματισμένοι τάφοι βόρεια του σημερινού νεκροταφείου του Αγίου Νικολάου κάτω από την υπάρχουσα σήμερα ομβροδεξαμενή. Στην περιοχή υπάρχουν ακόμη πρόχειρες πολέμιστρες που κατασκεύασαν οι Σουλιώτες για να προφυλαχθούν από τον εχθρό, οι πέτρες που χρησιμοποιήσαν οι Σουλιώτες ως προκάλυμμα, καθώς και μια μεγάλη πέτρα που χρησιμοποίησε ο ίδιος ο Μάρκο Μπότσαρης. Στην πέτρα αυτή υπάρχουν ανάγλυφα σημάδια από τον εξοστρακισμό των σφαιρών του εχθρού. Η περιοχή αυτή του χωριού από τότε πήρε την ονομασία Κου-Μπότσαρη (Πέτρα του Μπότσαρη).

Ο πανικός των Τούρκων είχε μεταδοθεί και στους Τούρκους των γειτονικών περιοχών. Έτσι, οι Σουλιώτες κινήθηκαν κατά των Δερβιζιάνων, μισή ώρα μακριά από την Μπογόρτσα-Βογόριτσα, οι Τούρκοι παραδόθηκαν και αποχώρησαν άοπλοι. Οι Σουλιώτες επέστρεψαν στο Σούλι, προκειμένου να ανασυνταχθούν και αποφασίσουν την επόμενη επιδρομή.

Είναι χρέος όλων εμάς των απογόνων και φορέων (τοπικών, Δημοτικών και Νομαρχιακών να διαμορφώσουμε τον ιστορικό χώρο όπου έγινε η μεγαλειώδης μάχη (μνήματα, πολέμιστρες, πέτρα του Μπότσαρη) προκειμένου να τιμήσουμε όλους αυτούς που πήραν μέρος στη νικηφόρα αυτή μάχη και ιδιαίτερα αυτούς που έχυσαν το αίμα τους στη μάχη αυτή, για να αναπνέουμε όλοι εμείς τον αέρα της Ελευθερίας.

Βιβλιογραφία:

- Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΒ. Εδοτική Αθηνών Α.Ε.
- Χριστόφορος Περραιβός, Ελληνική Επανάσταση. Εκδ. Σεφερλή, Αθήνα 1956.
- Γιώργου Ευαγγέλου Τσίλη. Πολεμικά γεγονότα στην Ήπειρο (1820-1824). Εκδοτικές επιχειρήσεις «το οικονομικό» ΚΚΠ Σμπίλιας ΑΕΒΕ, Αθήνα 1994.
- Μιχάλη Τσιώλη, Σουλιωτών ολοκαύτωμα. Εκδόσεις Νόηση, Βουλγαροκτόνου 40, Αθήνα 2003.
- Εγκυκλοπαίδεια Χάρη Πάτση, τόμος 10ος , Αθήνα 1966.
- Ιωάννου Λαμπρίδη (1831-1891) Β΄ Ηπειρωτικά μελετήματα, τεύχη 1-10, Εκδόσεις Εταιρείας Ηπειρωτικών μελετών, Ιωάννινα 1971.
- Αρχεία Ηπειρωτικής Ιστορίας. Απομνημονεύματα Σουλιώτου Αγωνιστή του Εικοσιένα (Σ. Τζίηη), γραμμένα στην Κέρκυρα από τον κουμπάρο του Ιωάννη Δούσημανη, από αντίγραφο χειρογράφου του, σωζόμενο στα ιστορικά αρχεία Γιάννη Βλαχογιάννη. Επιμέλεια Άγγελου Ν. Παπακώστα. Βιβλιοπωλεία «Δωδώνη», Ευαγγέλου Κ. Λάζος, Ασκληπείου 3, Αθήνα.
- Προφορικές παραδόσεις κατοίκων του Χωριού Άσσος (Νάσσ(ι)αρη).

Μνημείο για την ιστορική μάχη της Μπογόρτσας

Με συγκίνηση και κάθε επισημότητα πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 29 Αυγούστου 2021 στην Κοινότητα του Άσσου, η τελετή των αποκαλυπτηρίων Μνημείου για την ιστορική μάχη της Μπογόρτσας.Το μνημείο. Ιερή μνήμη

Το μνημείο. Τόπος ιερής μνήμης

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Τιμήθηκε το ολοκαύτωμα των Σουλιωτών στη Μονή Σέλτσου

Στις 23 Αυγούστου 2021 τιμήθηκε στη μονή Σέλτσου Πηγών Άρτας το ολοκαύτωμα των Σουλιωτών.

Στο Σέλτσο κατέφυγαν τα Χριστούγεννα του 1803, μετά την πτώση του Σουλίου και τον ιστορικό χορό του Ζαλόγγου Πρέβεζας, περίπου 1150 Σουλιώτες, αγωνιστές και γυναικόπαιδα, με επικεφαλής τον **Κίτσο** και τον **Νότη Μπότσαρη**.

Επακολούθησε μακρά πολιορκία και ηρωική αντίσταση. Η μονή κυριεύτηκε από τους Τουρκαλβανούς του Αλή πασά τον Απρίλιο του 1804. Κατά την ηρωική έξοδο των Σουλιωτών ελάχιστοι κατόρθωσαν να διασωθούν, μόνο 40 μαχητές, ανάμεσά τους και ο 13χρονος **Μάρκος Μπότσαρης** με τον πατέρα του **Κίτσο Μπότσαρη**.

«Στα νερά του μανιασμένου Αχελώου προτίμησαν να πέσουν πάνω από 500 γυναικόπαιδα για να μην υποδουλωθούν στα χέρια των εχθρών, ενώ διακόσια και πλέον γυναικόπαιδα γκρεμίστηκαν στο βάραθρο του Πέτακα, πίσω από τη μονή, για να αποφύγουν τον ατιμασμό και την αιχμαλωσία».

Παρευρέθηκαν ο περιφερειάρχης Ηπείρου **Αλέξανδρος Κακριμάνης**, ο Υφυπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων **Γιώργος Στύλιος**, ο βουλευτής Άρτας **Χρήστος Γκόγκας**, ο Δήμαρχος Καραϊσκάκη **Περικλής Μίγγος**. Την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας εκπροσώπησαν ο πρόεδρος **Μάκης Κιάμος**, ο έφορος Δημοσίων Σχέσεων **Μαρίκα Γκόνη**, ο Έφορος Τύπου **Χρήστος Τούμπουρος** και το μέλος **Αντώνης Κοντός**.

Ομιλήτρια ήταν η **Κατερίνα Σχισμένου**, Φιλολογος, η οποία, μεταξύ άλλων, τόνισε:

«Το ολοκαύτωμα των Σουλιωτών στο Σέλτσο είναι η τελευταία πράξη του πρώτου μέρους του δράματος,

λίγο πριν ανοίξει η αυλαία για το γενικό ξεσκακισμό των Ελλήνων και πριν αντηχήσει στα βουνά και στους κάμπους το νέο τους σύνθημα «ελευθερία ή θάνατος». Όταν ο Αλής έπαιρνε την εκδίκησή του, οι Σουλιώτες που απέμειναν και ενώθηκαν με τους άλλους ένωσαν να χτυπάει αλλιώς η καρδιά τους και μια φωνή σαν ασάλη να βγαίνει καυτή απ' τα στήθια τους: «δεν τέλειωσαν όλα· μάλλον όλα τώρα αρχίζουν». Όχι γιατί περίμεναν τη δική τους εκ-

Κατερίνα Σχισμένου: «οι ήρωες πεθαίνουν από και για την ελευθερία και όχι με τη ή στη σκλαβιά»

δίκηση. Αλλά γιατί έτσι κυλούσε ο τροχός των καιρών τους κι έκανε να λιγοστεύουν οι μέρες της αδισταχτής τυραννίας και του μεγάλου κακού.

Το ολοκαύτωμα των Σουλιωτών στο Σέλτσο είναι ένας φωτεινός πίνακας καταδίκης και καταγγελίας του κατατρεγμού και της βίας που πέφτει με δριμύτητα πάνω στους ταπεινούς κι ανυπεράσπιστους. Οι τραγικές μορφές των παιδιών και των γυναικών αυτού του ανελέητου διωγμού που από εδώ, αυτόν τον ιερό τόπο θυσιάστηκαν, μένουν χαραγμένες στις κορυφές της συνείδησής μας άλλοτε από εικόνες που επαναλαμβάνονται μπροστά μας ακόμη και σήμερα με τη μορφή της βαρβαρότητας στην ανθρώπινη ιστορία που δεν έχει σταματημό...

Μα η ιστορία συνεχίζεται και μας θυμίζει πως κανένα ολοκαύτωμα, καμία σφαγή και βάρβαρη πράξη δεν είναι οι τελευταίες, αρκεί να τα θυμόμαστε και να ξέρουμε το δρόμο τους. Πού βρίσκονται- τι μας λένε τι μας δείχνουν τι πρέπει να μας κραυγάζουν και να φωνάζουν. Πώς οι ήρωες δε συνωστίζονται, πώς οι ήρωες πεθαίνουν από και για την ελευθερία και όχι με τη ή στη σκλαβιά. Πώς δεν είναι τα λόγια που λες, αλλά οι πράξεις που κάνεις».

Η αντιπροσωπεία της ΠΣΕ. Από αριστερά: Αντώνης Κοντός, Μαρίκα Γκόνη, Χρήστος Τούμπουρος και Μάκης Κιάμος

11^ο Συμπόσιο Γλυπτικής στην Πράμαντα

Στην Πράμαντα πραγματοποιήθηκε φέτος το 11^ο Συμπόσιο Γλυπτικής. Το Συμπόσιο ήταν αποτέλεσμα συνεργασίας του Δήμου Βορείων Τζουμέρκων και του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης «**Θεόδωρος Παπαγιάννης**». Κάθε χρόνο τα Συμπόσια πραγματοποιούνται στο Ελληνικό, στο μουσείο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης «**Θεόδωρος Παπαγιάννης**».

Πέντε γλύπτες, ο **Γιώργος Πολύζος**, ο **Βαγγέλης Κωστούλας**, ο **Σπύρος Λισγάρας**, ο **Ιορδάνης Ποιμενίδης** και ο **Θεόδωρος Παπαγιάννης**, με βοήθο τον **Fatos Shuli**, δημιούργησαν από 1^ο έως τις 20 Αυγούστου πέντε έργα τέχνης, τα οποία τοποθετήθηκαν θα τοποθετηθούν σε διάφορα σημεία, στην Πράμαντα, την έδρα του Δήμου Βορείων Τζουμέρκων.

Οι γλύπτες έστησαν το υπαίθριο εργαστήριον στον περιβάλλοντα χώρο του Σηπλίου «Ανεμότροπο».

Το 11^ο Συμπόσιο Γλυπτικής πλαισιώθηκε και από ένα πρόγραμμα παράλληλων πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Το πρόγραμμα είχε ως εξής:

- **Δευτέρα 9 Αυγούστου, 21:00, στην πλατεία Πραμάντων**
Η μουσικο-αφηγηματική παράσταση για τη ζωή και το έργο του **Βασίλη Τσιτσάνη**, με τίτλο «Γλυκακαράζουν τα βουνά», από το καλλιτεχνικό σωματείο «Εξούδα».
- **Τρίτη 17 Αυγούστου, 20:30, στον αύλειο χώρο του Μουσείου «Θ. Παπαγιάννης» στο Ελληνικό**
Προβολή του ντοκιμαντέρ του σκηνοθέτη **Νίκου Πα-**

κώστα «Γεώργιος Καραϊσκάκης»- στα σύνορα του μύθου»

- **Τετάρτη 18 Αυγούστου, στις 21:00, στην πλατεία Πραμάντων**

Ένα από τα έργα που τοποθετήθηκαν στην Πράμαντα και μάλιστα στην είσοδο του χωριού

Βραδιά έντεχνης μουσικής με τον **Ανδρέα Καρακότα** και τον **Σάκη Κοντονίκα**

- **27 Αυγούστου, 20:30, στον αύλειο χώρο του Μουσείου «Θ. Παπαγιάννης» στο Ελληνικό**

Ποιητικό αναλόγιο με μουσική. Ο **Τάσος Κανάσης** θα διαβάσει ποιήματα με τη συνοδεία στο πιάνο της **Δήμητρας Ηγουμενίδη**.

- **28 Αυγούστου, 20:30, στον αύλειο χώρο του Μουσείου «Θ. Παπαγιάννης» στο Ελληνικό**

Ένα μουσικό ταξίδι από τον Ρομαντισμό στον Ιμπρεσιονισμό, με τον **Κώστα Λεονάρδη** στο βιολί και τη **Λαμπρίνα Πρεβεζιάνου** στο πιάνο.

Οι εκτελεσθέντες πρόκριτοι της Παραμυθιάς

Στις 29 Σεπτεμβρίου 1943 διαπραχθηκε ένα από τα σοβαρότερα και ειδικότερα εγκλήματα από

τους φασίστες Γερμανούς εισβολείς. Τα Γερμανικά στρατεύματα κατοχής εκτέλεσαν 49 Πρόκριτους της Παραμυθιάς.

Τέτοια αποτρόπαια εγκλήματα δεν διαγράφονται από τη μνήμη της ανθρωπότητας και γίνονται αιτία συνείδησης πως ο φασι-

σμός με οποιαδήποτε μορφή και αν εμφανίζεται και δρα είναι εγκληματογόνος και το χρέος μας οδηγεί να σφυρηλατήσουμε εναντίον του αντιστασιακή συνείδηση.

Η ΠΣΕ πιστή στο πνεύμα της αντίστασης κατά του φασισμού ήδη στο παρελθόν κατέγραψε και ανέδειξε με ψηφιακό δίσκο τα εγκλήματα των Ναζί στην Ηπειρο και τώρα επεξεργάζεται ένα τεράστιο υλικό για τα μαρτυρικά χωριά της Ηπείρου προκειμένου να συνθέσει ένα δεύτερο cd. Και να αποδείξει πως «η τραγική σελίδα που γράφτηκε στα χωριά της Ηπείρου αδυνατεί

να την αντέξει ο ανθρώπινος νους και δεν μπορεί να τη συγκωρήσει η παγκόσμια ιστορία. Καμία συγγνώμη δεν είναι αρκετή και κανένα ελαφρυντικό δεν υπάρχει».

Χρέος μας ο αγώνας κατά του φασισμού με οποιαδήποτε νεότευκτη μορφή κι αν εμφανίζεται.

Τιμή στους ήρωες Σελλαδίτες

Στις 26.9.2021 τελέστηκε στις Σελλάδες Άρτας επιμνημόσυνη δέηση για τους αδικαζόμενους πατριώτες Σελλαδίτες που εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς.

Κατά τα μαρτυρικά χρόνια της κατοχής οι Σελλαδίτες δεν υποδουλώθηκαν στον κατακτητή, αλλά αντιστάθηκαν σθεναρά μαχόμενοι για την ελευθερία τους. Τραγικό αποτέλεσμα αυτής της ηρωικής στάσης ήταν το μαρτυρικό συμβάν στις 24 Σεπτεμβρίου 1943 όπου οι Γερμανοί εκτέλεσαν 12 Σελλαδίτες που πάλευαν για τη σωτηρία του τόπου τους.

Νέο Διοικητικό Συμβούλιο στην ΙΛΕΤ

Πραγματοποιήθηκαν οι αρχαιρεσίες (12 Αυγούστου 2021) για την ανάδειξη νέου ΔΣ στην Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Τζουμέρκων. Το νέο ΔΣ συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής:

Πρόεδρος: **Ερασμία Ζαβιτσάνου** Α' Αντιπρόεδρος (Υπεύθυνος Αθηνών): **Σοφία Μπαλτζώη** Β' Αντιπρόεδρος (Σύνδεσμος Τομέα Θεσσαλονίκης): **Χρήστος Καρακώστας** Γενικός Γραμματέας: **Δημήτριος Καραβασίλης** Ταμίας: **Αθανάσιος Κωσταγιάννης** Έφορος: **Νίκη Γιαννάκη** – Πόγια Οργανωτικός Γραμματέας: **Χρυσούλα Αναγνώστου** Υπεύθυνος Τύπου & Δημοσίων Σχέσεων: **Θεόδωρος Σιόντης** Σύμβουλος (Συντονιστής Ομάδων Έρευνας): **Βασίλειος Σπύρος**

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της ΙΛΕΤ απηύθυνε σε όλους, Τζουμερκιώτες και φίλους, θερμό χαιρετισμό και τους προσκάλεσε σε συνεργασία, για την επιτυχία των στόχων της Εταιρείας.

Το ΔΣ της ΠΣΕ εύχεται κάθε ΕΠΙΤΥΧΙΑ στο έργο της ΙΛΕΤ.

Δημιουργικοί νέοι - Ηπειρώτες

Στις προτεραιότητες των αποδημικών οργανώσεων, μεταξύ των οποίων και η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος, εστιάζεται και το ενδιαφέρον τους στην προσπάθεια που κάνουν οι λιγοστοί νέοι των χωριών της Ηπείρου, που με μεράκι και κατά κανόνα χωρίς καμιά κρατική υποστήριξη, αναπτύσσουν αξιόλογες οικονομικές δραστηριότητες που δίνουν ζωή και αναπτυξιακή προοπτική στον τόπο τους.

Μεταξύ αυτών και ο συγχωριανός μου **Κώστας Ντιναλέξης** του Άλκη, από τον Ελαφότοπο Ζαγορίου (6945787909), που δραστηριοποιείται μεταξύ άλλων και στην παραγωγή βουνίσσιου πράσινου τσαγιού (Αρώματα Ζαγορίου), που το καλλιέργει συστηματικά στον Κήπο των Ασπραγγέλων Ζαγορίου Ιωαννίνων και σε μεγάλο υψόμετρο.

Δείγμα της γεωργικής του αυτής ασχολίας, που όλοι πρέπει να στηρίξουμε αγοράζοντας το εξαιρετικό του προϊόν, που παραθέτουμε στη συνημμένη φωτογραφία.

Πάκης Δ. Γκογιάννος

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ (1925–2021)

Ο Μίκης Θεοδωράκης γεννήθηκε το 1925 στην Χίο. Μεγάλωσε ανά την Ελλάδα και στο ταξίδι αυτό ένας από τους σταθμούς ήταν τα Γιάννενα.

Ο Μίκης βρέθηκε στην πόλη σε ηλικία έξι χρόνων, όπου ο πατέρας του Γιώργης Θεοδωράκης, χρημάτισε στη θέση του αναπληρωτή γενικού διοικητή Ηπείρου (1930–1932). Ως δημόσιος υπάλληλος, είχε την εποπτεία για τη διάνοιξη δρόμων στην περιοχή.

Ο Γιώργης Θεοδωράκης πρωτοπήγε στην Ήπειρο σκαστός από τον πατέρα του, από την Κρήτη, δεκαέξι χρονών αμούστακο αγόρι, το 1913, για να πολεμήσει τους Τούρκους. Στις «Αναμνήσεις ενός κοριτσιού», η **Μαργαρίτα Θεοδωράκη** γράφει: «...**Σε χτύπησε ο Τούρκος στο Μπιζάνι...**» τραγούδησε ο πατέρας μου τον πατέρα του, πολλά χρόνια μετά, στις φυλακές Αβέρωφ, μέσα στο σκοτάδι μιας πολυκαιρης απομόνωσης, την εποχή της Χούντας. Ήταν το 1967».

Οι «Πολεμικές Σελίδες» του Γιώργη Θεοδωράκη

Η **Ελληνική Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών (ΕΕΗΜ)** αξιοποίησε το ημερολόγιο των απελευθερωτικών αγώνων «**Πολεμικές Σελίδες**» του Γιώργη Θεοδωράκη.

Ο Μίκης με μια συγκλονιστική επιστολή προς την ΕΕΗΜ στις 17.8.2012 μιλά για το «σύνδεσμο αίματος» των Ηπειρωτών με τον πατέρα του.

«Αγαπητοί φίλοι.

Σας ευχαριστώ θερμά για την τόσο ευγενική σας απόφαση να εκδώσετε τις “Πολεμικές Σελίδες” του Γεωργίου Μ. Θεοδωράκη, πολυαγαπημένου μου πατέρα. Οφείλω να σα πώ ότι το κείμενο αυτό υπήρξε τό ευαγγέλιο-οδηγός της ζωής μου. Θα το βρείτε μέσα σε κάθε μου σκέψη, πράξη, μουσική δημιουργία. Η σχέση μου με τον πατέρα μου είχε μια πλευρά μυστηρίου, με αποτέλεσμα να μου σώσει τη ζωή όχι μία ή δύο αλλά δεκάδες φορές, αφού κάθε στιγμή που βρισκόμουν στο χείλος τού θανάτου, η σκέψη μου πήγαινε σε ‘κείνον και μιά μυστηριακή δύναμη τον έφερνε κοντά μου ως Φύλακα Αγγελο γιά να με σώσει... Μου έλεγε τότε, ότι άκουγε μιά φωνή μέσα του πού τον προειδοποιούσε καί τον επιστράτευε. Σας τή γράφω αυτά, γιατί πιστεύω ότι βοηθούν τον αναγνώστη νά κατανοήσει καλλίτερα τον έφηβο εθελοντή πού έχυσε πρόθυμα τό αίμα του γιά την απελευθέρωση της πατρίδας και, ταυτόχρονα, σε ό,τι με αφορά, εξηγώ τη στάση μιας ζωής με οδηγό έναν τέτοιο μοναδικό άνθρωπο, πού τήν πεμπτούσα του μπορεί νά περιγράψει μιά μόνο λέξη: Αγάπη... Γιά νά γίνω περισσότερο κατανοητός, άς μου έπιτραπεί νά σάς διηγηθώ μόνο ένα από τά πολλά περιστατικά πού φανερώνουν τήν μυστηριακή σχέση πού μάς ένωνε. Στις 25 Μαρτίου τού 1949 μάς άνήγγειλαν στο Τέταρτο Τάγμα Πολιτικών Κρατουμένων στήν Μακρόνησο, ότι τήν έπομένη τριακόσιοι νέοι καί ανάμεσά τους κι εγώ, θά μεταφερθούνε στο Πρώτο Στρατιωτικό Τάγμα, όπου μάς περίμενε βέβαιος θάνατος μαρτυρικός. Ξάπλωσα στή σκηνή μου μέ τή σκέψη στον πατέρα μου πού βρισκόταν μαζί μέ τή μητέρα μου στο χωριό Γαλατάς

«Σύνδεσμος αίματος» με τους Ηπειρώτες

Ο Μίκης με μια συγκλονιστική επιστολή προς την Ελληνική Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών (17.8.2012) μιλά για «σύνδεσμο αίματος» των Ηπειρωτών με τον πατέρα του Γιώργη Θεοδωράκη, που πολέμησε στο Μπιζάνι και αργότερα χρημάτισε αναπληρωτής γενικού διοικητή Ηπείρου στα Γιάννενα

τής Κρήτης. Έξω από τό μικρό μας σπίτι είχε καταιγίδα καί οί γονείς μου ήταν άνήσυχoi. Δέν μπορούσαν νά κοιμηθούν. Ξαφνικά ό πατέρας μου λέει στή μάνα μου: “Άσπα, κάτι τρομερό συμβαίνει στον Μίκη. Κινδυνεύει”. “Τότε”, τού λέει εκείνη, “θά πρέπει νά βοηθήσουμε τό κυπαρισσάκι νά μίν τή ξεριζώσει ό άέρας”. Έβαλαν τά παλά τους καί κατέβηκαν στον κήπο καί μέσα στήν καταιγίδα καί στή βροχή κρατούσαν τό λεπτό κορμί τού κυπαρισσιού νά μή σπάσει. Γιατι όταν τό φύτευαν είχαν πει “Αυτό τό κυπαρίσσι είναι ό γός μας, ό Μίκης”. Την άλλη μέρα, όταν μάς οδηγούσαν μέσα από τά βράχια στον τόπο τού μαρτυρίου, ό πατέρας μου ταξίδευε με ένα σαλοκάραβο πού έξώκειλε στην Σαντορίνη και έτσι μέ χίλια βάσανα έφτασε στον Πειραιά. Ως πρώην Διευθυντής τού Υπουργείου Εσωτερικών είχε ισχυρούς φίλους. Πήγε λοιπόν στον Αρχηγό τής Χωροφυλακής κ. Λειβαδέα, πού τού έδωσε τήν άδεια νά μέ έπισκεφθεί στο Τέταρτο Τάγμα. Στις 2-3 μέρες πού βρισκόταν στήν Αθήνα, εγώ βασανίζομουν στήν χαράδρα τού 1ου Τάγματος. Έτσι όταν μέ έβαλαν ημιθανή καί παραμορφωμένο από τά χτυπήματα σε φορείο γιά νά μέ πάνε στο 401 Στρατιωτικό Νοσοκομείο, εκείνος έπαιρνε τό λεωφορείο γιά τό Λαύριο καί φτάσαμε ταυτόχρονα στήν άποβάθρα. Ό ένας περίμενε τό καΐκι γιά νά τον πάει στο νησί και ό άλλος ξεφορτώθηκε μέ τό φορείο άκριβώς μπροστά στά πόδια του. Καθώς μέ τράνταζαν γιά νά μέ πάνε από τό καΐκι στήν προκυμαία, ξύπνησα, άνοιξα τά μάτια μου και τί είδα; Από πάνω μου άκριβώς τον πατέρα μου μέ σάρκα και οστά. Μέ μιάς άναστήθηκα μέσα μου. Πήρα τεράστιες δυνάμεις. Τον κοίταξα σάν θεό. Μέ κοίταξε κι αυτός αλλά δεν μέ γνώρισε! Σταματώ έδώ. Δέν χρειάζεται νομίζω νά πώ τίποτα άλλο. Θά τελειώσω λέγοντας μόνο ότι όταν τον έχασα, έφυγε από μέσα μου τό πιο πολύτιμο κομμάτι τής ζωής μου, πού ως φαίνεται μονάχα αυτός μπορούσε νά μου τό προσφέρει και τότε κατάλαβα ότι ζούσα μόνο γι’ αυτόν... Τώρα πιά θά έχετε καταλάβει τί σημαίνει γιά μένα αυτή ή έκδοση. Κι αυτό μόνο και μόνο γιατί θα τον ευχαριστήσι — όπου κι αν βρισκείται — να μάθουν ιδιαίτερα οι Ηπειρώτες τον σύνδεσμο αίματος που τους ένώνει μαζί του.

Σας ευχαριστώ. Με την αγάπη μου Μίκης Θεοδωράκης»

Ο Μίκης τίμησε με την παρουσία του την απελευθέρωση των Ιωαννίνων στις 21 Φεβρουαρίου 1986. Μάλιστα διύθυνε ο ίδιος το χορωδιακό τραγούδι «Ένα το χελιδόνι» απ’ την παιδική χορωδία του του Δήμου Ιωαννιτών, αποτελούμενη από 175 παιδιά (μεγάλη φωτογραφία) υπό τη Διεύθυνση του Βασίλη Μαιδάση. Στο πιάνο (μικρή φωτογραφία) ήταν ήταν η Αφροδίτη Παναγιωτάκου, κόρη της καθηγήτριας Πανεπιστημίου Ελένης Κουρμαντζή, που παραχώρησε τις φωτογραφίες στην «Πανηπειρωτική». Στο τραγούδι ήταν ο Τέλης Καραπιπέρης.

Το κατούρημα του Βενιζέλου!

Ο Μίκης έμεινε στα Γιάννενα παραπάνω από ένα χρόνο.

Στην αυτοβιογραφία του αναφέρεται: «Ο Μίκης συνέχιζε να ασχολείται συστηματικά με το γραμμόφωνο. Όλη η αστική κοινωνία των Ιωαννίνων διασκέδαζε με τις μουσικές επιλογές του μικρού παιδιού. Το κορυφαίο όμως γεγονός εκείνης της εποχής ήταν η περίεργη γνωριμία του με τον Ελευθέριο Βενιζέλο.

Κάποια στιγμή ο Βενιζέλος επισκέφθηκε τα Γιάννενα και το σπίτι της οικογένειας. Το κλίμα φυσικά ήταν εξαιρετικά επίσημο. Όταν το παιδί πήγε να πάρει τη θέση του στο τραπέζι για να συνφάγει με τον Πρωθυπουργό δέχθηκε την διαταγή από τον πατέρα του να πάει στην κουζίνα με τις υπηρέτριες. Τότε ο Μίκης Θεοδωράκης αρνήθηκε να υπακούσει και μάλιστα άρχισε να φωνάζει. Ο Βενιζέλος παρενέβη για να τον υπερασπιστεί και μάλιστα τον πήρε και πάνω για τον ηρεμήσει.

Η κατάληξη: Απρόσμενη και ανατρεπτική! Ο συνθέτης που ήθελε δικαίωση από τον πατέρα του κι όχι από τον πρωθυπουργό κατούρησε τον μεγάλο ηγέτη! Την επόμενη μέρα δεν προλάβαινε να μετρήσει τις ξυλιές που δέχθηκε από τον πατέρα του...»

Τάνκερ στη λίμνη Ιωαννίνων

Η βιωματική σχέση του Μίκη με την Ήπειρο εκφράστηκε και σε πολιτικό επίπεδο.

Το 1985 σε μια επιστολή του προς το ΓΓ της ΚΕ του ΚΚΕ **Χαρίλαο Φλωράκη** ο Μίκης έγραφε: «Θα σου πω ότι δεν το φροντίζεις καλά το Κόμμα όταν υπάρχει ένας αγωνιστής σαν και μένα που είχε να σας δώσει και θέλει να σας δώσει 100 και σεις παίρνετε μόνο 10 και με το ζόρι. Όπως σου είπα είμαι ένα τάνκερ και σεις με κλείσατε στη λίμνη των Ιωαννίνων να κάνω μανούβρες γύρω από τον εαυτό μου».

συνέχεια στη σελίδα 8

«Είναι λοιπόν μία φωτογραφία από τη διάνοιξη κάποιου δρόμου στα Ζαγάρια στην Ήπειρο, το 1932! Ο μικρός, επτά χρονών, είναι ο πατέρας μου (Μίκης). Πίσω του, με το πιο ψηλό ανάστημα, Κρητικός, ο πατέρας του (Γιώργης)· ο παππούς μου ο Κρητικός! Τον αγκαλιάζει με το χέρι του τρυφερά στον ώμο, πάντα προστατευοντάς τον. Πάντα προστατευοντάς τον σε όλη του τη ζωή» (Απ’ τις «Αναμνήσεις ενός κοριτσιού» της Μαργαρίτας Θεοδωράκη)

ΠΣΕ: Παγκόσμιος Έλληνας

Ο αποκαίρειτισμός του Γραφείου Τύπου της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας (ΠΣΕ):

«Ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Παγκόσμιος Έλληνας, έφυγε σήμερα 2 Σεπτεμβρίου 2021. Ο καλλιτέχνης που με το έργο του “άρμεγε με τα μάτια του το φως της Οικουμένης” και μας έμαθε να τραγουδάμε ποιή-σιν.

Ο συναισθηματικός Μίκης που με τα τραγούδια του συνόδεψε καημούς και χαρές, πίκρες και αγάπες, άνεϊρα και οράματα, αγώνες και αγωνίες του λαού. Ο αληθινός “εραστής του ωραίου και του αληθινού”.

Ο Μίκης που διδάξε πως η τέχνη είναι αληθινή μεταστοιχείωση της πραγματικότητας και ότι προέχει η κοινωνική της συνδρομή. Και με οδηγό την τέχνη αγωνίστηκε για τα ιδανικά της ελευθερίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης.

Ο συμπαντικός Μίκης που η μουσική του πέταξε πέτρα-μακριά σ’ όλη την Οικουμένη.

Ο αγωνιστής που “στάθηκε ωραίος στο μέσον των ιστορικών διαδρομών και των ανθρώπινων δοκιμα-σιών”. Άκαμπτος από φυλακίσεις, εξορίες και βασανιστήρια.

Επικός και λυρικός, με τεράστια προσφορά στο λαϊκό πολιτισμό και στους αγώνες, καταξιώνοντας την Τέχνη ως εργαλείο και μέσον, για να ακουστεί η φωνή του λαού. Το έργο του είναι αληθινό σάλπισμα πάλης, μια “Όμορφη Πόλη” γεμάτη αγάπη, ειρήνη και ανθρωπιά!

Τεράστιο πνευματικό κεφάλαιο που κράτησε και θα κρατά όρθια και όχι “ορθούμενη” την Ρωμιοσύνη. Γι’ αυτό:

“Τη Ρωμιοσύνη μην την κλαις, — εκεί που πάει να σκύψει

με το σουγιά στο κόκαλο, με το λουρί στο σβέρκο,

Νά τη, πετιέται αποεραρχής κι αντρείεύει και θεριεύει

και καμακώνει το θεριό με το καμάκι του ήλιου”.

Η ελπίδα για την Μικρή-Μεγάλη αυτή χώρα. Ο Μίκης τη στοίχειωσε...»

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ (1925–2021)

συνέχεια από τη σελίδα 7

Όμως ο Μίκης επέστρεψε τις ρίζες. Όπως επέστρεψε πολλές φορές στην Ήπειρο προδικτατορικά και στη μεταπολίτευση.

Ο οφθαλμίατρος **Φίλιππος Φίλιος**, δήμαρχος Ιωαννινών 1987–1994, αφηγήθηκε στην ΕΡΤ Ιωαννίνων πως εξέτασε το Μίκη γιατί είχε υποστεί σημαντική βλάβη στο ένα μάτι την περίοδο της φυλάκισής του, και πρόσθεσε: «Ο Θεοδωράκης επανάκαμψε στα Γιάννενα μέσω της Κίνησης Ενίαίας Αριστεράς (σσ: Η ΚΕΑ συγκροτήθηκε το 1978 και ο Μίκης είχε πρωταγωνιστικό ρόλο.) Η συγκέντρωση είχε πραγματοποιηθεί στην Ελεούσα και ήταν δική του επιθυμία, καθώς υπήρχε στην ευρύτερη περιοχή μεγάλη αποδοχή των θέσεων της Αριστεράς. “Έγινε λαϊκό προσκύνημα”».

Κάθε συγκέντρωση, μια λαϊκή συναυλία

Αξέχαστη έμεινε η κοινή συναυλία του Μίκη με το

Μάνο Χατζηδάκη στο αρχαίο θέατρο Δωδώνης στις 14 Ιουλίου 1995. Ο Φ. Φίλιος θυμήθηκε: «Ο Μάνος ανέβηκε στη σκηνή ο κόσμος χειροκροτούσε, αλλά ο συνθέτης τους συνέστησε να κάνουν ησυχία. Ο Μίκης είδε τον κόσμο “κουμπωμένο” και μετά από συνεννόηση με το Χατζηδάκι, πήρε τα νήια και όταν ανέβηκε στη σκηνή, είπε χαρακτηριστικά “ας περάσουμε στο διονυσιακό μέρος”. Ο κόσμος άρχισε να τραγουδά και να χειροκροτεί ακατάπαυστα!»

Ήταν σύνθηρες για το Μίκη όταν έπιασε το μικρόφωνο και τραγουδούσε να μετατρέψει κάθε συγκέντρωση σε λαϊκή συναυλία. Αυτό συνέβη στις 2 Οκτώβρη 1981 στην προεκλογική συγκέντρωση του ΚΚΕ στα Γιάννενα με κεντρικό ομιλητή το **Χαρίλαο Φλωράκη**.

Έλεγε ο **μπαρμπα-Τάσος Χαλκιάς** για εκείνη τη συγκέντρωση. «Πήγαμιν στα Γιάννινα. Λαός πολός. Μίλησε ο Χαρίλαος. Ωραία τα ‘νε. Μετά τραγούδησε ο Λάκης. Επαιξα κι εγώ το κλαρίνο».

Την άλλη μέρα, 3 Οκτώβρη 1981, ο «Ριζοσπάστης» στην πρώτη σελίδα έγραψε για το καλλιτεχνικό πρόγραμμα με δημοτικά και ηπειρώτικα τραγούδια: «Το πλήθος παραληρεί. Κανείς δε φεύγει. Εικόνες, ατμό-

Προεκλογική περίοδος του 1984. Ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Λεωνίδα Κύρκος, ο Βασίλης Ρακόπουλος, ο Φώτης Κουτσόγιωργας, ο Θόδωρος Κακλάνης και ο Γιάννης Θεοδωράκης, αδερφός του Μίκη ο οποίος είχε γράψει σπουδαίους στίχους στα τραγούδια του αδερφού του, επισκέφτηκαν τις περιοχές της Ηπείρου. Στη διαδρομή προς το Μέτσοβο, σταμάτησαν στην άκρη του δρόμου και πάζαρον στα χιόνια με φόντο τα βουνά και τον ομιχλώδη ουρανό. Η ιστορική φωτογραφία προέρχεται από το Αρχείο Μιχάλη και Λεωνίδα Κύρκου και επιχρωματίστηκε από τον γραφίστα Χρήστο Καπλάνη.

σφαιρα μιας μεγάλης αγωνιστικής γιορτής. Τραγουδούν μαζί με το Λ. Χαλκιά. Ο Μίκης Θεοδωράκης, ασυγκράτητος χείμαρρος, παίρνει το μικρόφωνο. Η συγκέντρωση του ΚΚΕ στα Γιάννενα θα κρατήσει πολλή ώρα».

Επίλογος απ’ το μπαρμπα - Τάσο Χαλκιά: «**Το βράδυ πήγαμε όξω, στον Αϊ - Γιώργη, να φάμε. Πλάκωσ’ ο κόσμος. Πίτες, ψητά. Κάτσαμε στο τραπέζι. Ανέναντί μου ήταν ο Χαρίλαος με την κυρά του. Από ‘δω ο Μίκης. Από ‘κει ο Λάκης**».

Όταν ο αρχηγός των Λαμπαράκηδων έφυγε βουρκωμένος απ’ την Ηγουμενίτσα

Μια συγκλονιστική αφήγηση του Μίκη σε μαθητές της Ηγουμενίτσας για την «...εισβολή στην απαγορευμένη πόλη», όπως ήταν οι πόλεις της Ηπείρου μετά τον εμφύλιο για τους βουλευτές του Κέντρου και της Αριστεράς. Και συμβούλεψε τους μαθητές με τα λόγια του Ν. Καζαντζάκη: «Να κάνεις αυτό που δεν μπορείς!»

Μαθητές από Γυμνάσια και Λύκεια του δήμου Ηγουμενίτσας συμμετείχαν σε δράσεις του Κέντρου Πρόληψης κατά των ναρκωτικών «Αριάδνη». Στο πλαίσιο αυτών των δράσεων η ομάδα των μαθητών εξέδωσε και εφημερίδα με τον «Ακούει κανείς»»

Το 2005 οι μαθητές της Ηγουμενίτσας ζήτησαν συνέντευξη απ’ το Μίκη. Στη συνοδευτική, με τα δώδεκα ερωτήματα, επιστολή, οι μαθητές, μεταξύ των άλλων, σημείωναν: «Μέσα από αυτή την δραστηριότητα θέλουμε να εκφράσουμε τις σκέψεις μας, τα συναισθήματά μας, τις ιδέες μας, θέλουμε να ξεφύγουμε δημιουργικά από την ρουτίνα μας. Θέλουμε να μας ακούνε».

Ο Μίκης απάντησε σε όλα τα ερωτήματα. Η «Πανεπιστημιακή» αναδημοσιεύει τις απαντήσεις του μεγάλου μουσικοσυνθέτη σε τρεις ερωτήσεις.

- Γνωρίζουμε ότι πολλά χρόνια πριν έχετε επισκεφτεί την πόλη μας. Τι σας έχει μείνει από αυτήν την επίσκεψη;

Μ.Θ. Ήταν στα 1964, σε μια δύσκολη εποχή και μολοντί πιστεύω πως δεν θα έπρεπε να ξύνουμε τις πληγές, εν τούτοις θα σας διηγηθώ την ιστορία της πρώτης επίσκεψής μου στην Ηγουμενίτσα. Πρώτον για να δείτε ότι μοιάζει με παραμύθι και δεύτερον για να διαπιστώσετε την μεγάλη απόσταση που χωρίζει το τότε από το τώρα.

Ξεκίνησα από την Αθήνα με το αυτοκίνητό μου μαζί με τρία στελέχη της Δημοκρατικής Νεολαίας Λαμπαράκη για μια περιοδεία στην Κέρκυρα, φυσικά πολιτική, που κράτησε περίπου μια εβδομάδα. Ήμουν τότε Βουλευτής της ΕΔΑ και Πρόεδρος των Λαμπαράκηδων. Στην Κέρκυρα υπήρχε μεγάλο αριστερό κίνημα, τόσο στην πόλη όσο και στα χωριά και θυμάμαι ότι φεύγοντας από κει ήμασταν πολύ ικανοποιημένοι και χαρούμενοι. Φτάνοντας με το φέρυ-μπωτ στην Ηγουμενίτσα, γνωρίζαμε ότι θα πρέπει να την περάσουμε με ταχύτητα, γιατί η περιοχή ήταν απαγορευμένη για μας της ΕΔΑ. Δηλαδή δεν είχαμε το δικαίωμα να την επισκεφθούμε με την ιδιότητα του Βουλευτή της αριστεράς.

Σπάζοντας την απομόνωση

Άλλωστε την ίδια μέρα μας περίμεναν δυο συγκεντρώσεις, μια στα πορτοκαλοχώρια της Άρτας και μια στο ορεινό χωριό Πέτα και έπρεπε να κάνουμε γρήγορα. Όμως καθώς διασχίζαμε την αγορά, μας χαιρέτησε μια μαθήτρια και τότε αποφασίσαμε να σταματήσουμε και να δούμε τι θα συνέβαινε αν κάναμε μian... εισβολή

Το 1982 ο σκηνοθέτης Ζανεσόν γύρισε στην Ελλάδα ένα επιτυχημένο ντοκιμαντέρ της γαλλικής τηλεόρασης με τίτλο: «Σεράντα χρόνια ελληνικής τραγωδίας». Κατά τη γυρίσματα ο Μανώλης Γλέζος (1922–2000) τον ξενάγησε στις φυλακές της Κέρκυρας και το Λαζαρέτο. Ο παπα-Ανυπόμονος, κατά κόσμον Γερμανός Δημάκος (1912–2004), αναφέρθηκε στον Άρη Βελουχιώτη και το Αντάρτικο. Ο καπετάν Κικίτσας (Σαράντης Πρωτόπαπας) μίλησε για τον Εμφύλιο πόλεμο. Στη Μακρόνησο — απ’ όπου και η φωτογραφία — τους ξενάγησε ο Γιώργος Φαρσακίδης (1924–2020). Διακρίνονται απο δεξιά προς τα αριστερά: Γ. Φαρσακίδης, Μ. Θεοδωράκης, Γ. Τσαλίκης, Τ. Ζωγράφος και ο δημοσιογράφος Κ. Χαρδαβέλας. (Από το βιβλίο του Γ. Φαρσακίδα: «Αναζητώντας την Ιθάκη ...πορεία ζωής»)

στην απαγορευμένη πόλη. Ρωτήσαμε την κοπέλα κι αυτή με πολύ φόβο μας έδειξε τις ξύλινες παράγκες μέσα στην υπαίθρια αγορά. Μπαίνοντας μέσα στον κόσμο και ρωτώντας βρεθήκαμε σ’ ένα ξύλινο καμαράκι που χωρούσε δε χωρούσε δυο ανθρώπους. Στο εσωτερικό του διακρίναμε μια αφίσα του Προέδρου της ΕΔΑ **Γιάννη Πασσαλίδη**. Σταθήκαμε λοιπόν μπροστά και περιμέναμε. Ο κόσμος περνούσε και μόλις με αναγνώριζαν έρχονταν βλέμματα φοβισμένα και έσπευδαν να εξαφανιστούν. Φαίνεται όμως πως κάποιοι ειδοποίησαν τους τοπικούς ΕΔΑίτες και σε λίγο κατέφθασε σύσσωμη η τοπική οργάνωση, δηλαδή πέντε-έξι όλοι κι όλοι μεσήλικες, που πέρασαν στην αγκαλιά μας με δάκρυα χαράς.

- Πώς έτσι και αποφασίσατε να σπάσετε την απομόνωσή μας;

- Πέρασαμε για ένα «γεια». Τι θα μας κάνουμε άλλωστε;

- Δεν θα τολμήσουν. Δεν βλέπετε που ο κόσμος σιγά-σιγά ξεθαρρεύει;

Πράγματι στην αρχή ένας-ένας και μετά αρκετοί, άρχισαν να σταματούν για να μας σφίξουν τα χέρια. Σε λίγο ο χώρος είχε γεμίσει με πρόσωπα δακρυσμένα.

- Να μείνεται! Να πάρουμε κι εμείς λίγο απάνω μας. Ο κόσμος μας διψάει να δείξει το πιστεύω του.

- Δυστυχώς έχουμε δουλειά. Μας περιμένουν στην Άρτα.

- Δεν θα σας κρατήσουμε πολύ. Μιας και ήρθατε, σας βοδίσουμε όλοι μαζί μέχρι τα καφενεία για να σπάσει ο πάγος.

Έτσι λοιπόν εμείς μπροστά αγκαλιά με τους ΕΔΑίτες και πίσω μας λίγοι γενναίοι, πήγαμε στο κέντρο της πόλης και μπήκαμε μέσα σ’ ένα μεγάλο καφενείο. Εκεί αμέσως με γνώρισαν, ενώ μερικοί σπκώθηκαν θαρρετά να με χαι-

ρετήσουν δια χειραφψίας. Μόλις καθίσαμε, ένας νέος σπκώθηκε κι έβαλε στο τζου-μποξ ένα τραγούδι μου. Σε λίγο άρχισαν να καταφθάνουν άντρες όλων των ηλικιών. Οι περισσότεροι προσπαθούσαν να βρουν θέση να καθίσουν δήθεν αδιάφοροι. Ήταν όμως και μερικοί που έρχονταν κατ’ ευθείαν πάνω μας για να μας σφίξουν τα χέρια.

Πορεία για ν’ αναθαρρήσει ο κόσμος

Σε λίγο άρχισε να μαζεύεται κόσμος απ’ έξω. Μας λένε οι ντόπιοι:

- Ειδοποιήσαμε τους δικούς μας για να πάμε όλοι μαζί λίγα λουλούδια στο μνημείο που βρίσκεται λίγο έξω από την πόλη και που έγινε προς τιμήν αυτών που τουφεκίστηκαν από τους Γερμανούς. Στο μεταξύ θα κάνουμε πορεία να δούμε ότι υπάρχουμε και να αναθαρρήσει ο κόσμος μας.

Τι να πούμε; Βγήκαμε και άρχισαν να μας αγκαλιάζουν και να μας φιλούν γυναίκες και άντρες, αγόρια και κορίτσια που κρατούσαν στην αγκαλιά τους λουλούδια. Βάλαμε τα παιδιά μπροστά κι εμείς από πίσω και η πορεία με τους εκατό - διακόσιους (τόσο περίπου ήταν) ξεκίνησε αργά μπροστά στα έκπληκτα μάτια των κατοίκων που γέμισαν τα πεζοδρόμια. Εκείνο που μας έκανε εντύπωση ήταν το ότι δεν είδαμε πουθενά χωροφύλακες ή άλλους ένστολους, λες και τους κατάπνε η γη. Τέλος βγήκαμε από την πόλη και είδαμε στα 2-3 χιλιόμετρα μια τούφα δέντρα.

- Να, εκεί είναι το μνημείο.

Συνεχίσαμε την πορεία με τον ίδιο αργό βηματισμό, γιατί μας είχε συνεπάρει όλους μια απίστευτη συγκίνηση. Βαδίζαμε σιωπηλά με την σκέψη σε κείνους που θυσιάστηκαν και σε τούτους, τους συγγενείς και ομοί-

δεάτες τους, που εξακολουθούσαν να ζούνε σε συνθήκες σκλαβιάς, αν και στην Αθήνα οι κυβερνήτες δήλωναν πως πιστεύουν στην Δημοκρατία και στην Ελευθερία...

Ξαφνικά δεξιά μας κι ανάμεσα στα σπαρτά του κάμπου είδαμε να προχωρεί σαν ένα μαύρο φίδι μια σειρά από δεκάδες μαθητές και μαθήτριες:

- Είναι η δασκάλα του χωριού και πήρε μαζί της το σχολειό κι έρχονται να καταθέσουν κι αυτοί στεφάνια.

Σμίξαμε όλοι μπροστά στο μνημείο, στα αριστερά του δρόμου, μια κολώνα μαυρισμένη από τον χρόνο με τα ονόματα των σκοτωμένων.

Τα κορίτσια μου έδωσαν τα λουλούδια κι εγώ έπρεπε να προχωρήσω, να τα αποθέσω μπροστά στον τύμβο και να πω δυο λόγια. Γύρισα να δω τον κόσμο και τους είδα όλους να κλαίνε. Οι μαθητές έτρεμαν κι μερικές γυναίκες θρηνούσαν με σιγανή φωνή. Γύρω η φύση ήρεμη. Η μέρα φωτεινή. Μόνο τα πουλάκια αμέριμνα τιτίβιζαν τριγύρω. Βλέπω τους Αθηναίους, βλέπω τους ηλικιωμένους ηγέτες της τοπικής οργάνωσης για να πάρω θάρρος, όμως κι αυτοί με χαμηλωμένα τα βουρκωμένα τους μάτια είχαν συνεπαρθεί από την καθολική συγκίνηση.

Άρχισα να βουρκώνω κι εγώ και ντρεπόμουνα καθώς ήμουνα ψηλός και με έβλεπε όλος ο κόσμος. Τι θα πουν τα παιδιά, σκεφτόμουν, όταν δουν τον αρχηγό των Λαμπαράκηδων να κλαίει; Σκέφτηκα τότε τους σκοτωμένους, σκέφτηκα τους αγώνες του λαού μας, έσφιξα τα δόντια κι αφού απόθεσα τα λουλούδια, άρχισα να μιλώ. Τι είπα, δεν θυμάμαι... Θυμάμαι όμως καλά ότι χωρίσαμε έχοντας όλοι φωτεινά πρόσωπα. Στο κάτω κάτω αυτή η αναπάντεχη εκδήλωση ήταν μια πρώτη νίκη για να σταματήσουν οι διακρίσεις και να θεωρηθούν οι παραμεθόριες περιοχές της χώρας ελεύθερες, όπως όλες οι άλλες. Το πότε έγινε αυτό, δεν το ξέρω. Όμως στην Ηγουμενίτσα το πρώτο βήμα έγινε τότε και θα πρέπει να υπάρχουν ακόμα μερικοί που θα το θυμούνται με συγκίνηση, όπως εγώ.

Έκφραση εαυτού και εποχής

-Μιλήστε μας λίγο για το ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ. Με τι συναισθήματα το συνθέσατε και γιατί νομίζετε ότι αγαπήθηκε τόσο πολύ από τον κόσμο, ώστε ακόμη και τώρα μετά από χρόνια και εμείς οι έφηβοι ακούμε τα τραγούδια σας.

Μ.Θ. Τι να σας πω; Να σας μιλήσω για το ... παιδί μου; Ο καλλιτέχνης δεν κάνει τίποτα άλλο παρά να εκφράζει τον εαυτό του και την εποχή του. Η δύναμη που κρύβει μέσα του, η αξία των ιδεών και η αρτιότητα της Τέχνης του καθορίζουν για το πόσο μακριά μέσα στον χρόνο θα πάει το έργο του.

- Τέλος, τώρα που έχουν περάσει χρόνια από τότε που ενηλικιωθήκατε και έχετε αποκτήσει εμπειρίες πείτε σε εμάς, τους έφηβους, με μια φράση, τι σημαίνει για σας πρόληψη για το ευ ζην;

Μ.Θ. «Να κάνεις αυτό που δεν μπορείς». (Νίκος Καζαντζάκης)

Επίτιμος Δημότης Πρέβεζας και Πέτα

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ (1925-2021)

Η ανακήρυξή του σε επίτιμο δημότη στους δυό δήμους «έχει το χαρακτήρα της αναγνώρισης για την προσφορά του σε όλους τους τομείς της κοινωνίας και του πολιτισμού»

Ο Μίκης Θεοδωράκης ανακηρύχτηκε επί-
τιμος δημότης του δήμου Πρέβεζας, στις
15.11.1985 και Πέτα το Δεκέμβριο του 2009.

Η απόφαση του δήμου Πρέβεζας για την ανακή-
ρυξη πάρθηκε κατά πλειοψηφία (9-3) ενώ ομόφωνη
ήταν η απόφαση στο Πέτα.

Στην εισήγησή του ο, τότε, δήμαρχος Πρέβεζας
και νύν μέλος του ΔΣ της ΠΣΕ **Νίκος Γιαννούλης**
είπε: «Ο Μίκης Θεοδωράκης εμπύκωσε με τα τρα-
γούδια και τους αγώνες και το λαό μας κατά τη διάρ-
κεια της Εθνικής Αντίστασης και πριν τη δικτατορία
και στη διάρκειά της και σήμερα αγωνίστηκε για Ει-
ρήνη, Δικαιοσύνη και Εθνική Ανεξαρτησία. Αναδείχθηκε
παγκόσμιος καλλιτέχνης και ο πιο αγαπημένος μου-
σικός συνθετής της χώρας μας. Ζωντάνεψε τη λαϊκή
μας παράδοση, έδωσε περιεχόμενο στο τραγούδι.
Έχει γράψει επίσης έργα σοβαρής μουσικής (ορατό-
ρια) και γενικά έχει ανεβάσει τη χώρα μας και τη
μουσική σε μεγάλο επίπεδο. Η ανακήρυξη σαν επί-
τιμου δημότη έχει το χαρακτήρα της αναγνώρισης
για την προσφορά του σε όλους τους τομείς της κοι-
νωνίας και του πολιτισμού».

Την τιμητική διάκριση του δήμου Πρέβεζας πα-
ρέλαβε ο Μίκης σε ειδική εκδήλωση του 1987

Η «εκδίκηση» του ...Πέτα

Η ομόφωνη απόφαση του δήμου Πέτα ανέφερε: «Ανα-
κηρύσσουμε τον Μ.Θ. επίτιμο Δημότη του Δήμου μας
για την τεράστια προσφορά του ως μεγάλου μουσι-
κοσυνθέτη στον τόπο. Ο Μ.Θ. είναι μια προσωπικότητα
παγκόσμιας ακτινοβολίας και η στάση του αυτή τιμή
ιδιαίτερα το δήμο Πέτα».

Την απόφαση αυτή μετέφεραν στο μεγάλο μου-
σικοσυνθέτη οι, τότε, δήμαρχοι **Θεόδωρος Μουσα-
βερές** και αντιδήμαρχος **Στάθης Κακαριάρης**. Συν-
ταγίστηκαν στο σπίτι του στην Ακρόπολη στις 30
Δεκεμβρίου 2009.

«Ο Μίκης ενθουσιάστηκε, συγκινήθηκε, δέχτηκε
αμέσως και μας αποκάλεσε αδέρφια του» γράφει ο
Στάθης Κακαριάρης στα «Νέα του Πέτα», την τελευταία
τριμηνιαία έκδοση της Αδελφότητας Πετανιτών Άρτας
ο «Άγιος Γεώργιος». Τους μίλησε και για την πρώτη
επίσκεψή του στο Πέτα ως βουλευτής της ΕΔΑ.

Η τιμητική διάκριση είχε προγραμματιστεί για τις
4 Ιουλίου 2010, ανήμερα της εκδήλωσης των «Φι-
λελλήνων» στο Πέτα.

Δυστυχώς ο Μίκης δεν μπόρεσε να παρευρεθεί
λόγω προβλημάτων υγείας. Ήρθε όμως η ορχήστρα
«Μίκης Θεοδωράκης» στο Πέτα και με τις φωνές του
Δημήτρη Μπάση και της Καλλιόπη Βέτα έδωσε μια
ονειρεμένη συναυλία στο «Νταμάρι».

Ανήμερα της συναυλίας έφτασε στο Πέτα και η
παρακάτω επιστολή του Μίκη:

«Αγαπητοί φίλοι και φίλες,

Η συναυλία αυτή μου θυμίζει μια αξέχαστη βραδιά
που πέρασα στα 1966 στο τότε χωριό σας και τώρα
Δήμο Πέτα.

Ήμουν Βουλευτής και το κόμμα μου, η ΕΔΑ, είχε
διοργανώσει για το απόγευμα πολιτική συγκέντρωση,
στην οποία θα ήμουν ομιλητής. Μαζεύτηκαν πολλές
εκατοντάδες φλογεροί οπαδοί και με περίμεναν.

Ο Μίκης διευθύνει συναυλία στο Δημοτικό θέατρο Πειραιά, με ερμηνεύτρια την υψίφωνο της όπερας της Κωνσταντινούπολης
Γιέκτα Καρά στο πλαίσιο των εκδηλώσεων για τα βραβεία Ινκεστί (Απρίλης 1987). Το βραβείο θεσπίστηκε στη μνήμη του φι-
λέλληνα Τούρκου δημοσιογράφου Αμπντί Ινκεστί, που δολοφονήθηκε το 1979

Ο Μίκης με το δημοτικό συμβούλιο Πρέβεζας που τον ανακήρυξε επίτιμο δημότη. Στη δεύτερη σειρά, και
αριστερά του Μίκη, ο, τότε δήμαρχος Νίκος Γιαννούλης και νύν μέλος του ΔΣ της ΠΣΕ

Όμως εγώ δεν ερχόμουν... Καθυστερούσα καθώς στη
διαδρομή μου από την Κέρκυρα με αυτοκίνητο, συ-
ναντούσα συνεχώς εμπόδια από την Χωροφυλακή
στην Ηγουμενίτσα, στην Πρέβεζα και στην Άρτα κι
έτσι φτάσαμε τελικά στις 12 τα μεσάνυχτα στο Πέτα,
όπου μας είχαν προλάβει καμιά κατσαρόλα χωρο-
φύλακες με επί κεφαλής έναν συνταγματάρχη.

Οι λίγοι υπομονετικοί που με περίμεναν, τρομακκα-
τημένοι χώθηκαν στο καφενείο, ενώ εγώ φώναζα
δυσανά για να με ακούσουν -απευθυνόμενος στον
συνταγματάρχη- λόγια διαμαρτυρίας και οργής όπως
"Δεν ντρέπεστε να 'ρχεστε τα μεσάνυχτα και να τρο-
μοκρατείτε τους οπαδούς μας; Είναι ή δεν είναι ελευ-
θεροι πολίτες; Σας παρακαλώ να φύγετε αμέσως,
διαφορετικά θα σας καταγγείλω αύριο στη Βουλή..."

Χάρηκαν πολύ οι λιγοστοί ΕΔΑίτες του Πέτα και
άρχισαν να φωνάζουν συνθήματα. Μπήκα κι εγώ στο
μαγαζί κι έκανα στη μία τη νύχτα και μέσα σε ατμό-
σφαιρα μεγάλου ενθουσιασμού την πιο πρωτότυπη
ομιλία της ζωής μου περικυκλωμένος από τους χω-
ροφύλακες που δεν πίστευαν στα μάτια τους για όσα
έβλεπαν και άκουγαν.

Αυτή η εικόνα έμεινε χαραγμένη στον νου μου
για το ηρωικό Πέτα και χαίρομαι γιατί με την συναυλία
της Ορχήστρας που έχει το όνομά μου και μέσα από
τα τραγούδια μου νοιώθω ότι παίρνω την τελική μου
"εκδίκηση" πάνω στις μαύρες δυνάμεις που κατα-
δυνάστευσαν τον λαό μας, αποδεικνύοντας ότι το δίκιο
και η ομορφιά πάντοτε θριαμβεύουν.

Είναι κι αυτό ένα μικρό ιστορικό δίδαγμα, το ότι
η αγάπη για την Πατρίδα που φλόγιζε τις καρδιές
μας -και που σήμερα μας είναι τόσο αναγκαία- είναι
το μοναδικό όπλο για να προχωρεί ένας λαός προς
την ελευθερία, την πρόοδο και την ευημερία.
Σας χαιρετώ όλες και όλους με μεγάλη εκτίμηση και
αγάπη.

Γεια σας, Μίκης»

Η πολιτική συγκέντρωση του Μίκη, όπως γράφουν
τα «Νέα του Πέτα» έγινε στο καφενείο των αδελφών
Χριστίδη, που τότε βρισκόταν στο χώρο του σημερινού

Ψητούλη. Στη συνέχεια επισκέφτηκε
και το καφενείο Γκαβγά στην πλατεία
του Πέτα.

Γέφυρα ελληνοτουρκικής φιλίας μέσω Πρέβεζας!

Το Σεπτέμβριο του 1986 ο Μίκης Θεο-
δωράκης πήρε την πρωτοβουλία για
την ίδρυση της Επιτροπής Ελληνοτουρ-
κικής Φιλίας.

Συnergάστηκε με διακεκριμένους
πνευματικούς ανθρώπους όπως ο **Αζίζ
Νεσίν, ο Γασέρ Κεμάλ** και ο **Ζουλού
Λιβανελί**, για να φέρει κοντά τους δια-
νοούμενους, καλλιτέχνες και πολιτι-
κούς από τις δύο πλευρές του Αιγαίου.

Ο Ζ. Λιβανελί παρουσίασε τραγούδια του Μίκη μετα-
φρασμένα στα τουρκικά και έδωσαν, μαζί, συναυλίες
στην Ελλάδα, την Τουρκία και την Ευρώπη.

Στις 25 του Νοέμβρη 1976 ιδρύθηκε στην Αθήνα
η πρώτη Επιτροπή Ελληνο-Τουρκικής Φιλίας και λίγες
μέρες αργότερα η αντίστοιχη Τουρκική Επιτροπή. Ο
Μίκης Θεοδωράκης με την ευκαιρία του σχηματισμού
της Τουρκικής Επιτροπής έδωσε μια μεγάλη συναυλία
στην Κωνσταντινούπολη.

Για αυτή την πρωτοβουλία του ο Μίκης έγραψε
στα «Νέα» στις 10.8.2019: «Στα 1986 πήρα την πρωτο-
βουλία μαζί με άλλους φίλους στην Ελλάδα και στην
Τουρκία και δημιουργήσαμε στην Κωνσταντινούπολη
την πρώτη Επιτροπή Ελληνοτουρκικής Φιλίας που
αμέσως βρήκε μεγάλη απήχηση στους λαούς των
δύο χωρών. Όταν γύρισα στην Αθήνα, μετά την ίδρυση
της Επιτροπής, το ΠΑΣΟΚ με υποδέχθηκε ως προδότη,
μετά από λίγο όμως ο Ανδρέας Παπανδρέου με κά-
λεσε στο Καστρί για να μου πει "Έχεις δίκιο, εσύ
είδες, εγώ δεν είδα, γι' αυτό έχω καλέσει τους δη-
μοσιογράφους που μας περιμένουν, γιατί θέλω να
γίνει γνωστή η παραδοχή μου αυτή".

Αμέσως μετά την συνάντηση με τους δημοσιο-
γράφους, κάλεσε στο Καστρί ολόκληρη την Ελληνική
Επιτροπή για να μας παρακαλέσει να μεταφέρουμε
στην Τουρκία ένα δικό του μήνυμα φιλίας. Πήγαμε
λοιπόν στην Κωνσταντινούπολη για να μεταφέρουμε
το μήνυμά του Α. Παπανδρέου. Όλη την ώρα που διά-
βαζα το μήνυμά αυτό μπροστά στην κάμερα του μο-
ναδικού τότε Κρατικού τηλεοπτικού σταθμού της Τουρ-
κίας, ο σταθμός έδειχνε για πρώτη φορά την
φωτογραφία του Έλληνα Πρωθυπουργού. Την επομένη
στην Άγκυρα είχαμε συναντήσεις με όλους τους αρ-
χηγούς των κομμάτων και φυσικά με τον τότε Πρω-
θυπουργό κ. Οζάλ. Σε όλους μεταφέραμε τις απόψεις
του Α. Παπανδρέου για την έναρξη μιας νέας εποχής
στις σχέσεις των δύο χωρών και όλοι τις δέχθηκαν
με μεγάλο ενθουσιασμό.

Μαζί με την Τουρκική Επιτροπή Ελληνοτουρκικής
Φιλίας, που είχε επί κεφαλής τον Καθηγητή του Πα-
νεπιστημίου της Άγκυρας Εκρέμ Ακουργκάλ, περιο-

30 Δεκεμβρίου 2009. Ο Μίκης Θεοδωράκης με το δήμαρχο Πέτα Θεόδωρο
Μουσαβερέ (αριστερά) και τον αντιδήμαρχο Στάθη Κακαριάρη

δεύσαμε σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Τουρκίας
και παντού μας υποδέχθηκαν με τον ίδιο ενθουσιασμό.
Στην Ελλάδα είχαμε την ίδια απήχηση, κυρίως στην
ελληνική επαρχία, όπου είχαν ξεκινήσει να γίνονται
τοπικές επιτροπές αρχίζοντας από την Πρέβεζα και
τα Γιάννενα».

Ο Ν. Γιαννούλης θυμάται: «Όντως η Πρέβεζα τον
τίμησε με μια συγκλονιστική εκδήλωση όπου παρου-
σία πολυμελούς αντιπροσωπείας της Επιτροπής Ελ-
ληνοτουρκικής Φιλίας ο Μίκης ανέδειξε τα κυρίαρχα
ζητήματα της Ειρήνης, της Φιλίας των Λαών και της
Κοινωνικής Δικαιοσύνης».

Η Πρέβεζα υπήρξε το καλλιτεχνικό απόγειο για
το Μίκη και ένα χρόνο νωρίτερα.

Το 1985 ο Μίκης κυκλοφόρησε το δίσκο «Διόνυ-
σος», ο οποίος περιελάμβανε και το τραγούδι «Τη Ρω-
μιοσύνη να την κλαίς» με στίχους του ίδιου του μου-
σικοσυνθέτη. Ήταν μια δηκτική κριτική στην
περιρρέουσα ατμόσφαιρα εκείνης της εποχής, με τους
στίχους: «Τη ρωμιοσύνη τώρα να την κλαίς/ να το συ-
νηθίσεις να το λες./ Αυτά τα λόγια είναι παρανοϊκά/
αφού γκαστρώθηκε (σσ: η Ρωμιοσύνη)/ σημαίνει είναι
καλά/ με κουμπάρω τον Καρούδα/ έξω οι βάσεις απ' τη
Σούδα».

Ο Καρούδας παρέπεμπε στο **Δημήτρη Μαρούδα**
(1927-1995), που διετέλεσε υφυπουργός και ανα-
πληρωτής υπουργός Προεδρίας των κυβερνήσεων
Παπανδρέου από το 1981 μέχρι το 1989.

Ο Μίκης έδωσε μια συναυλία στο Κάστρο της
Κέρκυρας. Όμως οι στίχοι για τον Καρούδα ενόχλησαν
τους παρευρισκόμενους Δήμαρχο και τοπικό Βου-
λευτή του ΠΑΣΟΚ, με αποτέλεσμα στο πρώτο ημίωρο
να διακοπεί η συναυλία μετά από διαμαρτυρίες και
έντονες αποδοκιμασίες. Στη συνέχεια ο Μίκης είχε
την ...τιμητική του, από διάφορους, όπως η εφημερίδα
«Αυριανή» εκείνης της εποχής...

Έτσι, όπως θυμάται ο Ν. Γιαννούλης, η συναυλία
συνεχίστηκε στην Πρέβεζα την επόμενη βδομάδα με
τη συμμετοχή 4.000 πολιτών και ένα χειμαρρώδη
Μίκη που παρουσίασε αποσπάσματα από το αθάνατο
έργο του!

ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ (1925–2021)

Χειμαρρώδης με αμίμητες ατάκες

Στις 2 Ιούνη 1983 ψηφίστηκε ο **αντι απεργιακός νόμος 1365 (ΦΕΚ Α' 80/22. 7.1983) για την «Κοινωνικοποίηση των επιχειρήσεων δημόσιου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας» με το απεργιοκτόνο «Άρθρο 4».**

Το «Άρθρο 4 –το οποίο χάρισε και το «όνομα» στο νόμο– προέβλεπε ότι «για να ληφθεί απόφαση για απεργιακή κινητοποίηση απαιτείται η απόλυτη πλειοψηφία των εγγεγραμμένων μελών της οργάνωσης». Ήταν ένας **«νόμος τραβεστί που άλλο φαίνεται και άλλο είναι»**, είπε στη Βουλή ο **Μίκης Θεοδωράκης**, βουλευτής, τότε, του ΚΚΕ, στη διάρκεια της συζήτησης του επίμαχου νομοσχεδίου (1.6.1983).

Ο **Ευάγγελος Γιαννόπουλος** (1918–2003), υπουργός Εργασίας, διέκοψε τον Μίκη λέγοντας: **«Ο νόμος θα περάσει και θα πείτε κι ένα τραγούδι».** **«Εγώ που ξέρω από τραγούδια, ακούω ήδη πένθιμα εμβατήρια για σας»** ήρθε η αποστοματική ατάκα απ' το Μίκη, που τελείωσε την αγόρευσή του τονίζοντας: **«Αυτός ο νόμος τραβεστί δεν θα περάσει στο λαό. Ο λαός θα τον στείλει να συναντήσει τους θλιβερούς προκατόχους στα σκουπίδια, όπως θα πάει στα σκουπίδια και η νεκρανάσταση του αντικομμουνισμού, που επιχειρήθηκε πριν λίγο στην αίθουσα αυτή με την κυβερνητική απάντηση στη δήλωση του κόμματός μας».**

Είχε προηγηθεί απ' το βήμα της Βουλής δήλωση του, τότε, ηγέτη του ΚΚΕ **Χαρίλαου Φλωράκη** με την οποία ζήτησε ή να αποσυρθεί το νομοσχέδιο ή να προκηρυχτούν πρόωρες εκλογές. Ακολούθησε πανδαιμόνιο στο ΠΑΣΟΚ με πρωταγωνιστή τον, τότε, υπουργό Προεδρίας **Μένιο Κουτσόγιωργα**.

Και για την ιστορία: Το «άρθρο 4» δεν εφαρμόστηκε ποτέ, καταργήθηκε με το νόμο 1766/1988 (ΦΕΚ Α' 61/1.4.1988) και κατέληξε τελικά στα σκουπίδια.

Τη μέρα της ψήφισης (2.6.1983) του απεργιοκτόνου νόμου έγινε πανεργατική

απεργία με δεκάδες συγκεντρώσεις σε όλη τη χώρα.

Στίν Αθήνα έγινε μεγάλη συγκέντρωση στην πλατεία Εθνικής Αντίστασης. Στις 7 μ.μ. ένα γιγάντιο ανθρώπινο ποτάμι ξεχύθηκε από τα Χαυτεία στην οδό Σταδίου με πορεία προς τη Βουλή, την οποία πολióρκησε επί ώρες.

Επικεφαλής στην πορεία ήταν ο **Μίκης, ο Στάθης Παναγούλης**, ανεξάρτητος, τότε, βουλευτής καθώς είχε διαγραφεί απ' το ΠΑΣΟΚ μετά την παραίτησή του από υφυπουργός Εσωτερικών, ο **Γιάννης Ζαφειρόπουλος**, πρώην βουλευτής του ΠΑΣΟΚ, ο Τούρκος **Τζεμάλ Κιράλ**, μέλος του προεδρείου του Παγκόσμιου Συμβουλίου Ειρήνης, ο **Μίμης Ανδρουλάκης**, στέλεχος, τότε, του ΚΚΕ και εκπρόσωποι των συνδικάτων και των δήμων της Αττικής. Όταν η πορεία έφτασε στο Σύνταγμα υπήρχαν ακόμα χιλιάδες διαδηλωτών στην πλατεία Εθνικής Αντίστασης.

Ο Μίκης με τον Παναγούλη και τον Ανδρουλάκη κατευθύνθηκαν προς τη Βουλή. Τους ακολούθησε και ο γράφων, νεαρός συντάκτης, τότε, του «Οδηγητή».

Στον περίβολο της Βουλής ένας αστυνομικός, παιδάκι άγουρο, δεν χαιρέτησε, όπως όφειλε, το Μίκη.

«Πάρτου τα στοιχεία» είπε στον Ανδρουλάκη. **«Ψηλέ, ήσυχα. Που να σε ξέρει ο πιτσιρικάς εσένα;»** **«Δεν είναι για μένα. Το θέμα είναι η απόδοση σεβασμού σε ένα βουλευτή της Αριστεράς, όπως γίνεται με όλους τους βουλευτές»** επέμενε ο Μίκης.

Σύγκαιρα όμως έφτασε ένας αξιωματικός της Αστυνομίας που συστήθηκε στο Μίκη ως συμπατριώτης του. Τον χαιρέτησε θερμά λέγοντάς του: **«Το βραβείο Λένιν να το δωρήσεις στο Γαλατά!».**

Ήταν λίγο μετά την ανακοίνωση της ΕΣΣΔ ότι το 1983 το Βραβείο Λένιν για την Ειρήνη θα απονεμηθεί στο Μίκη. **«θα δούμε, που θα δωρηθεί»** απάντησε ο Μίκης στον αστυνομικό.

Το 1984 ο Μίκης διέθεσε 33.000 δολάρια απ' το Βραβείο Λένιν στο Ίδρυμα Περιθαλψής Ηλικιωμένων **«Το Σπίτι του**

Αγωνιστή». Ο Μίκης υπήρξε και ο πρώτος πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ίδρυματος μέχρι το 2003.

Το ΚΚΕ αποχώρησε απ' την ψηφοφορία για το Άρθρο 4, αλλά ο Μίκης έμεινε ως αργά στη Βουλή. Ο γράφων τον ακολουθούσε κατά βήμα, γιατί, εκτός από ένα δελτίο αναγνώρισης του «Οδηγητή», δεν είχε, ακόμα, επαγγελματική δημοσιογραφική ταυτότητα. Υπήρχε, δηλαδή, ο κίνδυνος να γίνει κάποιος έλεγχος και να διωχτεί απ' τη Βουλή. Πίσω όμως απ' το Μίκη υπήρχε προστασία...

Βγαίνοντας απ' τη Βουλή ο φρουρός στην πόρτα στάθηκε προσοχή και χαιρέτησε το Μίκη, ο οποίος ανταπέδωσε το χαιρετισμό λέγοντας: **«Μπράβο παιδί μου!»**

Και τότε βρήκα την ευκαιρία και του είπα: **«Ορίστε και η απόδοση σεβασμού, όπως πρέπει σε έναν βουλευτή της Αριστεράς».**

– Ναί έτσι είναι, αλλά χρειάζονται ακόμα εκπαίδευση, απάντησε ο Μίκης και με ρώτησε: **«Το ξέρεις το Πέτα Άρτας;».**

– Βέβαια! Ποιός δεν ξέρει το ιστορικό Πέτα.

Βαδίζοντας προς το αυτοκίνητό του άρχισε, με την εκφραστικότητα του χειμαρρώδους λόγου του, να διηγείται την ιστορία με τον ταγματάρχη της χωροφυλακής, όταν επισκέφτηκε προδικτατορικά το Πέτα ως βουλευτής της ΕΔΑ. «Μετά τα πολλά εμπόδια της χωροφυλακής, και τον πολύ κόσμο που δεν μ' άφηνε να περάσω, έφτασα μεσάνυχτα στο Πέτα. Ο κόσμος σπκώθηκε απ' τον ύπνο και ήρθε για την ομιλία. Όταν πήγα να μλώ στο καφενείο, πετιέται μπροστά μου ο ταγματάρχης και μου λέει: “Δεν μπορείτε να μιλήσετε γιατί δεν έχετε άδεια συγκεντρώσεως”. “Ορίστε” του λέω και του δείχνω την άδεια. “Αυτή είναι για εξωτερικό χώρο, ενώ εσείς θα μιλήσετε σε εσωτερικό χώρο για τον οποίο δεν έχετε άδεια”. “Πρέπει να τον τρομοκρατήσω” είπα μέσα μου, γιατί, έτσι κι αλλιώς δεν υπάρχει περίπτωση να συννενοηθώ μαζί του. Και με όσο με-

Η συναυλία του Μίκη στην Άρτα τον Ιούνιο του 1975. Όλη η πόλη εκείνο το βράδι ήταν στο στάδιο και στις ταράτσες των σπιτιών πάνω στο βουνό. Δεξιά με τα γαλιά είναι ο Γιώργος Μουσγάς, μαθητής, τότε της Ε' τάξης του Α' Γυμνασίου Αρρένων Άρτας

γαλύτερη αυστηρότητα μπορούσα τον διέταξα: **“Χαιρέτα!”**. **“Ποιόν;”** απήρρησε. **“Εμένα. Θεοδωράκης Μίκης, βουλευτής! Εκπρόσωπος του Ελληνικού Κοινοβουλίου!”**. Σταμάτησε να κουνά απειλητικά το δάκτυλο, χτύπησε προσοχή και τράβηξε μια χαιρετούρα. **“Έτσι μπράβο!”** του είπα και έδωσα ...εντολή σε ένα σύντροφο: **“Πάρτου τα στοιχεία για να επιληφθώ με την περίπτωση σου, όταν επιστρέψω στην Αθήνα!”**».

Είχε καθήσει στο κάθισμα του οδηγού και ετοιμαζόταν να βάλει μπρός στη μηχανή, όταν τελείωσε την αφήγησή του.

– Αυτά έγιναν προδικτατορικά. Όμως ήρθε και η αποζημίωση με τη συναυλία στο στάδιο της Άρτας το 1975, είπα.

Πετάχτηκε έξω από το αυτοκίνητο σαν ελατήριο: «Ήσουν σε εκείνη τη συναυλία;» ρώτησε.

– Ήμουν με δεκάδες συμμαθητές και συνομιληκούς μου, τον πληροφορήσα με περηφάνεια.

– Τι κόσμος ήταν αυτός! Καρφίτσα δεν έπεφτε. Ούτε στις κερκίδες, ούτε στον αγωνιστικό χώρο. Ήταν η μεγαλύτερη συναυλία που έδωσα στην επαρχία εκείνη την περίοδο.

Πράγματι ήταν μεγάλο γεγονός για την Άρτα η συναυλία τον Ιούνιο του 1975. Το στάδιο βρίσκεται στην πεδιάδα, κάτω από το βουνό. Απο νωρίς οι νέοι γέμισαν τις κερκίδες και αργότερα μπήκαν μέσα στον αγωνιστικό χώρο. Χιλιάδες όμως ήταν και οι λεγόμενοι «τζαπατζήδες». Αυτοί, δηλαδή, που –όπως και στους αγώνες της θρυλικής, τότε, Αναγέννη-

σης Άρτας– είχαν πιάσει τις ταράτσες των σπιτιών, που είναι κτισμένα πάνω στο βουνό.

Πρὶν ξεκινήσει η συναυλία καλωσόρισαν το συγκρότημα και μίλησαν για την προσφορά του Μίκη εκπρόσωποι των νεολαίων της ΕΔΗΚ, του ΠΑΣΟΚ, της ΚΝΕ και του Ρήγα Φεραίου. Ο κόσμος τραγουδούσε με ένα στόμα τα τραγούδια του. Όταν μάλιστα πήρε το μικρόφωνο ο Μίκης, έγινε πανζουρλισμός. Μετά το τέλος της συναυλίας οι νέοι αντί να φύγουν προσπαθούσαν να φτάσουν κοντά στο Μίκη. Να φωτογραφηθούν μαζί του. Ο Μίκης με τους συνεργάτες του προσπαθούσε να προστατέψει το πιάνο απ' το νεανικό κύμα.

– Όλη η Άρτα ήταν στο γήπεδο εκείνη τη βραδιά. Εκτός απ' το γήπεδο ήταν και οι σκαρφαλωμένοι πάνω στο βουνό, που δεν φαινόταν, είπα στο Μίκη πριν χαιρετηθούμε.

– Καλά το αισθανόμουν εγώ ότι ήταν κι άλλος κόσμος εκτός γηπέδου, είπε με ικανοποίηση ο Μίκης.

Κοιτάζω τη φωτογραφία απ' τη συναυλία στην Άρτα: Απ' τα 22 νεαρούς οι έντεκα –συμμαθητές οι οκτώ– που συναστρεφόμαστε καθημερινά. Χωρίς καμία συνεννόηση ότι θα πηγαίναμε στη συναυλία μας αιχμαλώτισε ένα φωτογραφικό κλικ με το Μίκη.

Αυτός ήταν άλλωστε ο Μίκης: Αιχμαλώτιζε τους νέους. Τους συνέπαιρνε και τους παράσερνε σε μια φυγή προς τα μπρός. Να ονειρεύονται χορεύοντας και τραγουδώντας και να διεκδικούν δημιουργώντας...

Γιώργος Μουσγάς

Όρθιος ποδηριστής

«Ο Μίκης ήταν ατρόμητος. Στα Δεκεμβριανά πολεμούσε όρθιος με το πιστόλι στο χέρι, πάνω σε ταράτσες. Ήταν και ψηλός πανάθεμά τον κι έδινε εύκολο στόχο. Και οι σύντροφοί του τον τραβούσαν κάθε τόσο να γονατίσει, να μην τον βρεί καμιά σφαίρα! Γονάτιζε ο Μίκης;»

Αυτά έλεγε ο **Γιάννης Θεοδωράκης**, ο αγαπημένος αδερφός του Μίκη, στον γράφοντα το 1987–1988, που άρχισε να δουλεύει στο «Ριζοσπάστη».

Το Μάρτιο του 2015, με αφορμή το ανέβασμα, για δεύτερη φορά, του εμβληματικού έργου «Το τραγούδι του νεκρού αδερφού» ο ίδιος ο Μίκης εξομολογήθηκε: «Στον τάφο μου θέλω να γραφεί: “Πολέμησε τον Δεκέμβρη”. Έχω και το κρητικό γονίδιο και μου αρέσουν τα άρματα. Πολέμησα. Μου άρεσε ο ήχος της μάχης. Όπου ήταν μάχη έτρεχα και έμπαινα μέσα, σφαίρα δεν με έπιανε».

Γραμμένο το 1961, στο «ανήλιαγο, μικρό

Ο Μίκης στο Σύνταγμα με τη ματωμένη σημαία στις 3 Δεκέμβρη 1944.

ακούρι» όπου έμενε στη Γαλλία, το «Τραγούδι του νεκρού αδελφού» είναι μια λαϊκή τραγωδία εμπνευσμένη από τον εμφύλιο πόλεμο. Την περίοδο εκείνη ο Μίκης τη θυμόταν ως εποχή «Όρθιων». «Ανήκω στην εποχή των “Όρθιων” Ελλήνων», έλεγε το 2015. «Γι' αυτό και δεν με καταλαβαίνει κανείς σήμερα. Όλοι οι άλλοι από του “Όρθιους” εκτελέστηκαν. Εμένα με έσωσε η μουσική μου».

Αυτή η σωτηρία του Μίκη μετατράπηκε σε οικουμενική προσφορά. «Δίχως άλλο, χωρίς εσένα οδηγητή και πρωτεργάτη αυτής της νέας Τέχνης, η μουσική θα ήταν αλλιώς» είπε στον επικηδεύο του ο Γ.Γ. της ΚΕ του ΚΚΕ Δημήτρης Κουτσούμπας. Και αυτή η διαδρομή σηματοδοτήσε «την αντίσταση, την ελπίδα, τη συντροφικότητα, τη συλλογική διεκδίκηση, σαν ένα μήνυμα ελευθερίας», όπως είπε η πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου.

Ας αναλογιστεί ο καθένας ποιά «Μεγάλα Μεγέθη» θα έκανε η ανθρωπότητα, αν το Δεκέμβρη του 1944, λοξοδρομούσε μια σφαίρα. Τα υπόλοιπα είναι λεπτομέρειες...

Γ. Μ.

«Τώρα στο τέλος της ζωής μου, την ώρα των απολογισμών, βρήκουν απ' το μυαλό μου οι λεπτομέρειες και μένουν τα “Μεγάλα Μεγέθη”. **Ετσι βλέπω ότι τα πιο κρίσιμα, τα δυνατά και τα ώριμα χρόνια μου τα πέρασα κάτω από τη σημαία του ΚΚΕ. Για το λόγο αυτό θέλω να αφήσω αυτόν τον κόσμο σαν κομμουνιστής»**

Υπογραφή του Μίκη Θεοδωράκη

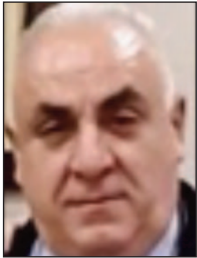
**Μίκης Θεοδωράκης
5/10/2020**

Η διαθήκη του και ο τάφος του Μίκη στο Γαλατά Χανίων, δίπλα στους γονείς και τον αδερφό του. Τάφηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 2021.

Η Πέρδικα είναι το μεγαλύτερο χωριό της Θεσπρωτίας. Είναι ένα σύγχρονο χωριό με παραδοσιακές πινε-λίες, χτισμένο στον λόφο που βρίσκεται ανάμεσα στην Πάργα και τα Σύβοτα, με πανοραμική θέα στο Ιόνιο και τα νησιά των Παξών και της Κέρκυρας, σε απόσταση 32 χιλιομέτρων από την Ηγουμενίτσα.

Γράφει ο Νικόλαος Πάμπολλας, Πρόεδρος της Αδελφότητας Απόδημων Περδικιωτών, «Ο Άγιος Αθανάσιος»

Το χωριό πήρε το όνομά του από το ιδιόμορφο σχήμα του, αλλά και διότι στην περιοχή ήταν διαδεδομένο το κυνήγι πέρδικας. Παρόλα αυτά, μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα έφερε άλλη ονομασία. Οι παλιοί το γνώριζαν ως «Αρπίτσα». Κι αυτό διότι, σύμφωνα με την παράδοση, μία «Αραπίνα» (από την Αραβία) είχε φτάσει στο χωριό για να εξισλαμίσει τους χριστιανούς κατοίκους. Σχεδόν δύο αιώνες αργότερα, κι αφού η τούρκικη παρουσία αποτελούσε πια παρελθόν, μετονομάστηκε σε Πέρδικα το 1926.

Πριν την εφαρμογή του Σχεδίου «Καλλικράτης», αποτελούσε Κοινότητα του Νομού Θεσπρωτίας. Σήμερα ανήκει, ως Δημοτική Ενότητα, στον διευρυμένο Δήμο Ηγουμενίτσας. Αποτελείται από τους οικισμούς Πέρδικα, Αρίλλας, Βουνίστρα και Καραβοστάσι. Καταλαμβάνει έκταση 34,6 km² και οι μόνιμοι κάτοικοι της ξεπερνούν τους 2.000, οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με την παραγωγή ελαιολάδου και παράλληλα με τον τουρισμό.

Ο επισκέπτης θα συναντήσει παντού ελαιόδεντρα και πεύκα, σπίτια με κήπους γεμάτους με πορτοκαλιές, λεμονιές και μανταρινιές και ανθρώπους φιλόξενους και χαμογελαστούς. Στο κέντρο της Πέρδικας θα βρείτε την πλατεία του χωριού, μεγάλη σε έκταση και αποκομμένη από την κυκλοφορία. Μπορείτε να κάνετε την βόλτα σας, να καθίσετε για φαγητό, ποτό ή καφέ και να αφησέτε τα παιδιά σας να παίξουν ανέμελα και με ασφάλεια χωρίς τον φόβο των αυτοκινήτων. Θα βρείτε τα πάντα: εστιατόρια, καφετέριες, μπαρ, ταβέρνες, παντοπωλεία, μανάβικα, κρεοπωλεία, φούρνους, internet cafe, περίπτερο, ανθοπωλείο, βενζινάδικο, συννεργείο αυτοκινήτων, κομμωτήρια, Ζαχαροπλαστείο, φαρμακείο, ιατρείο και το ανοικτό αμφιθέατρο που φιλοξενεί τις πολιτιστικές εκδηλώσεις του χωριού κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου. Από εκεί περπατήστε μέχρι τη θέση «παρτηρητήριο» και απολαύστε το μοναδικό ηλιοβασιλέμα, καθώς και την εκπαιδευτική ατμόσφαιρα που προσφέρουν τα φώτα που φαίνονται από την Κέρκυρα, τους Παξούς και τα Σύβοτα.

Στις παραλίες, αλλά και στον Αρίλλα, στη Βουνίστρα και το χωριό, θα βρείτε καταλύματα (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια και «βίλες»), καταστήματα εστίασης και καφέ-μπαρ για όλα τα βελάντια.

Κάθε εποχή στην Πέρδικα έχει τις ομορφιές της, καθώς και δραστηριότητες όπως κυνήγι, ψάρεμα, κολύμπι, θαλάσσια αθλήματα, πεζοπορία, ποδηλασία κ.λπ.

Δέκα πανέμορφες παραλίες

Φημίζεται για την φυσική της ομορφιά και τις 10 πανέμορφες παραλίες της που καλύπτουν όλα τα γούστα, τότε με γκριζα

ΠΕΡΔΙΚΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

ή λευκή άμμο, άλλοτε με μεγάλα βότσαλα αλλά πάντα με τα γαλαζοπράσινα, πεντακάθαρα και κρυστάλλινα νερά του Ιονίου, που θα αποζημιώσουν και τον πιο απαιτητικό επισκέπτη.

Το **Πράπα Μάλι**, είναι μια πανέμορφη δυσπρόσιτη παραλία, γι' αυτό και ερημική. Υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης έως ένα σημείο οδικώς, μόνο με 4 x 4 αυτοκίνητο και μετά περπάτημα. Αν δεν έχετε την παραπάνω δυνατότητα, μπορείτε να την επισκεφτείτε ενοικιάζοντας βάρκα από το λιμανάκι του Αρίλλα.

Το **Καραβοστάσι**, είναι μια ιδιαίτερα μεγάλη και οργανωμένη παραλία, που έχει μήκος περισσότερο από 600 μέτρα και μεγάλο πλάτος, με λευκή άμμο και πεντακάθαρα καταγάλανα δροσερά νερά, που βαθύνουν απότομα, γι' αυτό και την προτιμούν κυρίως ενήλικες. Στο λόφο νότια της βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος του Δυμόκαστρου (Αρχαία Ελίνα).

Η παραλία **Αρίλλα**, είναι μία απάνεμη οργανωμένη παραλία, με ψιλή άμμο, πεντακάθαρα ρηκά νερά, κατάλληλη για παιδιά αλλά και για όσους δεν έχουν μεγάλη άνεση στην κολύμβηση. Περιβάλλεται από πολύ γραφικό τοπίο, πράγμα που ενισχύεται από την ύπαρξη ενός μικρού λιμανιού για σκάφη.

Η παραλία **Σταυρολιμένας**, με καταπράσινα νερά, άμμο και βότσαλα, είναι μικρή και υπέροχη με άγρια ομορφιά και αν σας αρέσει η ηρεμία και η χαλάρωση, είναι η καταλληλότερη για εσάς.

Η παραλία **Κατσονίσσι**, είναι από τις πιο όμορφες παραλίες, δυσπρόσιτη, με ιδιαίτερα καθαρά νερά σε γαλάζιες και πράσινες αποχρώσεις. Σας προτείνουμε να την επισκεφτείτε ενοικιάζοντας βάρκα από το λιμανάκι του Αρίλλα.

Η παραλία **Σοφάς**, με το ομώνυμο κάμπινγκ που είναι και το μοναδικό της περιοχής, είναι σχετικά μεγάλη. Τα νερά της, όπως και όλης της περιοχής, είναι γαλαζοπράσινα και κρυστάλλινα, ενώ έχει χοντρή άμμο, χαλίκι και βότσαλα.

Η παραλία **Καμίνι**, είναι μια μικρή, πεντακάθαρη και συνάμα δροσερή παραλία, αφού πηγές γλυκού νερού εκβάλλονται στα νερά της. Έχει χοντρή άμμο, χαλίκι και βότσαλα και είναι οργανωμένη.

Η παραλία **Αγκάλη**, βρίσκεται ανάμεσα στις παραλίες Καμίνι και Αγία Παρασκευή. Η αμμονιά αποτελείται από χοντρό βότσαλο και τα υπέροχα πεντακάθαρα γαλαζοπράσινα και ήρεμα νερά της θυμίζουν πισίνα.

Η Αγία Παρασκευή, είναι ίσως η πιο

ωραία παραλία της Θεσπρωτίας, αφού τα υπέροχα νερά της σε συνδυασμό με το ομώνυμο εκκλησάκι που βρίσκεται ακριβώς από πάνω της και το καταπράσινο νησάκι που βρίσκεται απέναντι, δημιουργούν ένα ονειρικό και χαρακτηριστικό Ελληνικό τοπίο. Είναι μια ιδιαίτερα οργανωμένη παραλία.

Το **Μέγα Ντράφι** είναι η τελευταία παραλία της Πέρδικας προς τα Σύβοτα. Είναι στην ουσία δύο παραλίες, το Μεγάλο και το Μικρό Ντράφι, χωρισμένες από έναν βράχο. Το Μέγα Ντράφι είναι μια οργανωμένη παραλία με ιδιαίτερη ομορφιά, σμαραγδένια νερά, άμμο και κάτασπρα μικρά και μεγάλα βότσαλα.

Η περιοχή διαθέτει πολλά αξιοθέατα. Αξίζει να επισκεφτείτε τον **αρχαιολογικό χώρο Δυμόκαστρου** με τα ερείπια του αρχαίου οικισμού της **Ελίνας**, τον **προσκυνηματικό ναό του Αγίου Αθανασίου**, το **Λαογραφικό Μουσείο Πέρδικας** και το **πάρκο αναψυχής Πέρδικας**.

Το **Δυμόκαστρο** ή **Διδυμόκαστρο**, η αρχαία πόλη Ελίνα, ήταν αποικία των Κορινθίων και βρίσκεται δυτικά της Πέρδικας. Ο αρχαίος αυτός παράλιος οχυρωμένος οικισμός είναι χτισμένος στην κορυφή του λόφου, νότια από το σημερινό Καραβοστάσι και ιδρύθηκε στο δεύτερο μισό του 4ου αιώνα π.Χ.

Πλήθος κόσμου συρρέει στον προσκυνηματικό ναό του Αγίου Αθανασίου την ημέρα της γιορτής του, στις 2 Μαΐου. Ακολουθεί παραδοσιακό πανηγύρι στον ελαιώνα της πέτρινης εκκλησίας η οποία χρονολογείται από το 1811 και θεωρείται σημείο αναφοράς στη θρησκευτική ζωή του τόπου. Βρίσκεται λίγο πιο μακριά από την παραλία Καραβοστάσι και σύμφωνα με την παράδοση το πέραςμα των πιστών μέσα από την κουφάλα της ελιάς που βρίσκεται στην αυλή του ναού, θεωρείται ευλογία.

Το Λαογραφικό Μουσείο Πέρδικας βρίσκεται στην κεντρική πλατεία του χωριού, απέναντι από το Καινοτικό Κατάστημα και το Πνευματικό Κέντρο. Το μουσείο ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2000, ύστερα από ένα χρόνο προσπάθειας συγκέντρωσης του λαογραφικού υλικού της περιοχής. Σκο-

Πανέμορφες παραλίες

Πέρδικα, το μεγαλύτερο χωριό της Θεσπρωτίας

πός του μουσείου είναι η ανάδειξη της παραδοσιακής κληρονομιάς του χωριού. Αξίζει να σημειώσουμε ότι τα περισσότερα εκθέματα είναι δωρεές των κατοίκων.

Ένα από τα ωραιότερα μέρη της Πέρδικας, είναι η περιοχή με το Πάρκο Αναψυχής, που βρίσκεται δίπλα στον προσκυνηματικό ναό του Αγίου Αθανασίου. Περιλαμβάνει δασώδη έκταση περίπου 2.000 στρεμμάτων και σημαντικό τμήμα του ποταμού Παραμυθιώτη. Δυστυχώς, το καταφύγιο άγριων ζώων και πτηνών που υπήρχε σε αυτό, καταστράφηκε από πλημύρα προ ετών και γίνεται προσπάθεια για την επαναδημιουργία του.

Πολιτιστικές εκδηλώσεις που γίνονται στην Πέρδικα

Την 8^η Αυγούστου κάθε χρόνο οι τοπικοί φορείς σε συνεργασία με τους ελαιοπαγωγούς της περιοχής, διοργανώνουν τη «Γιορτή Λαδιού και Ελιάς», με συζητήσεις, εκθέσεις και περίπτερα που στήνονται με στόχο την προβολή της παραγωγής όλων των ελαιοκομικών προϊόντων μας, καθώς και την βελτίωση της ποιότητας αυτών. Ακολουθεί μουσική βραδιά με τη συμμετοχή χορευτικών ομάδων.

Στις 13 Αυγούστου κάθε χρόνου, διοργανώνεται το «Αντάμωμα» των απόδημων Περδικιωτών. Μια παραδοσιακή βραδιά με πειρωτικούς χορούς και τραγούδια, καθώς και πλούσια τοπικά εδέσματα και ποτά, προσφορά των κατοίκων. Η Πέρδικα, υποδέχεται και αγκαλιάζει

τους ξενιτεμένους της με τον καλύτερο τρόπο που «ανταμώνουν» όλοι μαζί νοσταλγώντας τα παλιά. Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Προς ανάμνηση του ιστορικού ΟΧΙ του Ελληνικού Λαού στις 28 Οκτωβρίου 1940, κάθε χρόνο στις 27 Οκτώβρη νέες και νέες Περδικιώτες, ανηφορίζουν στο κοντινό βουνό Γρανίτσα και φτιάχνουν με τεράστια πύρινα γράμματα τη λέξη «ΟΧΙ», εκπέμποντας από μακριά το ηχηρό μήνυμά του. Έθιμο που ξεκίνησε το 1966, με πρωτεργάτη τον Δάσκαλο Αχιλλέα Νούτσο.

Την 6^η Ιανουαρίου κάθε έτους, εορτή των Θεοφανίων, γίνεται η ρίψη του Τιμίου Σταυρού και ο Αγιασμός των υδάτων στο μικρό λιμάνι της παραλίας Αρίλλα και κολυμβητές βουτούν στα παγωμένα νερά για να τον ανασύρουν. Στη συνέχεια διασπείνεται παραδοσιακό βραστό και κρασί από εθελοντές του χωριού. Ακολουθεί παραδοσιακό γλέντι στα καταστήματα της πλατείας.

Κάθε χρόνο πραγματοποιείται παραδοσιακό καρναβάλι της περιοχής γνωστό ως «Περδικιώτικο Καρναβάλι». Είναι από τα πιο παλιά και πιο γνωστά καρναβάλια της περιοχής μας. Γεννήθηκε από την ανάγκη των κατοίκων του χωριού για διασκέδαση και έχει ιστορία που μετράει πάνω από μισό αιώνα. Την Καθαρά Δευτέρα στο Καραβοστάσι, με το πέταγμα του χαρταετού, προσφέρονται δωρεάν ζεστή φασολάδα, λαγάνια και ταραμάς.

Η Πέρδικα σας περιμένει όλες τις εποχές του χρόνου.

Ο Νικόλαος Καλαντζής, Δήμαρχος Ζηρού, απαντά στα ερωτήματα της Κατερίνας Σχισμένου και του Χρήστου Τούμπουρου

«Δεν θα επιτρέψουμε ποτέ να καταστραφεί κάτι θετικό στον τόπο μας και ιδιαίτερα το περιβάλλον, για να γίνει κάτι άλλο στο όνομα της οποιαδήποτε «πράσινης» ή μη ανάπτυξης»

Η «Πανηπειρωτική» στην προσπάθεια «να παρουσιάσουμε τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ήπειρος, τα αιτήματα, τους λόγους και τους τρόπους ανάπτυξής της» συνδιαλέγεται με πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στην πολιτική, πνευματική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της Ηπείρου. Στο φύλλο αυτό συζητάμε με τον Δήμαρχο Ζηρού, Νικόλαο Καλαντζή.

■ **Κύριε Δήμαρχε. Αν σας ζητούσαμε να δώσετε ένα κατατοπιστικό σημείωμα για τον Δήμο και τον Δήμαρχο, τι θα λέγατε;**

Ο Δήμος Ζηρού υπάγεται στην Π.Ε. Πρέβεζας και έχει έδρα τη Φιλιππιάδα. Συστάθηκε το 2011 με τη νέα αρχιτεκτονική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το πρόγραμμα «Καλλικράτης». Έχει έκταση περίπου 386 τετρ. κλμ. και με βάση την απογραφή του 2011 οι κάτοικοί του είναι περίπου 14.000. Προέκυψε από τη συνένωση των πρώην Δήμων Φιλιππιάδος, Θεσπρωτικού και Ανωγείου και της Κοινότητας Κρανέας. Έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα αλλά και τα μειονεκτήματα που έχουν σχεδόν όλοι οι μικρομεσαίοι Δήμοι.

Τα πλεονεκτήματα προσπαθούμε μέσα από τον προγραμματισμό και συντονισμένες δράσεις να τ' αναδείξουμε και τα μειονεκτήματα να τα αμβλύνουμε ή και να τα απαλείψουμε εντελώς, όπου αυτό είναι εφικτό. Ως δήμαρχος είναι η δεύτερη θητεία που με τίμησαν οι συνδημότες μας και τους ευχαριστώ για μία ακόμη φορά. Με τα μέλη της διοίκησης, αλλά και με το σύνολο των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου, καθώς και το υπαλληλικό προσωπικό, θέσαμε από την πρώτη στιγμή τις βάσεις ενός πλαισίου, το οποίο διαρκώς εμπλουτίζουμε και με χαρά διαπιστώνουμε σήμερα στην πράξη, ότι είναι στη θετική κατεύθυνση και φέρνει πετυχημένα αποτελέσματα.

■ **Ο Δήμος Ζηρού δημιουργήθηκε από τη συνένωση τριών πρώην Καποδιστριακών Δήμων και μίας Κοινότητας. Ο πληθυσμός του Δήμου φθίνει ή υπάρχει μια ανοδική πορεία; Θα θέλαμε τις σκέψεις και τη δράση σας για το δημογραφικό πρόβλημα.**

Αναμένουμε με ενδιαφέρον την τρέχουσα απογραφή, αν και γνωρίζουμε ότι η πορεία είναι φθίνουσα. Ασφαλώς και είμαστε προβληματισμένοι για τη συρρίκνωση του τοπικού πληθυσμού και ιδιαίτερα στις μικρότερες Κοινότητες. Η ανάγκη για ανάπτυξη και η εφαρμογή ενός σχεδίου βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, που θα στοχεύει στην αποκέντρωση και αναζωογόνηση ολόκληρης της ελληνικής περιφέρειας και υπαίθρου είναι πλέον κάτι παραπάνω από επιβεβλημένη. Το σχέδιο αυτό βέβαια θα πρέπει να βασίζεται σε υψηλό επίπεδο συνεργασίας, συντονισμού και διαβούλευσης μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης και μεταξύ των θεσμών.

Ως Δήμος εκείνο που μπορούμε να κάνουμε – και το κάνουμε – είναι να δημιουργούμε συνεχώς καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, σε όλους τους τομείς.

Προσπαθούμε καθημερινά για την αναβάθμιση των υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων μέσα και από τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Ο βασικός μας στόχος είναι να κάνουμε ελκυστικότερη την περιοχή και το αστικό περιβάλλον και πιο εύκολη τη διαβίωση των κατοίκων.

■ **Και μια και μιλάμε για δημογραφικό, να ζητήσουμε να μας ενημερώσετε για τις υποδομές του Δήμου για τη νεολαία. Τι ακριβώς προγραμματίζετε για τους νέους;**

Για τη νεολαία μας, την οποία έχουμε σε πρώτητη προτεραιότητα, κάνουμε αρκετά και προγραμματίζουμε ακόμη περισσότερα. Ξεκινώντας από τα Σχολεία, συντηρήσαμε και αναβαθμίσαμε όλες τις κτιριακές εγκαταστάσεις, αναβαθμίσαμε τις υπηρεσίες ίντερνετ, συντηρήσαμε και βελτιώσαμε τους

σχολικούς αθλητικούς χώρους, αλλά και τους δημοτικούς αθλητικούς χώρους.

Αναβαθμίσαμε για παράδειγμα τις εγκαταστάσεις των γηπέδων Τένις στη Φιλιππιάδα και προ-

Η Φιλιππιάδα από ψηλά

σθέσαμε όργανα γυμναστικής. Προχωρήσαμε σε σχεδόν ολική ανακαίνιση στο δημοτικό στάδιο «Μπουσουλίσα». Σε λίγες ημέρες ολοκληρώνονται τα έργα ανακατασκευής στο γήπεδο της Νέας Κερασούντας, όπου τοποθετήθηκε νέος χλοοτάπητας, φωτιστικά κ.ά. Στο Θεσπρωτικό κατασκευάσαμε στέγαστρο στο Δημοτικό στάδιο «Κατερίνα Θάνου», ενώ υπάρχουν σημαντικά έργα σε εξέλιξη στον αθλότοπο. Τοποθετήθηκαν όργανα γυμναστικής, ενώ σε όλο τον Δήμο ανακατασκευάστηκαν ή κατασκευάστηκαν πολλές παιδικές χαρές.

Ακόμη έχουμε καταθέσει πρόταση ένταξης της κατασκευής ανοικτού θεάτρου στο Θεσπρωτικό στο πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» ενώ στο πλαίσιο της ανάπλασης της Πλατείας «Α. Παπανδρέου» στη Φιλιππιάδα, έχουν προγραμματιστεί και έργα συντήρησης στο ανοικτό θεατράκι. Εάν δεν μας είχε θέσει λίγο εκτός προγράμματος η πανδημία θα λειτουργούσαμε ήδη μία σύγχρονη δημοτική βιβλιοθήκη σε αίθουσα του παλαιού Δημαρχείου στη Φιλιππιάδα, ενώ σχεδιάζουμε να παραδώσουμε στη νεολαία του Δήμου μας και αίθουσα -στούντιο, όπου θα μπορούν οι νέοι μας να καλλιεργούν το ταλέντο τους στη μουσική. Επίσης, επειδή ο Δήμος μας είναι κατ' εξοχήν γεωργοκτηνοτροφικός, ενισχύουμε και στηρίζουμε με κάθε δυνατό τρόπο τους αγρότες, νέους και παλιούς. Αυτά είναι μόνο ένα μέρος απ' όσα υλοποιούμε για τη νεολαία αλλά και για το σύνολο των κατοίκων του Δήμου.

■ **Κύριε Δήμαρχε, διαβάζουμε στον καιρειασμό σας, στον ιστότοπο του Δήμου: «Σε μια εποχή γενικευμένης κοινωνικής και οικονομικής κρίσης, καλούμαστε να σταθούμε όρθιοι και να διεκδικήσουμε αυτά που μας αξίζουν, χαρίζον-**

Ο δήμαρχος Ζηρού Νικόλαος Καλαντζής (Φωτ.: Χριστόφορος Ευθυμίου)

των ενεργειών μας. Πετύχαμε την έγκριση έργου με τίτλο «Υποδομές ηλεκτροκίνησης – Ηλεκτρικά οχήματα – Σταθμοί φόρτισης του Δήμου Ζηρού» στον Άξονα Προτεραιότητας «Περιβάλλον», στο Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης». Το έργο θα χρηματοδοτηθεί με 498.920,71 € και μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει προμήθεια 6 ηλεκτροκίνητων οχημάτων (2 μικρών και 4 μεγάλων) και 6 φορτιστών. Συνολικά έχουμε καταθέσει προτάσεις με ώριμες μελέτες για έργα άνω των 20 εκ. € και μέχρι στιγμής έχουμε εξασφαλισμένες εγκρίσεις για περίπου 12,5 εκ. €.

■ **Πώς μπορεί να αναδειχτεί η πλούσια κληρονομιά της Φιλιππιάδας;**

Ολόκληρος ο Δήμος Ζηρού διαθέτει πλούσια κληρονομιά την οποία προσπαθούμε, αξιοποιώντας κάθε διαθέσιμο χρηματοδοτικό εργαλείο, ν' αναδείξουμε, μέσα από έργα, παρεμβάσεις και δράσεις. Με σχέδιο και ποιτικές και πολυεπίπεδες δράσεις που είναι προφανές ότι δεν μπορούν να αναλυθούν επαρκώς στο πλαίσιο μιας συνέντευξης, καθ' ότι κάθε χώρος και σημείο ανάδειξης και αξιοποίησης χρειάζονται τη δική τους προσέγγιση και υπάρχει ξεχωριστό σχέδιο δράσης.

■ **Ποια η μέριμνα για τα παλιά κτήρια; Κι ακόμα τι έχετε να μας πείτε για την Παιδόπολη;**

Για τα παλιά κτήρια –κυρίως της Φιλιππιάδας– έχουμε κάνει καταγραφή. Όλα είναι ιδιόκτητα βέβαια. Ο πρώτος στόχος μας είναι να καταφέρουμε ν' αποκτήσουμε κάποια εξ' αυτών με σκοπό την ανακαίνιση και αξιοποίησή τους. Δυστυχώς η πανδημία, μετέβαλε τις προτεραιότητές μας και μας ανάγκασε να στρέψουμε την προσοχή περισσότερο σε κοινωνικά ζητήματα, οπότε κάποια θέματα, δεν προχώρησαν με τους ρυθμούς που θα θέλαμε. Είναι όμως μέσα στα μελλοντικά μας πλάνα. Όσον αφορά την Παιδόπολη, ο χώρος –δυστυχώς– δεν ανήκει στον Δήμο, αλλά στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Έχουμε κατ' επανάληψη ζητήσει την παραχώρηση για την αξιοποίησή του. Πρόσφατα αιτηθήκαμε την παραχώρηση ενός κτιρίου για τη λειτουργία δομής ΚΔΑΠ ΆμεΑ, που είναι ένας από τους βασικούς μας στόχους, κι αναμένουμε την απόφαση.

■ **Πώς σκέφτεστε τη συνύπαρξη με το Κέντρο Υποδοχής Μεταναστών;**

Δυστυχώς το φαινόμενο της μετανάστευσης και κυρίως της προσφυγιάς είναι και πάλι ένα στενόχωρο σημείο των καιρών. Τα κράτη με τη μεγαλύτερη επιρροή στον πλανήτη καλούνται να δώσουν λύσεις, μαζί βέβαια και με την ελληνική Πολιτεία. Ο Δήμος μας φιλοξενεί από το 2015 Κέντρο Υποδοχής. Με εξαίρεση κάποια μεμονωμένα περιστατικά, προβλήματα στη συνύπαρξη με την τοπική κοινωνία δεν υπήρξαν μέχρι σήμερα. Τα παιδιά των προσφύγων πηγαίνουν στα Σχολεία της πόλης της Φιλιππιάδας και μία –μικρή έστω– ενσωμάτωση

τας ταυτόχρονα τα επόμενα βήματα του Δήμου μας». «Διεκδικούμε» και «χαράσσουμε». Και οι δυο έννοιες συμφύρονται. Μπορείτε να μας αναπτύξετε συγκεκριμένα αιτήματα του Δήμου και δράσεις για την πραγμάτωσή τους;

«Διεκδικούμε» και «χαράσσουμε» (και με την αντίστροφη σειρά) είναι η μέθοδος και η πρακτική που ακολουθούμε για να αναβαθμίσουμε και να προχωρήσουμε μπροστά τον Δήμο και την περιοχή μας. Με βάση το πρόγραμμα που καταθέσαμε προεκλογικά στους συνδημότες μας, αλλά και το όραμά μας για τον τόπο, χαράσσουμε το πλάνο δράσεων, διεκδικούμε και υλοποιούμε. Είναι δεκάδες τα έργα και οι δράσεις που έχουμε υλοποιήσει μέχρι σήμερα, πολλά εκ των οποίων χρόνιζαν ως άλυτα προβλήματα. Επιγραμματικά θα αναφέρω, για να δώσω και το μέγεθος της προσπάθειας, ότι το έργο αναβάθμισης αντιστάσεων και δικτύων ύδρευσης του οποίου η χρηματοδότηση εγκρίθηκε από το πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης», είναι συνολικού προϋπολογισμού περίπου 5 εκ. ευρώ, ενώ έργο για την αγροτική οδοποιία που εντάχθηκε στο ίδιο πρόγραμμα είναι προϋπολογισμού περίπου 2,7 εκ. €. Επιπλέον βάλαμε την «πράσινη ενέργεια» και την ηλεκτροκίνηση στο επίκεντρο

Κέντρο Υποδοχής Μεταναστών Φιλιππιάδας

Οι πηγές του Αγ. Γεωργίου, από τις οποίες υδροδοτούνται τρεις νομοί. Άρτας, Πρέβεζας και Λευκάδας. (Φωτ. : Γιώργος Μάνης)

υπάρχει. Όσον αφορά το μέλλον δεν ξέρουμε ακόμην, ούτε μπορούμε να σκεφτούμε κάτι, καθ' ότι συζητώντας κανείς με τους ανθρώπους που φιλοξενούνται στη δομή, διαπιστώνει αμέσως την έντονη επιθυμία τους να καταφέρουν φύγουν όσο πιο γρήγορα γίνεται και να ταξιδέψουν σε κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα, σε αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης.

■ **Αρνητική γνώμη για τη μελέτη κατασκευής Υδροηλεκτρικού έργου στον Λούρο ποταμό, στον Άγιο Γεώργιο διατύπωσε το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Ζηρού.** Θα θέλαμε μια ουσιαστική και κατατοπιστική παρουσίαση του προβλήματος. Ο δήμαρχος πρότεινε στο Σώμα «να μη δοθεί θετική γνώμη, διότι, όπως ανέφερε, ο φάκελος της μελέτης του επενδυτή, παρουσίαζε σοβαρές ελλείψεις». Το πρόβλημα, κ. Δήμαρχε έχει σχέση μόνο με τη μελέτη; Είναι θέμα διόρθωσης της μελέτης;

Κατ' αρχάς να ξεκαθαρίσουμε ότι δεν είμαστε α priori αντίθετοι σε κάθε μορφή Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Ο φάκελος της συγκεκριμένης μελέτης ήρθε προς γνωμοδότηση στο Δημοτικό Συμβούλιο και επ' αυτού αποφανθήκαμε. Διαπιστώσαμε προβλήματα και εκφέραμε αρνητική γνώμη. Προσωπικά με την εισήγησή μου και την πρότασή μου να μην εγκρίνουμε τη μελέτη, θεωρώ ότι αναδείχτηκαν όλα τα προβληματικά σημεία. Για παράδειγμα τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στις πηγές του Αγίου Γεωργίου απ' όπου υδρεύονται η Φιλιπιάδα, η Πρέβεζα, η Λευκάδα και όχι μόνο, δεν είχαν εξετασθεί. Δεν θα επιτρέψουμε ποτέ να καταστραφεί κάτι θετικό στον τόπο μας και ιδιαίτερα το περιβάλλον, για να γίνει κάτι άλλο στο όνομα της οποιαδήποτε «πράσινης» ή μη ανάπτυξης.

■ **Τελικά, η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου — Δυτικής Μακεδονίας εξέδωσε την υπ' αριθ. πρωτ. 80586 από 12.7.2021 Απόφασή της για τη διακοπή της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης που αφορά Μικρό Υδροηλεκτρικό Έργο (ΜΥΗΕ) Άγιος Γεώργιος, ισχύος 2,13 MW, του ήμου Ζηρού, της Π.Ε. Πρέβεζας. Περιφέρειας Ηπείρου. «Ο αγώνας δικαιώθηκε».**

Η Αποκεντρωμένη διοίκηση Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας, εξέτασε τα δεδομένα και αποφάσισε σχετικά. Με την απόφασή της έδειξε πως διαπίστωσε όσα κι εμείς και θεωρούμε πως έπραξε το αυτόνοπτο. Δεν είναι θέμα δικαίωσης, αλλά έκδοσης μίας σωστής απόφασης για το συγκεκριμένο έργο.

■ **Άλλο θέμα: «Να εξαντληθούν τα νομικά περιθώρια για την ακύρωση της εγκατάστασης Αιολικών Σταθμών, στη βάση και της σχετικής απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, ζήτησε ο δήμαρχος Ζηρού κ. Νικόλαος Καλαντζής σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με τον δικηγόρο Αθηνών κ. Κόλλια ο οποίος χειρίζεται την υπόθεση».** Η νομική επιστήμη θα τα λύσει τα προβλήματα;

Δυστυχώς είναι λιγοστοί οι τρόποι αποφασιστικής αντίδρασης, όταν αισθάνεσαι ή διαπιστώνεις μία αδικία. Ο βασικότερος είναι να προσφύγεις στην δικαιοσύνη. Στη δικαιοσύνη ως θεσμό και ως βασικό πυλώνα της Δημοκρατίας. **Στην περίπτωση με τις ανεμογεννήτριες συνέβη κάτι το εξοργιστικό.** Υπήρξε προσπάθεια επιβολής σε μία τοπική κοινωνία, η οποία είναι αντίθετη στο σύνολό της στην εγκατάστασης αιολικών σταθμών και το φωνάζει με όλη την ένταση. Δίχως να ρωτηθούμε ως Δήμος αλλά και πολύ περισσότερο ως τοπική κοινωνία πληροφορηθήκαμε ένα πρωί για την έγκριση

αδειών από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας. Αμέσως διαμαρτυρηθήκαμε προς την ΡΑΕ και συγκαλέσαμε σε συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου. Εκδόθηκε ομόφωνη απόφαση αντίθεσης στην εγκατάσταση αιολικών σταθμών στον Δήμο μας η οποία εκφράζει και την ομόθυμη διαμαρτυρία των κατοίκων. Παράλληλα αποφασίσαμε να προσφύγουμε με όλα τα ένδικα μέσα, εναντίον της συγκεκριμένης απόφασης. Τη νομική επιστήμη τη θεωρούμε «όπλο» στον αγώνα μας, διότι όπως λέει και ο λαός: «Όταν αισθάνεσαι να σε πνίγει το δίκιο στη δικαιοσύνη θα αποταθείς».

Από εκεί και πέρα υπάρχουν οι κινητοποιήσεις των κατοίκων οι οποίοι αντέδρασαν από την πρώτη στιγμή, υπάρχει το μέσο της επικοινωνίας όπου αναδεικνύονται τα θέματά μας και βέβαια η άσκηση πιέσεων για άρση της απόφασης. Όλες αυτές οι ενέργειες προχωρούν ταυτόχρονα με τις ένδικες διαδικασίες.

“Δεν μπορούμε να είμαστε θετικοί στην εγκατάσταση ανεμογεννητριών στα βουνά μας, στα οποία υπάρχει δραστηριότητα. Πέρα από το ότι διαφωνούμε με τις διαδικασίες έκδοσης των δύο βεβαιώσεων όπου δεν ρωτήθηκε η γνώμη του Δήμου και της τοπικής κοινωνίας, θεωρούμε ότι θα υπάρξουν σημαντικές επιπτώσεις για την περιοχή. Θα μειωθούν οι βοσκήσιμες εκτάσεις και κατ' επέκταση η κτηνοτροφία του τόπου μας η οποία είναι αρκετά αναπτυγμένη, θα διαταραχθούν η μελισσοκομία, η βιοποικιλότητα, η κλωρίδα και πανίδα αλλά και το κυνήγι, όπως μας ενημέρωσε ο Σύλλογος κυνηγών. Δυστυχώς δεν υπάρχει σαφές χωροταξικό πλαίσιο για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και αναρωτιέμαι πως μπορεί η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας να δίνει άναρχα άδειες;”

Από προηγούμενη δήλωση του δημάρχου Νικόλαου Καλαντζή στον Τύπο.

■ **Η λίμνη Ζηρού είναι τοποθεσία απείρου κάλλους. Ο δρόμος πρόσβασης να μας επιτρέψετε να πούμε πως δεν είναι κατάλληλος. Τι σκοπεύετε να κάνετε;**

Έχετε δίκιο να επισημαίνετε την κατάσταση της οδοποιίας στη λίμνη Ζηρού. Τα προβλήματα με τον συγκεκριμένο δρόμο πηγάζουν από το ότι είναι χαρακτηρισμένος ως δασικός και οι παρεμβάσεις που μπορούμε να κάνουμε είναι πολύ περιορισμένες. Ωστόσο έχουμε ήδη προχωρήσει στις απαραίτητες ενέργειες για αλλαγή αυτού του χαρακτηρισμού ώστε να μπορέσουμε να προχωρήσουμε σε ουσιαστικότερα έργα βελτίωσης.

■ **Ερώτηση: Πρόεδρος ΦοΣΔΑ και ETANAM.**

Μπορείτε να μας παρουσιάσετε το σκοπό λειτουργίας των φορέων αυτών και τη δράση υλοποίησης του σκοπού τους.

Ο **ΦοΔΣΑ** είναι ο φορέας διαχείρισης σύμμεικτων απορριμμάτων για όλη την Ήπειρο και υλοποιεί μία σειρά από δράσεις. Υποστηρίζει ενεργά την υλοποίηση δραστηριοτήτων που ενισχύουν τη συνεργασία στον τομέα της διαχείρισης των απορριμμάτων. Απευθύνεται στις Δημόσιες Αρχές, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συνεργάζεται με επιστημονικούς και τεχνικούς φορείς

Όσον αφορά την **ETANAM Α.Ε** ΟΤΑ η οποία πρόσφατα μετατράπηκε σε Αναπτυξιακό Οργανισμό έχει 33 συναπτά έτη πετυχημένης διαδρομής στις Π.Ε. Πρέβεζας, Άρτας και Αιτωλοακαρνανίας όπου δραστηριοποιείται. Υποστηρίζει με κάθε διαθέσιμο μέσο, επιστημονικά, συμβουλευτικά, τεχνικά τους Ο.Τ.Α.-μετόχους της. Πέρα από την προστασία του Περιβάλλοντος υποστηρίζει και την αναπτυξιακή πορεία των Δήμων. Συμπράττει με τους ΟΤΑ-μέλη της ή και με άλλους Ο.Τ.Α. για την εφαρμογή και υλοποίηση αναπτυξιακών πολιτικών σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Αξίζει να σημειωθεί ότι για την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο 2014-2020., υλοποιεί για τους Νομούς Πρέβεζας και Άρτας το Τοπικό Πρόγραμμα «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων – ΤΑΠΤοΚ» CLLD/LEADER του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ), του Ε.Π. Αλιείας και Θαλάσσιας (ΕΠΑΛΘ) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ), Προϋπολογισμού συνολικής Δημόσιας Δαπάνης 12.000.000,00€ για Δημόσιες και Ιδιωτικές Επενδύσεις.

Η επικοινωνία των απόδημων με την πατρίδα, λόγω των αυξημένων διοδίων, στην ουσία καθίσταται προβληματική. Η ΠΣΕ άρχισε έναν αγώνα και θα τον συνεχίσει προκειμένου –πάση θυσία– να μειωθεί η τεράστια οικονομική επιβάρυνση που υφίστανται οι απόδημοι να επισκεφθούν τη γενέτειρα. Να προσβλέπουμε στην συμμετοχή σας;

Η διαπίστωση ότι οι τιμές των διοδίων είναι ιδιαίτερα υψηλές και αυτό αποτελεί τροχοπέδη στην επικοινωνία των απανταχού Ηπειρωτών με την ιδιαίτερη πατρίδα τους είναι κοινή. Ο αγώνας για να υπάρξει εξορθολογισμός των τιμών, ώστε να γίνουν πιο συχνές οι μετακινήσεις των Ηπειρωτών προς τις πατρικές εστίες, αλλά και όλων όσων επιθυμούν να επισκεφθούν τα όμορφα τοπία μας, θα πρέπει να είναι αγώνας όλων των Ηπειρωτών και η συμμετοχή μας είναι δεδομένη.

Κλείνοντας θέλω να ευχαριστήσω αλλά και να συγχαρώ την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος για την πλούσια δράση της και τις πολυπλευρες προσπάθειες προβολής και ανάδειξης κάθε γωνιάς της ηπειρωτικής γης, του Πολιτισμού και της πλούσιας κληρονομιάς της.

Ο Λούρος ποταμός (Φωτ.: Κατερίνα Σχισμένου)

Ο Λούρος του Γιάννη Δάλλα

«Σαν να χάνεται πίσω και η τελευταία στροφή της Κανέτας –καθίζηση στο μάτι, βαλλίσματα στο κορμί, έλικες στο στομάχι– αρχίζει μια άλλη, χαμηλή πατρίδα και ράτσα. Ο Άραχθος και ο Λούρος είναι τα ποτάμια της. (...) Ο Λούρος λιάζεται κάπου χαμηλά σαν κροκόδειλος, καμουφλαρισμένος μες στην ασορτί κλωρίδα του. Απ' τα Παρσσούλια κατηφορίζει μια ιδέα νερού. Μια απόμερη μινιατούρα λίμνης, πίσω από ατ Τερροβίτικα σύνορα. Πάνω απ' τα χαλάσματα του Ρωμαϊκού υδραγωγείου που ύδρευε μια φορά, μίλια μακριά, τη Νικόπολη, σαν σε ταμπλό μια σκηνογραφία καταρράκτη. Παράκατω βρυσίσματα κρυφά κωνεύονται μέσα του. Κι ο Λούρος σαν τους παραποτάμιους λαούς του κουβαλητής χωρίς να ξεδεύεται, χωρίς τη χάρη του παιχνιδιού και της καλαισθησίας, τα συμμαζώνει μέσα του. Χωρίς να το καταλάβεις έγινε κι όλας ένα ποτάμι. Εδώ του ορίστηκε γη πολυβότανη, λάκκες και βάλτοι και περιβολάκια της κάτω Ηπείρου». Γιάννης Δάλλας, Στο ρεύμα του ποταμού, Εκδόσεις Γαβριλίδης, Αθήνα 2004

Η ΛΙΜΝΗ ΖΗΡΟΥ

Η λίμνη Ζηρού. Τοπίο απίστευτης ομορφιάς! (Φωτ.: LUNIK 2)

«Η δημιουργία της λίμνης Ζηρού φαίνεται να οφείλεται στην τεκτονοκαρστική δραστηριότητα της περιοχής. Οι γεωλόγοι πιστεύουν ότι η λίμνη αποτέλουσε λιμναίο σπήλαιο, αλλά η οροφή κατέρρευσε προ 10.000 ετών περίπου. Ο υδροφόρος ορίζων της λίμνης είναι ο ίδιος με αυτόν του ποταμού Δούρου, συνεπώς τα δύο υδάτινα συστήματα επικοινωνούν».

40 σχολικές μονάδες στην Ήπειρο αναστέλλουν τη λειτουργία τους!!!

Δεν είναι καν είδηση. Είναι το επισφράγισμα της παντελούς εγκατάλειψης της υπαίθρου που αποτυπώνεται και στην εκπαίδευση. Η πορεία είναι δεδομένη και δεν επιτρέπεται να εθελουφλούμε. Η γεωγραφική κινητικότητα, η αδυναμία ή το κόστος μετακίνησης στην πόλη, η παντελής έλλειψη κοινωνικής πολιτικής, η ανυπαρξία οιασδήποτε πολιτιστικής υποδομής και το σπουδαιότερο: η απουσία προγραμματισμού από την κεντρική διοίκηση, καταβύθισαν την ύπαιθρο. Ο πληθυσμός έφυγε, «πήρε των ομματιών του» κι ούτε μπορεί να σκεφτεί την επανεγκατάσταση.

Αναμφίβολα μόνο θλίψη και προβληματισμό μπορεί να επιφέρει η είδηση.

Ένα παράδειγμα: Γυμνάσιο Αγνάντων Άρτας Τότε

Γυμνάσιο Αγνάντων Άρτας 1968. Φοίτησαν: άρρενες 279, θήλεις 194. Σύνολο 473

Τώρα...

Γυμνάσιο Αγνάντων. 13.9.2021

«Βαθύτατη τάφος χωρίζει το σήμερα από το χθες του ιστορικού, πολύπαθου και μαρτυρικού, αλλά ολόφωτου, αιγλοβόλου και θρυλικού άλλοτε Γυμνασίου Αγνάντων. “Χάσμα μέγα εστήρικται” ανάμεσα στο σημερινό λιπόσαρκο και ετοιμόρροπο σώμα του και στο άλλοτε εύρωστο, θαλερό και ζωντανό καθίδρυμα και καταπίστευμα των γραμμάτων, της μόρφωσης και της αγωγής της τζουμερκιώτικης νεολαίας»

1957. Δημοτικά Σχολεία Μονολιθίου και Δάφνης Πλατανούσσας. Φέτος καταργήθηκε το Δημοτικό Σχολείο Πλατανούσσας. Το Δημοτικό Σχολείο Μονολιθίου έχει καταργηθεί προ εικοσαετίας Α΄ και Β΄ Τάξη Δημοτικού Σχολείου Ζερβοχωρίου Θεσπρωτίας. 1961. Σαράντα μαθητές. Σήμερα δεν λειτουργεί το Σχολείο (Φωτ.: Φάνης Μαραζόπουλος)

«Άδειασαν οι τόποι...»

«Σφουρίζοντας ανάμεσα στις πέτρες και τους βράχους, ο άνεμος μοιρολογεί το ρήγμα του τόπου. Μόνο τα πυκνά δάση έμειναν στη θέση τους, ξεχασμένα και αδούλωτα. Κάτω απ' το φουντωμένο φύλλωμα ολόκληρος κόσμος πεταλούδες, μαμούνια και μέλισσες κάθε λογής ζωντανά. Χαίρονται ανενόχλητα τα μυρωδάτα αγριολούλουδα»

Α΄ και Β΄ Τάξη Δημοτικού Σχολείου Ζερβοχωρίου Θεσπρωτίας. 1961. Σαράντα μαθητές. Σήμερα δεν λειτουργεί το Σχολείο. (Φωτ.: Φάνης Μαραζόπουλος)

Μεγάλο Γαρδίκι, Δήμου Ζίτσας Σπίτια υπάρχουν... (Φωτ.: Γιώργος Μάνης)

ΤΟ 2021 είναι το έτος απογραφής του πληθυσμού, αλλά και των κατοικιών της χώρας. Να γνωρίζουμε, πόσοι είμαστε και πόσοι έμειναν εκεί στα χωριά της Ηπείρου. Η απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι βασική για τη λειτουργία, ιδιαίτερα, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αφού εδώ και πολύ καιρό η χρηματοδότηση των δήμων εξαρτάται βασικά από τον πληθυσμό τους. Το πρόγραμμα «Φιλόδημος» περιελάμβανε το πληθυσμιακό κριτήριο για τις χρηματοδοτήσεις και όπως φαίνεται, «το ίδιο θα κάνει» και το πρόγραμμα **Αντώνης Τρίτσης**.

Οι Δήμοι βρίσκονται ήδη σε έναν αγώνα. Άλλοι επιδιώκουν να απογραφεί ο καθένας εκεί που μένει, στον τόπο δηλαδή της μόνιμης κατοικίας του, εκεί όπου εργάζεται και απολαμβάνει σε καθημερινή βάση τις υπηρεσίες του Δήμου, και άλλοι «να γραφτεί ο κόσμος», εκεί όπου είναι γραμμένος, στην γενέτειρά του.

Ηλεκτρονική διεξαγωγή απογραφής

Η απογραφή θα πραγματοποιηθεί εξ αποστάσεως, για την αποφυγή της περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού. Την απογραφή θα πραγματοποιήσει η ΕΛΣΤΑΤ, στο πλαίσιο του ετήσιου στατιστικού προγράμματος 2021.

Μεγάλο Γαρδίκι, Δήμου Ζίτσας Σπίτια υπάρχουν... Να δούμε πόσοι κάτοικοι θα βρεθούν (Φωτ.: Γιώργος Μάνης)

Γενική Απογραφή

Η φετινή απογραφή του πληθυσμού και κατοικιών θα πραγματοποιηθεί ηλεκτρονικά και όπου αυτό δεν είναι δυνατό, η συλλογή στοιχείων θα γίνει με συνέντευξη τηλεφωνικά ή με φυσική παρουσία, τηρώντας τα απαραίτητα μέτρα.

Η Απογραφή Πληθυσμού-Κατοικιών 2021 πρόκειται να διενεργηθεί από την Ελληνική Στατιστική Αρχή κατά το χρονικό διάστημα από **23 Οκτωβρίου 2021 έως 23 Νοεμβρίου 2021**, με ημερομηνία αναφοράς των

Έδρες και χρηματοδοτήσεις

Οι λόγοι είναι σοβαροί αφού υπάρχει η σκέψη αναδιάρθρωσης των ΚΑΠ (Κοινή Αγροτική Πολιτική) αλλά και μεταβίβασης του ΕΝΦΙΑ στους Δήμους καθώς και αλλά πολεοδομικά και χωροταξικά που βάζουν ανταγωνιστικά κριτήρια μεταξύ των δήμων, που έχουν σχέση με τον πληθυσμό τους.

Επόμενο είναι γιατί για πολλούς δήμους το πληθυσμιακό κριτήριο είναι ζωτικής σημασίας καθώς θα επηρεαστούν ζητήματα είτε εδρών στο δημοτικό συμβούλιο,

είτε αντιδημάρχων, είτε και στην δημιουργία των Αναπτυξιακών Οργανισμών.

Από τον μόνιμο πληθυσμό μίας περιοχής εξαρτάται μεταξύ άλλων το μέγεθος της κοινοβουλευτικής της εκπροσώπησης, το ύψος των χρηματοδοτήσεων προς τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, η συμμετοχή σε ευρωπαϊκά ή εθνικά προγράμματα ή ακόμη και ο καθορισμός της έδρας φορέων, ιδρυμάτων κ.α.

Στο νομό Άρτας για παράδειγμα. Αν υπάρξει μεγάλη μείωση του πληθυσμού σε σχέση με το 2011, λέγεται πως μπορεί να υπάρξει αλλαγή στις έδρες και από τριεδρική, να γίνει διεδρική, όπως η Πρέβεζα και η Θεσπρωτία

Υπολογιζόμενος Πληθυσμός

Να σημειωθεί πως η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) επεξεργάστηκε τα στοιχεία του μόνιμου πληθυσμού της Χώρας την 1η Ιανουαρίου 2019 και τις εκτιμήσεις των μεταναστευτικών ροών έτους 2018.

Ο πληθυσμός εκτιμάται με βάση:

α) τα αποτελέσματα των εργασιών αναθεώρησης του πληθυσμού της Χώρας για την περίοδο 1991 -2014 που στηρίχτηκαν στα αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού 2011,

β) τα ετήσια στοιχεία Φυσικής Κίνησης Πληθυσμού του έτους 2018 και

γ) τις εκτιμήσεις των ετήσιων μεταναστευτικών ροών 2018 (εισερχόμενη και εξερχόμενη μετανάστευση).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο μόνιμος πληθυσμός της Χώρας κατά την 1η Ιανουαρίου 2019 εκτιμάται σε 10.724.599 άτομα (5.208.293 άνδρες και 5.516.306 γυναίκες), μειωμένος κατά 0,15% σε σχέση με τον αντίστοιχο πληθυσμό της 1ης Ιανουαρίου 2018 που ήταν 10.741.165 άτομα.

Τα αποτελέσματα για την Περιφέρεια Ηπείρου έδειξαν τα εξής:

ΗΠΕΙΡΟΣ:		
Άρρενες 163.634	θήλεις 170.062	Σύνολο 333.696
ΑΡΤΑ:		
Άρρενες 31.016	θήλεις 31.957	Σύνολο 62.973
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ:		
Άρρενες 22.267	θήλεις 22.797	Σύνολο 45.064
ΙΩΑΝΝΙΝΑ:		
Άρρενες 81.762	θήλεις 85.934	Σύνολο 167.696
ΠΡΕΒΕΖΑ:		
Άρρενες 28.589	θήλεις 29.374	Σύνολο 57.963

Αν συγκρίνουμε αυτά τα στοιχεία του 2019, και τα συγκρίνουμε με εκείνα της απογραφής του 2011, θα δούμε πως ουσιαστικά μόνο η Άρτα έχει μείωση πληθυσμού. Στην ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΤΑΣ απογράφηκαν το 2011 67.877 άτομα, ενώ η ΕΛΣΤΑΤ. εκτιμά το μόνιμο πληθυσμό την 1η Ιανουαρίου 2019 στην ΠΕ Άρτας στα 62.973 άτομα.

Μόνιμος Πληθυσμός κατά την Απογραφή το 2011

Η απογραφή του 2011 έδειξε ότι ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώθηκε κατά 0.88% σε σύγκριση με την απογραφή του 2001, σε 10.815.197 κατοίκους. Αυτή η δημογραφική τάση αναμένεται να συνεχιστεί, αν τα ποσοστά γονιμότητας παραμείνουν σε χαμηλά επίπεδα, με την Ελληνική Στατιστική Αρχή να εκτιμά τη πτώση του συνολικού πληθυσμού της Ελλάδας σε 9,7 εκατομμύρια άτομα έως το 2050 σε αυτό το σενάριο. Ομοίως, η Eurostat εκτιμά ότι χωρίς τη μετανάστευση, ο ελληνικός πληθυσμός θα μειωθεί σε 9,3 εκατομμύρια άτομα μέχρι το 2050, και σε 8,9 εκατ. άτομα με χαμηλότερη γονιμότητα, ενώ το κύριο σενάριο της Eurostat αναφέρει 9,1 εκατομμύριο κατοίκους το 2050.

Ιστορικά και Παραδοσιακά Ανάλεκτα

Το γάστρισμα

Από τον χτιστό φούρνο οι μυρωδιές από το πρωί έφταναν στα ρουθούνια και ξετρελαιναν χωριανούς και διαβάτες. Το γάστρισμα συνήθως γινόταν μια μέρα τη βδομάδα. Και η μέρα αυτή ήταν σχόλη, γιορτή ή Κυριακή. Άναβαν τα λιανόκλαδα πρώτα και όταν αυτά καίγονταν έβαζαν τα μεγαλύτερα ξύλα. Η φωτιά πυράκτωνε και σε λίγη ώρα το κάρβουνο έλαμπε. Τότε ρίχνανε πρώτα μέσα τα καρβέλια με το ζυμωτό ψωμί που είχαν φτιάξει από βραδύς. Ένα καρβέλι, δύο καρβέλια, τρία και τέσσερα. Όσπου να βγει η βδομάδα, να φτιάσει για όλη την οικογένεια, για τους άντρες στα χωράφια, για τις γυναίκες στο λόγγο, για τα παιδιά στο σχολειό. Και αφού ξεφούρνιζαν το μυρωδάτο ψωμί, νόστιμο και ζηλευτό, μετά έβαζαν στον φούρνο το κυριακάτικο ταψί. Μεγάλο για να φάει όλη η φαμέλια

ενωμένη, να πιει ο πατέρας μπρούσκο δροσερό κρασί, να παινευτεί ο μεγάλος γιος, να χαμογελάσει η κόρη, να χαρούν τα γερόντια, να πούνε παλιωτικές ιστορίες και να καμαρώνει η μάνα που τα έφτιαξε όλα αυτά. Μια εικόνα ευτυχίας, ειρήνης και ανάπαυλας στην ψυχή των ανθρώπων. Μια εικόνα, από τις λίγες πια, που υπάρχει ως τις μέρες μας. Και σήμερα βλέπεις να παίρνει η νοικοκυρά το ζυμάρι, όχι βέβαια από την πινακωτή, αλλά από την λεκάνη και να το τοποθετεί με το ξυλόφτυαρο στον φούρνο. Μπορεί ο φούρνος να μην είναι πέτρινος, αλλά χτισμένος με πυρότουβλα, μπορεί η νοικοκυρά να μην είναι ζυμωμένη με το κόμμα της Ηπείρου, αλλά μια σύγχρονη γυναίκα πόλης, όμως η μυρωδιά του ξύλου και του φρεσκοψημένου ψωμιού ζεσταίνουν τις καρδιές μας σαν τον φούρνο που καίει.

Ελένη Κοντούλη

Το σύννεφο

Ένα σύννεφο κατέβηκε από τον ουρανό κι έκατσε στα μαλλιά κι ύστερα μπλέχτηκε στη ρόκα και το αδράχτι της μαυροφορεμένης γυναίκας. Κι έγινε ένα νήμα ψιλό από κείνο που υφαίνουν τα όνειρα στον αργαλειό τους οι βουνίσιες νεράιδες. Οι νεράιδες, τα σερικά μας του κόσμου μας που κρύβουν μέσα στα μαύρα ρούχα τους όλα τα χρώματα του κόσμου. Τα καρίτσια που έχουν ακόμη δέντρα, πουλιά, βουνά και ουρανούς στα μάτια τους. Και κάθε πρωί που ξυπνούν, φτιάχνουν τον καφέ κι αρχίζουν το νοικοκυριό τους θαρρείς ότι ξεκινούν τον κόσμο από την αρχή.

Σοφία Γιαμά

(Φωτ.: Κώστας Μαυροπάνος)

Η προίκα μας

Ντουλάπες ολόκληρες γεμάτες πετσέτες, σεντόνια, κεντήματα, πλεκτά. Όλα αγορασμένα ή φτιαγμένα από τις μαμάδες της δικής μας γενιάς που αγωνιούσαν, έκαναν αιματηρές οικονομίες και γέμιζαν ασπρόρουχα τα μπαούλα. Για τα κορίτσια τους... Νομίζω ότι καμιά από μας δεν έδινε τότε σημασία σε τέτοιες αγορές. Το νου μας έτρεχε σε έρωτες, βόλτες, ακρογιαλιές. Θυμάμαι κάθε καλοκαίρι η μαμά μου άνοιγε το μπαούλο, για να μας δείξει τα ασπρόρουχα και μεις ίσα που τα κοιτούσαμε και γνέφαμε με την αδελφή μου δήθεν με θαυμασμό, για να μας αφήσει, όσο το δυνατόν γρηγορότερα ήσυχες. Στην πραγματικότητα εκείνα τα σεντόνια δεν χώ-

Η «μεσημέρω»

Η "μεσημέρω" ήταν το στοιχείο του δικού μας καλοκαιριού. Μια κακιά γυναίκα που γυρνούσε τα μεσημέρια στους δρόμους και κυνηγούσε τα παιδιά που δεν ήθελαν να κοιμηθούν. Πόσα χρόνια, πόσα καλοκαίρια πόσα παιδιά... Που δεν είχαν στο νου τους τιποτέ άλλο απ' το να έρθει απόγευμα και να βγουν για παιχνίδι στη γειτονιά. Τις θυμάμαι εκείνες τις ώρες του μεσημεριού που περνούσαν αργά και βασιανιστικά. Και τον φόβο για την "μεσημέρω" που μπορεί να παραμόνευε έξω απ' το παράθυρο μας. Κι ύστερα η ισορροπία του κόσμου μας άλλαξε. Με τα μεσημέρια και τις νύχτες μας να έχουν "στοικειώσει" πια, ένα σωρό σκοτούρες και φόβοι. Που δεν αφήνουν στην καμένη την "μεσημέρω" ούτε μια τόση δα χαμαμάδα δρόμου.

Να μπει στη σκέψη μας και να ξερκίσει όλα όσα έχουν στοιβάξει η ζωή και ο χρόνος...

Σοφία Γιαμά

«Ο κόπανος»

«Χρίστια μού δίν' τον κόπανο να πάω στο ποτάμι να πλύνω τα ρούχα.» «Μπα, δεν τον έχω, τον πήρε η Βαγγελή και δεν τον έφερε, θα ξέχασε», ήταν η απάντηση της γιαγιάς μου. Και συνέχισε η γιαγιά σιγομιλώντας. «Σιγά μην της δώσω τον κόπανο. Αυτή είναι ικανή να κοπανήσει μ' αυτό τον άντρα της, να τον θρουμπιάσ' και να τον ακούζουμε». Τον θυμάμαι τον κόπανο. Ου, πολλές φορές μας απειλούσε η μάνα μας. «Θα σδράξω τον κόπανο και θα σας τον σφρουτζίσω εκεί να σας τελειώσω». Αυτή ήταν η απειλή της όταν κάναμε φασαρία. Και ήταν μεγάλας, πλατανίσιας. Τον έβλεπα και φοβόμουν. Ένα κομμάτι χοντρού ξύλου, ρόπαλο κανονικό. «Από την πλευρά της λαβής ήταν στρογγυλό και από την άλλη πολύ πιο χοντρό και επίπεδο από το ένα μέρος και κυρτό από το άλλο». Τον χρησιμοποιούσαν οι γυναίκες, όταν έπλεναν ρούχα, στο ποτάμι. Μιλάμε για τα χοντρά ρούχα. Βελόντζες, κουβέρτες, κουρελούδες, κάπες και σάσματα. Ήταν εποχές, το καλοκαίρι κυρίως που το «γκάπα-γκούπα» στο ποτάμι ακούγονταν ρυθμικά, μουσικά και μελωδικά. Έβαζαν τα χοντρά ρούχα για να μουλιάσουν. Όταν όμως τα έβγαζαν, κράταγαν το νερό και ήταν πολύ βαριά και έτσι δεν μπορούσαν να τα στύψουν. Τα απίθωναν λοιπόν πάνω σε μια πέτρα και τα κοπανούσαν με τον κόπανο. Και πάλι μέσα στο νερό και δόστου γκάπα-γκούπα «κοπανιές» μέχρι να φύγουν οι σκόνες και οι βρωμιές. Τα ξέπλεναν, τα ξέβγαζαν και τα άπλωναν.

Ο κόπανος χρησιμοποιούνταν ακόμα για να χτυπήσουν τους καρπούς, να τους βγάλουν τη φλούδα, να τους αποφλοιώσουν. «Το γουδί το γουδοχέρ' και ο κόπανος στο χέρ'». «Κόπανος» ονομάζονταν ο τελείως κουτός, το γκτσούπι, το βλαμμένο και το ντιλνό. «Αχ, μωρέ αυτός ο άνθρωπος κόπανος ντιπ είναι. Δε νογάει τιάτσια». «Τα μυαλά σου και μια λίρα και του μπογιατζή ο κόπανος». Να διευκρινίσουμε ακόμα πως η κοπανιστή δεν έχει καμιά σχέση με τον κόπανο. Η κοπανιστή είναι ένα είδος μαλακού τυριού με πιπεράτη γεύση. Ο κόπανος..., το κοπάνισμα... Εύχρηστες λέξεις της καθημερινότητας. «Τον κοπάνησα για δεύ-

τερη φορά στο τάβλι. Τού 'ρθε αλατζούτζουρας». Λέξεις που ακούγονται στα καφενεία. Πολλές φορές όμως ακούγεται και το «αυτός ο καφετζής δεν έχει το θεό του. Μας κοπάνησε για τα καλά στο λογαριασμό». Στο σχολείο την είχα ακούσει πάμπολλες φορές τη λέξη. «Θα σου κοπανίσω ένα εφταράκι, να πας κατά διαόλου». Κατά διαόλου δεν πήγα, αλλά, να ένιωσα κάπως, πώς θα το λέγαμε σήμερα... Τρομοκρατημένος. Την κοπάνη τη γνώρισα όταν ήρθα στην Αθήνα για να σπουδάσω και να «καζαντίσω». Μαύ το έλεγαν συνεχώς που κόντεινα να το πιστέψω. Εκείνο αφορούσε το ζεμπίλι, το πηλοφόρι των εργατών οικοδομής. Είχε προηγηθεί η άλλη κοπάνη στα Δασικά Έργα που αφορούσε τη μεταφορά πέτρας. Μεγάλης πέτρας. Εκείνο που μού έμεινε αξέχαστο είναι η κοπάνη από το Σχολείο. Είχαμε συμφωνήσει από την προηγούμενη μέρα, θα την κάνουμε... Την κοπάνη. Βρήκαμε και το κατάλληλο μέρος όπου θα πηγαίναμε. Πάνω από το νεκροταφείο. Και την κάναμε... Ο χώρος εκείνος ήταν χώρος καρποειξίας. Και μεις επιδοθήκαμε στο άθλημα της πρέφας. Εκεί που είχα ένα καλό φύλο και το ονομάτισα «Εφτά Κάρ», βρέθηκε από πάνω μου ο Παντελής-καθηγητής Μαθηματικών. «Εφτά μέρες αποβολή» ήταν το σχόλιο. Καλύτερα να με βάραναν με τον κόπανο... γιατί μετά βάρανε όποιος έφτανε.

Κ.ο.Α.

ρεσαν ποτέ στα καινούρια κρεβάτια μας, γιατί ήταν μικρά και οι πετσέτες σκληρές. Και πόσες δαντέλες κι ασπροκέντια να στρώσεις αλήθεια όταν η ζωή «τρέχει» τόσο βιαστικά και ίσα που προλαβαίνεις να ρίξεις ένα βολικό ρούχο στο κορμί της. Οι προίκες μας εκεί, στα πάνω ράφια της ντουλάπας με τα σημάδια του καιρού, κίτρινες κηλίδες

σι' ασπρόρουχα. Δαντέλες πλεγμένες με νήμα και όνειρα από τις μαμάδες μας. Όνειρα για το μέλλον των κοριτσιών. Με την κρυφή επιθυμία η ζωή αυτών, να είναι καλύτερη από την δική τους!!!

Σοφία Γιαμά

«Το τραπέζι της Σοφίας»

ΜΙΑ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ ΚΟΜΜΕΝΟ ΑΡΤΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΠΑ, ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΜΑΡ ΜΠΑΣΙΤΣ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑ

Την 16η Αυγούστου 1943, 120 στρατιώτες του 12ου λόχου του 98ου συντάγματος πεζικού της 1ης ορεινής μεραρχίας ορεινών καταδρομών του γερμανικού στρατού έκαναν στάχτη ολόκληρο το χωριό Κομμένο και δολοφόνησαν εν ψυχρώ 317 κατοίκους. Πρόκειται για μια από τις μεγαλύτερες σφαγές αμάχων στην ιστορία της Γερμανικής κατοχής στην Ελλάδα, ένα από τα ειδικότερα εγκλήματα.

Η Σοφία Σκάρα βρέθηκε νεκρή από τον σύζυγό της στις σκάλες του σπιτιού της, τη 16η Αυγούστου 1943 και δίπλα της ένα τσεκούρι που είχε πάρει για να αμυνθεί απέναντι στους Γερμανούς στρατιώτες. Μέσα στο σπίτι βρέθηκαν τα καμένα κουφάρια των τριών από τα πέντε παιδιά της, καθώς και της μητέρας του συζύγου της. «Η Σοφία ήταν μια ιδιαίτερη γυναίκα», όπως δήλωνε στο ντοκιμαντέρ της ΕΡΤ το 1982 – ο σύζυγός της, **Σεραφείμ Σκάρας**. Η ίδια, ήταν η αιτία που επέζησε ο σύζυγός της, προτρέποντάς τον να απομακρυνθεί από το σπίτι, γιατί πιθανόν να εκτελούν μόνο τους άντρες.

Το σπίτι της Σοφίας, εξήντα πέντε χρόνια μετά, αγοράστηκε από την Κοινότητα Κομμένου, με σκοπό να γίνει το μουσείο του Ολοκαυτώματος. Έτσι η Σοφία, μ' έναν τρόπο, είναι η οικοδόσποινα της ιστορικής μνήμης του Ολοκαυτώματος του Κομμένου.

Η διαχείριση της μνήμης ειδικά σε τόσο τραυματικές καταστάσεις όπως η σφαγή του Κομμένου δεν ήταν και ούτε θα μπορούσε να είναι μια τόσο απλή υπόθεση. Οι μνημονικές εκδηλώσεις πέραν του τυπικού τους πλέον που λόγω της πανδημίας έχουν αρκετά περιοριστεί θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια νέα αρχή για την αντιμετώπιση των συλλογικών κοινωνικών τραυμάτων μέσα σε μια τόσο μικρή κοινωνία, όπως αυτή του χωριού του Κομμένου αποκτώντας μια μορφή εξωστρέφειας και έκφρασης ενός δημόσιου λόγου.

Πώς; Μα μέσω της τέχνης, που πάντοτε έχει ένα δημόσιο πρόσωπο και λόγο, μια απεριόριστη γλώσσα έκφρασης και ελευθερία διαχείρισης πολλών στρωμάτων, τόσο γνωστικών και συγκινησιακών όσο και μεταγνωστικών και διερυντικών στην μικρο- και μακρο- κοινωνική συγκινησιακή διεργασία.

Κομμένο Άρτας. Το τραπέζι της Σοφίας. Μια εγκατάσταση από τους **Χρήστο Παππά**, εικαστικό και **Αμάρ Μπάσιτς**, αρχιτέκτονα

Η τέχνη διαχειρίζεται τη μνήμη

Αυτό είναι το «Τραπέζι της Σοφίας», της γυναίκας που σφαγίστηκε στο μεγάλο αυτό έγκλημα, μιας

Κομμένο Άρτας. Το τραπέζι της Σοφίας. Μια εγκατάσταση από τους Χρήστο Παππά, εικαστικό και Αμάρ Μπάσιτς, αρχιτέκτονα

γυναίκας που μας μιλά μέχρι σήμερα με το δικό της πένθος και με τη δική της γλώσσα. Ένα τραπέζι που της ανήκει, καρέκλες των οικειών της, των παιδιών της που χάθηκαν μαζί της – ένα τραπέζι που καλωσορίζει τους επισκέπτες και τους δίνει το χέρι να το συνεχίσουν, να το τιμήσουν, να την θυμηθούν...

Ένα τραπέζι που «συνομιλεί» μαζί της εδώ και

χρόνια και το θέλει πίσω στο σπίτι της.

Εκεί θα βρεθεί στο φυσικό του χώρο, στο προαύλιο της καμένης της αυλής για να διδάσκει στις γενιές που θα έρχονται πως κάθε κακό δεν αργεί να γίνει ή να επαναληφθεί, εάν δεν επαγρυπνούμε αρκετά και θαρρετά...

Κατερίνα Σχισμένου

Μεγάλη γιορτή Πολυφωνικού τραγουδιού

Πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία η 21^η «ΜΕΓΑΛΗ ΓΙΟΡΤΗ ΠΟΛΥΦΩΝΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ» που διοργάνωσε η «Απειρος» ΠΟΛΥΦΩΝΙΚΟ ΚΑΡΑΒΑΝΙ, το Σάββατο 18 Σεπτεμβρίου στο Θέατρο Πέτρας.

Μια πανέμορφη, γενναιοδωρη γιορτή πο-

λυφωνίας με δεκαεπτά διαφορετικές συμμετοχές, σημεία, διάρκειες τεσσάρων ωρών.

Συμμετείχαν: «**Δελβινιώτικα**», «**Ισοκράτισες**», **Κοσοβίτσα**, «**LOT KURBETI**» (Αλβανία), «**Πεντάτονο**», «**Πολυφωνικό της Ηπείρου**», «**Πολύφωνο**» (Εργαστήρι Πολυφωνίας ΚΕΜΦΑ), «**Χασονία**», τα πολυφωνικά σχήματα από τον Λαογραφικό Σύλλογο Βορειοηπειρωτών «**Χάσνες**», την Αετόπετρα, τον Πολιτιστικό Σύλλογο «**Άγιος Κοσμάς**» Λιβαδειάς, τον Σύνδεσμο Ηπειρωτών Ζωγράφου, τον Δήμο Κεντρικών Τζουμέρκων, Εργαστήρι Πολυφωνίας ΠΣΕ, οι «**Ιώ**» (Βόλακας, Κάτω Ιταλία), ο **Κωνσταντίνος Χριστάνας** και ο **Μιλτιάδης Δημάδης** (γκάιντες, θράκη) και η ηπειρώτικη κομπανία του **Τάσου Μαγκλάρα**.

Στο κάλεσμα του Πολυφωνικού Καραβανιού ανταποκρίθηκαν φέτος σχεδόν 1000 θεατές, πέμπτοντας ένα μήνυμα ανάτασης στην τόσο δύσκολη περίοδο της πανδημίας που επηρέασε ιδιαίτερα και την κοινότητα του πολυφωνικού τραγουδιού.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε, για πρώτη φορά, με δωρεάν είσοδο και σε αυτό συνέβαλε

αποφασιστικά η χορηγία της τεχνικής εταιρίας «ΕΡΓΟΡΟΗ», δίπλα στην εθελοντική συμμετοχή των πολυφωνικών ομίλων και τη μεγάλη εθελοντική προσφορά εργασίας των συνταξιωτών του Πολυφωνικού Καραβανιού. Η ροή της εκδήλωσης διαμορφώθηκε και συντονίστηκε από τους «κυρατζήδες» **Αλέξανδρο Λαμπρίδη** και **Αλίκη Γκανά**.

Η εκδήλωση τελούσε υπό την αιγίδα της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας. Η εκδήλωση φιλοξενήθηκε από τον Δήμο Πετρούπολης που διαχρονικά στηρίζει τη διοργάνωσή της και εκπροσωπήθηκε από τον Δήμαρχο Στέφανο Βλάχο και τρεις αντιδημάρχους. Δράσεις της «Απείρου» (Πολυφωνικό Καραβάνι) στηρίζονται και τελούν υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού.

Το Πολυφωνικό Καραβάνι ευχαριστεί από καρδιάς όλους τους συμμετέχοντες και όλους όσους ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα της γιορτής.

Οι φωτογραφίες είναι του Αλέξανδρου Τσέκα

